

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU

Nr zespołu: 47

Nazwa zespołu: **Urząd Wojewódzki Białostocki 1920-1939**

Sygnatura: 89

Kwartalne sprawozdania wojewody białostockiego za 1933 – 1935 r.

Spis zawartości:

1. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za trzeci kwartał 1933 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
2. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za trzeci kwartał 1933 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
3. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za pierwszy kwartał 1934 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
4. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za drugi kwartał 1934 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
5. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za trzeci kwartał 1934 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
6. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za czwarty kwartał 1934 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
7. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za pierwszy kwartał 1935 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
8. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za drugi kwartał 1935 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa
9. Sprawozdania z życia polskich związków i stowarzyszeń **za trzeci kwartał 1935 r.**
 - I. Część ogólna
 - II. Część szczegółowa

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI
Nr BP.377/33.P.

BIAŁYSTOK, dnia 28 października 1933 roku

POUFNE - B. PILNE!

sprawozdania z życia
polskich związków i
stowarzyszeń za trzeci
kwartał 1933 roku -

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

w Warszawie

Urząd Wojewódzki przesyła sprawozdanie z życia pol-
skich związków i stowarzyszeń za trzeci kwartał 1933 roku -

Za Wojewodę

Otrzymują do wiadomości:

1. Pan Wojewoda w Wilnie
2. " " w Nowogródku
3. " " w Brześciu nad Bugiem
4. " " w Warszawie
5. " " w Lwopolu
6. " " w Stanisławowie
7. " " w Lublinie
8. " " w Łodzi
9. Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie
10. " " " w Wilnie
11. " " Okręgowego w Białymstoku
12. " " w Grodnie
13. " " w Łomży
14. " " w Suwałkach
15. Samodzielny Referat Informacyjny LOK. III. w Grodnie
16. " " " " " DOK. IX. w Brześciu nad Bugiem
17. " " " " " DOK. I. w Warszawie
18. K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie
19. Józefy Panowie Starostowie Powiatowi
Województwa Białostockiego
20. Pan Starosta Grodzki w Białymstoku
21. Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku
22. Pan Naczelnik Urzędu Sledczego w Białymstoku

Moralis
/St. Modliński/
Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Korpusu Nr 13	
28.10.1933	4101
Załącznik	

I. Część ogólna.

-:-:-:-:-

województwo białostockie z racji swego położenia geograficznego, struktury topograficznej i zamykania w swych granicach niemal zasadniczo różniących się od siebie pod wieloma względami kilku regionów stwarza duże możliwości rozwojowi życia polskich związków i stowarzyszeń. Możliwości te wypływają również ze zróżniczkowania ludności województwa pod względem narodowościowym i przywiązania jej do państwowości polskiej. Temi też okolicznościami należy tłumaczyć fakt istnienia dużej ilości związków i stowarzyszeń na terenie województwa białostockiego. Świadczy o tej, dużej ilości związków i stowarzyszeń polskich, Urząd wojewódzki ma oczywiście na myśli związki i stowarzyszenia zarejestrowane, ilość ta bowiem nie jest bynajmniej wykładnikiem intensywności, stopnia natężenia, rozpiętości i ciężaru gatunkowego polskiego ruchu społecznego w terenie. Ruch ten cechują dotychczas daleko posunięte zróżniczkowanie, nieskoordynowanie celów i metod działania poszczególnych grup ideowo, względnie celami pokrewnych związków i stowarzyszeń, wzajemna między nimi rywalizacja osłabiająca ich energję w płaszczyźnie propagandowej i organizacyjnej i silne związanie się z nim czynnika politycznego, a także to, że czynnikiem inicjującym i kierowniczym w tym ruchu siłą konieczności jest najczęściej polityczna administracja państwa. Dotyczy to zwłaszcza związków i stowarzyszeń prorządowych, opozycyjne ho-

wiem ugrupowania polityczne w ciągu lat ostatnich, szczególnie o czasie wyborów do Sejmu i Senatu w roku 1930 uczyniły wiele w kierunku skonsolidowania organizacyjnie i skoordynowania działalności ulegających ich wpływom związków i stowarzyszeń, z których element urzędników państwowych został już prawie całkowicie wyeliminowany.

Z takiej oceny istotnego stanu rzeczy co do polskich związków i stowarzyszeń, jako przesłanki ogólnej, wypływają poczynania władz administracji ogólnej, mające na celu konsolidowanie i skoordynowanie działalności prorrządowego, polskiego ruchu społecznego i wykorzystywania w tym kierunku przysługujących im uprawnień z mocy Prawa o stowarzyszeniach. Pod tym również kątem widzenia omawiana jest poniżej działalność poszczególnych grup związków i stowarzyszeń.

A. Związki Młodzieży.

Zagadnienie zorganizowania młodzieży ogólnie w odpowiednie związki i stowarzyszenia, jakkolwiek ma pierwszorzędne znaczenie polityczne, niemal do niedawna nie było należycie doceniane przez prorrządowy czynnik polityczny. Skutkiem tego jest istniejący obecnie na terenie województwa układ stosunków społecznych, w którym młodzież prorrządowa nie stanowi takiego czynnika, jaki stanowić powinna, szczególnie zaś młodzież akademicka. Młodzież ta nie jest dotąd zorganizowana w rozumieniu państwowem. Zasadniczym terenem jej działalności są miasta uniwersyteckie, a jedynie odskocznią województwa Białostockie. Istnieje wprowadzie dziewięć prowincjonalnych kół młodzieży akademickiej z województwa Białostockiego, jak akademie koło białostockian, łomżań, podlesian, suwalszczyzan i t.p., lecz koła te, mające swe siedziby w Warszawie

i Wilnie, działają w terenie tylko podczas feryj świątecznych i le-
nich i to wyłącznie w płaszczyźnie towarzyskiej i samopomocowej,
nie wnosząc prawie nic do istotnego ruchu społecznego. Pod ko-
niec okresu sprawozdawczego zaistniały w omawianym układzie zmia-
ny o tyle, że powstały w Łomży i Białymstoku akademickie koła
Legjonów Młodych organizujące przerwą młodzież akademicką
i stwarzające przeciwwagę dla młodzieży akademickiej, zorganizowa-
nej w sekcjach młodych Stronnictwa Narodowego. Urząd wojewódzki,
oceniając pracę tych kół i biorąc pod uwagę możliwości oddziały-
wania Legjonu Młodych na młodzież akademicką wogóle, skłonny jest
dopatrywać, że nastąpił już moment przełomowy w podejściu czynników
przerządowych do młodzieży akademickiej, którą dotąd interesowało
się najsilniej Stronnictwo Narodowe. Wyłania się jedynie kwestja
ustosunkowania się władz administracji ogólnej do istniejących
akademickich kół prowincjonalnych, grupujących akademików róż-
nych uczelⁿⁱ, które w myśl obowiązujących Prawa o stowarzyszeniach
i Ustawy o stowarzyszeniach akademickich winny ulec likwidacji.
Zdaniem Urzędu Wojewódzkiego likwidacja tych kół jest wskazana,
leży bowiem w ogólnem dążeniu do skierowania działalności mło-
dzieży akademickiej na płaszczyznę szerszą i skłaniania jej do
tego, aby przesiąkała do ogólnych stowarzyszeń młodzieżowych, jak
Związek Strzelecki, Związek Młodzieży Ludowej, Związek Młodzieży
Wiejskiej i Legjon Młodych. Podobnie, jak młodzież akademicka,
nie jest zorganizowana młodzież robotnicza i rzemieślnicza, której
przeważająca większość bądź grupuje się w pracowniczych zwią-
zkach zawodowych, bądź pozostaje poza wszelkimi organizacjami.
Istniejącą w tym względzie luką^{luka} ~~dziurą~~ w ruchu społecznym w swych za-
łożeniach programowych wypełnić ma Legjon Młodych, istnieje jed-
nak obawa, czy zapełni ją właściwie. Programowy radykalizm Legjo-
nu Młodych i dążenie jego kierowników do szybkiego umasowienia

organizacji, a więc bazowanie na pozyskanie w krótkim czasie jak największej ilości członków, a nadto brak wyrobionych jednostek kierowniczych stwarzają doskonałe warunki do przesiedlenia do ogniw Legionu Młodych elementu nieodpowiedniego i wyrotowego o czym świadczą już konkretne fakty z Białegostoku i powiatu bielskiego. Zatem konieczne jest przystosowywanie przez Legion Młodych swej działalności propagandowej i organizacyjnej do odmiennych w różnych ośrodkach miejskich i robotniczych warunków lokalnych i utrzymywanie jej w takich ramach, ażeby nie wkraczała w zakres działalności Związku Strzeleckiego i nie stwarzała rywalizacji pomiędzy obu temi organizacjami. Nadto wskazane jest ograniczenie tej działalności do terenu miejskiego, gdyż na terenie wiejskim, możliwie opanowanym przez czynniki prorządowy, działają jako organizacje młodzieżowe Związek Strzelecki, Związek Młodzieży Ludowej i Związek Młodzieży Wiejskiej, które nie mają dokładnie rozgraniczonych stref działalności i dlatego nierzadko rywalizują szkodliwie ze sobą, osłabiając swą energję, gdy tymczasem zwarte Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, jedyne masowa organizacja młodzieżowa opozycji na tę rywalizację nie jest narażona, wobec czego często skutecznie przeciwstawiana jest zróżniczkowanemu, młodzieżowemu ruchowi prorządowemu..

Stan posiadania grupy związków młodzieżowych ilustruje następująca tablica:

Powiat.	Związek Strzelecki		Związek Mł. Lubowej.		Związek Mł. W. "Siew".		Związek Mł. W. "Mici".		Legion Młodych M. Polskie.		Stowarzyszenie Mł. Polskie.	
	Kół	Czł.	Kół	Czł.	Kół	Czł.	Kół	Czł.	Kół	Czł.	Kół	Czł.
Augustowski	14	1814	2	30	1	24	2	18	-	-	23	400
Białystok-M.	8	421	-	-	-	-	-	-	1	400	2	82
Białostocki	59	2101	20	512	2	36	3	28	2	52	47	1427
Bielski	80	1500	25	529	-	-	-	-	2	207	17	557
Grodzieński	20	1077	2	33	1	16	-	-	-	-	33	700
Łomżyński	128	2011	47	1378	12	362	-	-	3	60	56	1266
Ostrowski	44	970	14	280	-	-	-	-	-	-	23	400
Ostrołęcki	63	1538	14	274	-	-	-	-	1	39	28	608
Sokółski	90	1238	11	266	-	-	-	-	-	-	27	879
Suwalski	46	749	7	120	-	-	-	-	-	-	31	1170
Szczytyński	41	1104	2	37	-	-	-	-	-	-	27	550
Wołkowycki	10	1131	28	656	-	-	1	12	-	-	36	1527
Wysoko-Maz.	21	1080	7	165	-	-	-	-	-	-	68	1064
Razem:	624	16734	177	4280	16	438	6	58	9	758	418	10.630

B. Zrzeszenia gospodarcze.

Działalność zrzeszeń gospodarczych, a zwłaszcza rolniczych, zrzeszonych w teoretycznie tylko istniejącym WTO i KR, w roku bieżącym wogóle kształtowała się niepomyślnie, a w ubiegłym kwartale wykazywała prawie na każdym polu duże osłabienie. Spowodowało taki stan rzeczy ograniczenie ze względów oszczędnościowych do minimum dla tych zrzeszeń pomocy finansowej i personalnej /inżynierskiej/ przez samorządy, znajdujące się w nader trudnej sytuacji finansowej, zarówno z racji kryzysu, jako też wadliwości egzekwowania przez urzędy skarbowe podatków samorządowych.

4
W nowych warunkach działalność zrzeszeń rolniczych, zmuszonych liczyć na własne siły przedewszystkiem, była różnorodną w poszczególnych powiatach, zależnie od stopnia zredukowania pomocy samorządowej i zdolności jednostek kierowniczych. Ubiegły kwartał był dla omawianych zrzeszeń okresem pewnego rodzaju przełomowym, zmuszone bowiem były przystosowywać się do pracy w zmienionej sytuacji, aby wykazać się żywotnością wobec Izby Rolniczej, która nawiązała już z nimi kontakt.-
Stwierdzić zaś trzeba, że wyszły z tego okresu osłabione więcej, niżby spodziewać się było można. W ubiegłym kwartale zrzeszenie rolnicze stały się terenem silniejszego, niż dotąd, ścierania się wpływów czynników politycznych w związku z przewidywanymi wyborami do samorządów. W ścieraniu tem uwidoczniła się, biorąc ogólnie, przewaga czynników prorządowych, przyczem silniej w tych powiatach, w których na org. nizecje te mniejszy wpływ ma ziemiaństwo.-

Podobnie przeżywały kryzys kredytowe zrzeszenia spółdzielcze, które poza nielicznymi wyjątkami, zamrziły swe kapitały w latach poprzednich i obecnie zmuszone są ograniczać swoją działalność do minimum, względnie nawet broń się przed likwidacją /Kasy Stefczyka, kasy spółdzielcze/. Sytuacja tych zrzeszeń odbywała się ujemnie na warsztatach rolnych, dla których zwały się możliwości uzyskiwania kredytów.-

Dość intensywną była instruowana przez Izbę Rolniczą działalność zrzeszeń rolniczych w dziedzinie propagowania kultury rolnej i przysposobienia rolniczego w tej płaszczyźnie ze szczególną wyrazistością rewalizowały się ze sobą organizacje prorządowe ze Stowarzyszeniem Młodzieży Polskiej.-

Poniższa tablica przedstawia szczebel posiadania poszczególnych organizacji gospodarczych:

P o w i a t	Kółka rolnicze		Kółka gospodyń wiejskich	
	Kół	członków	Kół	członków
Augustowski	51	843		
Białostocki	28	817		
Bielski	25	505		
Grodzieński	31	743	18	390
Łomżyński	26	1270	17	382
Ostrowski	25	500		
Ostrołęcki	15	252		
Sokółski	12	312		
Suwałski	11	283	4	56
Szczuczynski	17	553	1	14
Wołkowyski	32	954		
Wysoko-Mazow.	21	900	5	
R a z e m	294	7932	45	842

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

Zrzeszenia b.wojskowych stanowią najbardziej zwartą i jedną z silniejszych pod względem ilości członków grupę stowarzyszeń społecznych, nieznajującą odpowiednika opozycyjnego. Grupa ta wykazuje szybki wzrost i organizacyjne umacnianie się, bodaj większe, niż grupa związków młodzieżowych. Trzon tej grupy stanowi Związek Rezerwistów, dla którego kwartał ubiegły.

5

okresem niebywałego dotąd rozwoju wskutek trafnego ujęcia pracy terenowej. Wyniki tej pracy przekonywują, że organizacje byłych wojskowych /poza Związkiem Rezerwistów a także Związkiem Osadników Wojskowych/ są się jednym z poważniejszych czynników w akcji asymilowania pod względem państwowym mniejszości narodowych, szczególnie zaś mniejszości białoruskiej i mniej. litewskiej. Potwierdza to słuszność wniosków, przedstawionych Ministerstwu w sprawozdaniu z dnia 10 lutego 1933 roku Nr. BP.474/33.P.

Zwartość ideowa grupy wyklucza niemal całkowicie jakichkolwiek w niej tarcia polityczne, natomiast w jej ogniwach odbywa się asymilacja polityczna tych elementów, które wchodząc jako nowe do tych ogniw mają odmienne, bądź też nieskryształizowane orientacje i wierzenia polityczne. Poza Związkiem Rezerwistów i Związkiem Osadników Wojskowych i P.O.W. w okręgach łomżyńskim, augustowskim i suwalskim działalność organizacji b.wojskowych w ubiegłych trzech miesiącach była słaba i nosiła charakter pracy wewnętrznej, przeważnie o charakterze samopomocowym. Zeznaczyć jednak należy, że członkowie tych organizacji odgrywali znaczną rolę w stowarzyszeniach innych /organizacje rolnicze, ochotnicze straże ogniowe i t.p./.-

Ze spostrzeżeń co do działalności i rozwoju organizacji b.wojskowych można wysnuć wniosek o konieczności organizowania mieszanym pod względem narodowościowym oddziałów Związku Rezerwistów w ośrodkach zagrożonych pod względem bezpieczeństwa i o silniejszych wpływach ugrupowań opozycyjnych.-

Liczebność poszczególnych organizacji b.wojskowych przedstawia się następująco:

Powiat.	Związek Legionistów. P. O. N. Armji Pol.	Zw. b. Ochot. Zw. Oficer Rezerwy.	Zw. Podof. Rezerwy.	Związek Rezerw.	Zw. Osadn. Armji P. Helie we Francji.	Zw. b. Ucz. Zw. Helie											
Kół czł.	Kół czł.	Kół czł.	Kół czł.	kół czł.	kół czł.	Kół czł.											
Augustowski	1	13	7	226	1	32	1	10	-	-	11	663	4	84	-	-	-
Białystok-M.	1	75	1	83	1	250	1	132	1	172	1	498	-	-	-	-	-
Białostocki	-	-	1	86	2	32	-	-	1	32	17	596	-	-	-	-	-
Bielski	-	-	1	46	-	-	1	48	-	-	18	1024	-	-	-	-	-
Grodzieński	1	126	1	180	-	-	1	155	1	122	3	116	1	700	-	-	-
Izmailyjski	1	43	10	150	-	-	1	28	1	60	24	2356	1	213	-	-	-
Ostrowski	-	-	1	21	-	-	1	26	-	-	1	300	-	-	-	-	-
Ostrołęcki	-	-	-	-	-	-	1	18	3	130	57	1664	-	-	-	-	-
Sokoliski	1	15	1	16	-	-	-	-	-	-	15	959	-	-	-	-	-
Swalski	-	-	10	386	1	227	1	19	1	65	21	1000	2	505	-	-	-
Szeneszyjski	-	-	1	40	-	-	1	14	1	24	8	380	-	-	1	32	-
Tokomyski	1	40	1	26	-	-	1	68	1	60	10	298	23	1150	-	-	-
Wysocko-Koz.	-	-	-	-	2	90	-	-	-	-	12	873	-	-	-	-	1
Razem:	6	312	35	1254	7	631	10	518	10	725	198	1621	30	2652	1	32	1

D. Zrzeszenia Ogólno-Społeczne i Kulturalno-Oświatowe.

Z pośród zrzeszeń tej grupy wysuwały się na czoło Zrzeszenie Pracy Obywatelskiej Kobiet pracę świetlicową i udziałem w ogólnych akcjach społecznych, ochotnicze straż ognio- we w dziedzinie pracy obywatelskiej, rozwijające się pomyślnie Stowarzyszenie Popierania Budowy Szkół Powszechnych, L.O.P.P. i Związek Obrony Kresów Zachodnich.-

E. Zrzeszenia inne.

W grupie związków inwalidzkich zarysowały się tarcia pomiędzy Związkiem Inwalidów Wojennych i Legją Inwalidów. Tar- cia te odsłoniły nową zwartość ideową elementu inwalidzkiego poszczególnych kół Legji Inwalidów.-

II. Część szczegółowa.

Związek Strzelecki.

Najliczniejsze i najlepiej zorganizowane na terenie Woje- wództwa Białostockiego mieszane /młodzież miejska i wiejska/ stowarzyszenie młodzieżowe, Związek Strzelecki, należy organi- zacyjnie do trzech okręgów - warszawskiego, grodzieńskiego i brzeskiego. Sieć organizacyjna Związku podzielona jest tereno- wo na obwoły terenowe, w których granicach działają poszczegól- ne kompanie miejskie i wiejskie, dzielące się z kolei na oddziały i pododdziały podległe zarządom i komendom oddziałów zbiorowych w siedzibach gminnych. Większość oddziałów zbiorowych została zorganizowana w okresie sprawozdawczym w wyniku przeprowadzonej reorganizacji Związku, której celem m.in. była likwidacja poszcze- gólnych oddziałów, istniejących w mniejszych osiedlach i wsiach

których zarządy z braku środków finansowych i doborowego materiału kierowniczego nie mogły rozwijać odpowiedniej działalności. W nowej organizacji przeciwstawiono im zarządy oddziałów zbiorowych, dysponujące inteligentniejszym i bardziej społecznie wyrobionym materiałem kierowniczym, które roszą nadzieję co do intensywniejszych i skuteczniejszych pod względem finansowym pracy. Równocześnie z tem podjęto skuteczną akcję w kierunku rozszerzenia się o kół Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego, których celem jest z jednej strony uzyskiwanie środków finansowych dla Związku Strzeleckiego, z drugiej zaś stwarzanie moralnej opieki nad Związkiem ze strony starszego społeczeństwa i popularyzowanie wśród jego ideologii strzeleckiej. Normalna praca świetlicowa, stanowiąca skoncentrowanie całego szeregu prac Związku Strzeleckiego, wchodzących w zakres oświaty pozaszkolnej i działalności kulturalno-propagandowej, w ubiegłym kwartale znacznie osłabła z powodu udziału wielkiej ilości członków Związku w letnich obozach strzeleckich i t.p., ożywiona natomiast była praca w terenie wszystkich ośrodków Związku Strzeleckiego. Wyrazem jej były - szereg ćwiczeń polowych i koncentracje międzyoddziałowe i lokalne, które stanowiły przegląd sprawności jednostek organizacyjnych Związku Strzeleckiego i przyczyniły się w dużym stopniu do pogłębienia jego solidarności i zwartości organizacyjnej, dały bowiem możność bliższego zetknięcia się strzelcom z różnych miejscowości w granicach powiatu i województwa, co niewątpliwie stanie się czynnikiem szlachetnej rywalizacji w wykonywaniu zadań wojskowych, sportowych i strzeleckich w ramach Związku. Same koncentracje pozwoliły również zorientować się czynnikiem kierowniczym w stanie organizacji, jej przygotowaniach wyszkoleniowym i marszowym w płaszczyźnie ćwiczeń większych jednostek wojskowych.

7

Prace z zakresu strzelectwa poszczególnych organizacji Związku dały poważne wyniki: większość członków zdobyła odznaki strzeleckie. Konkursy zespołowe i rolnicze oraz zawody i święta sportowe, urządzone z okazji 25-lecia Związku Strzeleckiego i szeroko zakrojonej uroczystości rocznicy Powstania Styczniowego w Dubiczach wniosły wiele ożywienia w szeregi organizacji i były najlepszą propagandą Związku Strzeleckiego wśród ludności wiejskiej, a za-tem czynnikiem, który stanowił wyraźne przeciwstawienie akcji ze strony większości duchowieństwa, zwłaszcza w diecezji łomżyńskiej, które nader zwalczało Związek Strzelecki przy każdej sposobności. Zeznaczyć tutaj należy, że pod koniec kwartału akcja ta straciła na swej ostrości o tyle, że prowadzona była w mniejszym stopniu z ambicją, niż w kwartałach poprzednich, niewątpliwie wskutek wytoczenia procesów sądowych kilkunastu księżom, z czego władze kościelne musiały wyciągać odpowiednie konsekwencje. Nadmienię również wypada, że akcja duchowieństwa przeciwko Związkowi Strzeleckiemu staje się nierzadko czynnikiem rozwoju samego Związku, który widzi w niej konieczność prowadzenia usilnej ^{akcji} propagandowej i organizacyjnej. Z prac organizacyjnych Związku zasługuje na uwagę zorganizowanie i ukończenie szeregu kursów instruktorskich dla referentów wychowania obywatelskiego i przodowników przysposobienia rolniczego, które stworzyły możliwości zasilenia w przyszłym roku wyszkoleniowym poszczególnych ogniw Związku w instruktorski element kierowniczy i wypełnienia szerokiego programu prac, ustalonego we wrześniu bieżącego roku na powiatowych odprawach komendantów kompanii i oddziałów przy udziale referentów P. . ., wychowania obywatelskiego i przysposobienia rolniczego. Organizowane oddziały młodocianych t. zw. "Orląt" nie wykazały większej działalności choćby dlatego, że

prace organizacyjne w tej płaszczyźnie znajdują się w stadium początkowym. Poza pracami P.F. i W.F. - zakończono hodowlane konkursy pokazowe, będące efektem całorocznej pracy przysposobienia rolniczego. Rozmach, systematyczność i programowość prac Związku Strzeleckiego oraz ich różnorodność przy dużym poparciu władz administracji ogólnej oraz władz wojskowych i samorządów powodują w każdym miesiącu zwiększenie stanu liczebnego Związku, stwarzając Związkowi wszelkie możliwości spełnienia ważnego zadania - przysposobienia sił obronnych Państwa. Ujemnym momentem w życiu Związku Strzeleckiego były wydarzenia w Supraślu, powiatu białostockiego, gdzie dnia 10 lipca b.r. w czasie zaburzeń strajkowych doszło do starcia policji z rozagitowanym przez elementy nieodpowiedzialne tłumem strajkujących. W starciu tem brali udział członkowie miejscowego oddziału Związku Strzeleckiego po stronie tłumu, co zmusiło władze okręgu do rozwiązania tego oddziału. W odpowiedzi na to rozwiązanie elementy nieodpowiedzialne wydały nielegalną ulotkę, wzywając strzelców do występowania ze Związku Strzeleckiego i wstępowania do organizacji proletariackich. Treść tej ulotki omawiana była w prasie sowieckiej. Fakt powyższy, aczkolwiek odesobniony na terenie Województwa Białostockiego, musi być traktowany jako ostrzeżenie dla władz administracji ogólnej i Związku Strzeleckiego, że należy bacznie obserwować nastroje w ogniwach Związku Strzeleckiego i uintensywnić w nich działalność w dziedzinie wychowania obywatelskiego i państwowego i, że dla dobra organizacji należy bacznie selekcionować materję członkowską. Dowodzi on również, że oddziały Związku Strzeleckiego nie mogą być pozbawione ciągłej opieki i pozostawione samym sobie.

Wreszcie w ubiegłym kwartale zostały zorganizowane trzy koła akademickie Związku Strzeleckiego. odbyły się 64 koncentracje przy udziale około 5 tysięcy członków. oddziały urządziły 146 zebrań i odpraw i 43 przedstawienia teatralne, z których dochód przeznaczony był częściowo na ogólne cele kulturalno-oświatowe i społeczne. -

Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej.

Stanowi również silną organizację młodzieżową, przeciwstawianą Związkowi Strzeleckiemu i posiadającą gęstą sieć organizacyjną. Terenowo dzieli się na zrzeszenia djecezjalne, obejmujące oddzielne koła młodzieży męskiej i żeńskiej, które podlegają dekanalnym patronatom. Najsilniejsze jest zrzeszenie w djecezji komżyńskiej, najsłabsze w djecezji pińskiej /powiat bielski/. Do zarządów patronatów dekanalnych Stowarzyszenia wchodzi niemal wyłącznie osoby duchowne i świeckie, będące czołowymi działaczami Stronnictwa Narodowego, b.O.C.P. i Chrześcijańskiej Demokracji. Ponieważ zaś zarządy te nadają właściwy charakter pracy i działalności Stowarzyszenia, przeto koła jego są najczęściej przybudówkami nazwanych stronnictw i organami pracy Akcji Katolickiej. Organizacji, jako całości, patronuje duchowieństwo, które w pierwszym rzędzie zwraca uwagę na pogłębienie swych wpływów wśród jej członków i zabezpieczenie ich przed wpływami organizacji prorządowych. W okresie sprawozdawczym poza szeregiem urządzonych zabaw, majówek, przedstawień i innych prac w zakresie przysposobienia rolniczego Stowarzyszenie nie uzewnętrzniło wybitniejszej działalności, jeżeli pominąć jego masowy udział w powiatowych kongresach eucharystycznych, uroczystościach z racji 250-lecia Odsieczy Wiedeńskiej i obchodach rocznicy "Cudu nad Wisłą", które

były wykorzystywane dla celów propagandowych Stowarzyszenia i wzmocnienia go organizacyjnie. Pomimo to i usilnej propagandy duchowieństwa Stowarzyszenie wykazało w ubiegłym kwartale nieznaczny rozwój organizacyjny, a w każdym bądź ^{mniej} razie niż Związek Strzelecki, co można tłumaczyć zaistnieniem pewnego rodzaju podświadomego przełomu psychice młodzieży wiejskiej zwłaszcza, dla której program prac Stowarzyszenia, przekładany momentami kościelnymi, nie zawiera atrakcyjności i staje się coraz ^{bardziej} pociągający.

Zaznaczyć należy, że Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej jest na terenie Województwa Białostockiego jedyną, masową organizacją opozycji prawicowej, przeciwstawianą Związkowi Strzeleckiemu i zwalczającą przedewszystkiem Związek Strzelecki, która nie traci nic ze swego stanu posiadania.

W ubiegłym kwartale Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej podjęło cały szereg prac o charakterze P.W. i M.P., a m.in. przygotowało się do szerszych wystąpień zewnętrznych w okresie "Dnia Młodzieży", który odbędzie się w drugiej połowie listopada.

Związku z wyrażeniem przez Ministerstwo Spraw Wojskowych zgody na prowadzenie przez S.M.P. akcji przysposobienia wojskowego Urząd Wojewódzki zauważył, że akcja ta w wielu wypadkach może spowodować osłabienie Związku Strzeleckiego, wyniesie bowiem do działalności S.M.P. momenty atrakcyjne, pociągające do niej młodzież ze szkodą dla organizacji przrządowych.-

Ogniwa Stowarzyszenia brały udział w 9-ciu koncentracjach, urządziły 197 przedstawień i wieczorynek, uczestniczyły w kilkunastu obchodach i urządziły 27 kursów rolniczych dla przedowników przysposobienia rolniczego.-

Związek Młodzieży Ludowej.

Utworzone na jeździe unifikacyjnym w roku 1931 Wojewódzkie Zjednoczenie Związków Młodzieży Wiejskiej i Ludowej w ubiegłym kwartale przyłączyło się do Centrali Związku Młodzieży Ludowej i zmieniło swą nazwę na Związek Młodzieży Ludowej z zarządzeniem wojewódzkim w Białymstoku. Postanowienie w tej materii walnego zjazdu Zjednoczenia Związku Młodzieży Wiejskiej i Ludowej spowiadało, że w niektórych miejscowościach województwa Białostockiego podjęta została akcja organizowania kół Związku Młodzieży Wiejskiej "Siew". Charakterystycznym momentem tej akcji stanowi okoliczność, że w kilkunastu wypadkach podjęli ją czynniejsi działacze Stronnictwa Ludowego, pozyskani prawdopodobnie wskutek nieświadomości przez Centralny Związek Młodzieży Wiejskiej, co Urząd wojewódzki podniósł w sprawozdaniu do Ministerstwa z dnia 12 września b.r. Nr. 3236/33.T. Organizacje Związku Młodzieży Ludowej współpracowały ze Związkiem Strzeleckim i Związkiem Mężczyzn, uzupełniając ich działalność na odcinku przysposobienia rolniczego i prowadząc dość rozległą pracę kulturalno-oświatową. Zorganizowane zostały liczne koła absolwentów kół rolniczych i kursów gospodarstwa wiejskiego, zaś wychankowie Uniwersytetu w Szybach utworzyli kilkanaście ognisk dokształcania członków. Ogólnie zdążano do wyszkolenia przedowników zespołów konkursowych i gospodarstw przykładowych oraz kierowników kółek teatralnych. Zarząd wojewódzki wydał cztery numery "Komunikatu", będącego jego organem prasowym i pracy instruktorskiej. Tenże zarząd pozyskał kilku instruktorów dla pogłębienia i rozszerzenia swej pracy w terenie. Jakkolwiek zarówno zjazd walny wojewódzki, jako też zarząd wojewódzki Związku wyraźnie

określiły swój stosunek do Związku Strzeleckiego, to niemniej jednak poszczególne ognia Związku nie był trąfnie rywalizując z oddziałami Związku Strzeleckiego, co świadczy o konieczności wyraźnego rozgraniczenia stref działania obu Związków. Jest to tem konieczniejsze, że rywalizacja tych Związków w sensie oparcia wywania jednego i tego samego terenu osłabia ich energję w kierunku wypierania z terenu Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej.

Legion Młodych.

Najmłodsza na terenie Województwa Białostockiego organizacja młodzieżowa odbyła w październiku b.r. zjazd okręgowy, na którym określiła szczegółowo zadania terenowe. Zjazd ten stwierdził wyraźnie, że Legion Młodych, idący pod sztandarem ideologii Marksizmu Piłsudskiego, stoi na stanowisku przygotowywania terenu dla przyszłej zmiany ustroju "gniącego systemu kapitalistycznego" w kierunku przekształcenia go na państwo zorganizowanej pracy, oparte na przemysłowych związkach zawodowych.

Legion Młodych, posiadający około 800 członków, zorganizowanych w 9-ciu oddziałach jest organizacją, wykazującą energję, ruchliwość i przedsiębiorczość i posiadającą wszelkie możliwości rozwoju organizacyjnego, jeżeli oczywiście zostaną one należycie wykorzystane. Pod tym względem działalność Legionu Młodych już obecnie budzi poważne zastrzeżenia. Kierownicze instancje, rekrutujące się z jednostek nierzadko nieodpowiednie i nierzygotowanych do tego rodzaju pracy społecznej nie umi przystosować programu Legionu Młodych do warunków i możliwości terenowych, wskutek czego oddziały organizacji stoją się do nie dla elementu zradyzowanego i niewłaściwego. Tak nap

kład oddział w Hajnówce został już w dużym stopniu opanowany przez żywoży wyrotowe i nawet kryminalne /aresztowano czterech członków na przestępstwa kryminalne/, a oddział w Białymstoku traktowany jest przez te same żywoży jako teren dla ich legalnych działalności. Przed wspomnianym wyżej zjazdem okręgowym kierownictwo obwodu białostockiego wydało jednodziwkę, w której oświadczało, że młodzież, zorganizowana w Legionie Młodych solidaryzuje się całkowicie z walką robotników w Supraślu, Olkuszu i innych, t.j. tych miejscowościach, w których elementy wyrotowe poprowadziły rozagitowany tłum przeciwko władzom i policji. Ponadto Legion Młodych ze swym radykalizmem programowym starał się w ubiegłym kwartale opanować teren wiejski w ośrodkach z ludnością białoruską, której nastroje wymagają izolowania jej od wszelkiego radykalizmu. Przytoczone okoliczności skłaniają Urząd Wojewódzki do wysunięcia wniosku, że Legion Młodych ograniczyć się winien w swej pracy wyłącznie do środowisk robotniczych i stosować wskazania programowe możliwie jak najelastyczniej w zależności od warunków miejscowych. Urząd Wojewódzki zauważa, że Legion Młodych w działalności swej uchyla się od lojalnej współpracy z innymi, porządkowymi organizacjami młodzieżowymi, wkracza na tereny przez te organizacje opanowane i często prowadzi przeciwko nim dywersje. W kilku zaledwie wypadkach Legion Młodych zdołał pomniejszyć wpływy klasowych związków zawodowych i to bardzo nieznacznie.

Nie można również pominąć okoliczności, że Legion Młodych, uważając się za kontynuatora działalności PPS.d. Frakcja Rewolucyjna w odniesieniu do zawodowego ruchu robotniczego wprowadza do tego ruchu pierwiastki polityczne, przeciwne założeniom

programowym Związku Związków Zawodowych, który rozpoczyna działalność --

Zrzeszenia Gospodarcze.

Organizacje i kółka rolnicze działały w granicach możliwości finansowych i personalnych, które były naogół nieznaczne, wobec czego działalność tych organizacji nie miała szerszego zasięgu zwłaszcza w tych powiatach, w których 6TR. i KR. posiadają większość ziemiańską. Przeprowadzona w ciągu kwartału rewizja działalności traktowanych organizacji unaoczniała, że większość z nich z powodu bezczynności kwalifikuje się do zlikwidowania bądź też wyznaczenia im kuratorów, celem pobudzenia innych do żywotności. W wielu wypadkach likwidacja nastąpiła z trudnością względnie uznana została za niemożliwą, gdyż utrudniałaby państwowym instytucjom kredytowym ściąganie należności od tych organizacji za nawozy sztuczne i in. Na słaby stan działalności organizacji i kółek rolniczych złożył się w kilkunastu wypadkach nielojalny do nich stosunek instruktorów, którymi się zajmie Izba Rolnicza. Również nie pozostała bez wpływu na działalność organizacji rolniczych akcja stronnictw opozycyjnych w odniesieniu do poczynañ gospodarczych rządu, zniechęcająca ludność oraz do zszerzania się w tych organizacjach i to tembardziej organizacje te, rozporządzając małemi możliwościami finans, nie mogą udzielać doraźnej pomocy gospodarstwom rolnym. Cięprzódowe w ubiegłym kwartale podjęły wysiłki w kierunku działalności organizacji rolniczych drogą urzędzenia zjazdów ratów gospodarczych, mających przekonać włościanstwo o potrzebie organizowania się w zrzeszeniach rolniczych. Wysiłki te dały pewne rezultaty, zależne w poszczególnych powiatach od po-

11

ich przez samorządy powiatowe. Dla władz administracji ogólnej staje się kwestią zasadniczą ożywienie działalności zrzeszeń gospodarczych, które stanowią znakomite przeciwstawienie politycznym czynnikom opozycyjnym. - Dość intensywną była działalność kół gospodyń wiejskich w powiatach suwalskim i grodzieńskim.

Związki b. wojskowych

Jak już zaznaczono wyżej, trzon tej grupy stanowi Związek Rezerwistów, którego właściwy rozwój na terenie Województwa Białostockiego datuje się od początku roku 1932. Związek zmierza do zrzeszenia w swych szeregach młodzieży popoborowej i wszystkich byłych wojskowych i w tej płaszczyźnie znajduje bardzo duże możliwości rozwoju. Organizacje związku tra nie rozwiązują sposób podejścia do ludności wiejskiej i w sposób właściwy prowadzą akcję asymilacji państwowej wśród mniejszości narodowych. Świadczy o tem fakt powstania całego szeregu oddziałów mieszanych Związku o dużym odsetku ludności białoruskiej i litewskiej. Tak np. w powiatach białostockim i wołkowyskim Związek Rezerwistów osłabił znacznie działalność skomunizowanych kół Towarzystwa Szkoły Białoruskiej. Współpracując ze Związkiem Strzeleckim i prorzadowymi organizacjami społecznymi, Związek Rezerwistów wiele energii poświęca pracy kulturalno-oświatowej, działalności o charakterze P.W. i W.F. i akcji o charakterze gospodarczym. W ubiegłym kwartale urządził pięć większych koncentracji, w czem jedną z udziałem p. Wojewody /Sokółka/. Koncentracje te przyczyniły się bardzo dużo do spopularyzowania Związku Rezerwistów wśród ludności wiejskiej. Ogniwa Związku zwracały szczególną uwagę na wychowanie obywatelskie swych członków i urabianie ich

umysłów w płaszczyźnie jak najdalejszej współpracy z Rządem. Spostrzeżenia z ubiegłego kwartału przekonywują Urząd Wojewódzki, że Związek Rezerwistów jest jedyną organizacją byłych wojskowych, posiadającą olbrzymie możliwości rozwojowe, pracującą energicznie we wszystkich dziedzinach życia społecznego i stojącą się ważkim czynnikiem pryncypalnym w układzie stosunków społeczno-politycznych na terenie Województwa Białostockiego. W okresie sprawozdawczym ogniwa Związku odbyły 154 zebrania i odprawy, 47 większych zbiórek, urządziły 12 przedstawień i 47 różnego rodzaju imprez a poza tem brały wybitny udział w propagandzie Pożyczki Narodowej jak zresztą wszystkie inne pryncypalne organizacje społeczne.-

Inne organizacje byłych wojskowych specjalnych uwag nie nastroczą.-

Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

Straże ogniowe.

Wojewódzki i Okręgowe zarządy ochotniczych straży ogniowych przeprowadziły w kilkunastu wypadkach akcje wyeliminowania czynników opozycyjnych z poszczególnych straży ogniowych, których znaczna ilość opiewana jest dotąd ^w mniejszym lub większym stopniu przez Stronnictwo Ludowe, Stronnictwo Narodowe i Chrześcijańską Demokrację.

L. O. P. P.

L.O.P.P. prowadził akcję propagandową i akcję pokazową.

Organizacje rozwiązane i nowe.

W ubiegłym kwartale powstały 32 oddziały Towarzystwa Popierania Budowy Szkół Powszechnych.

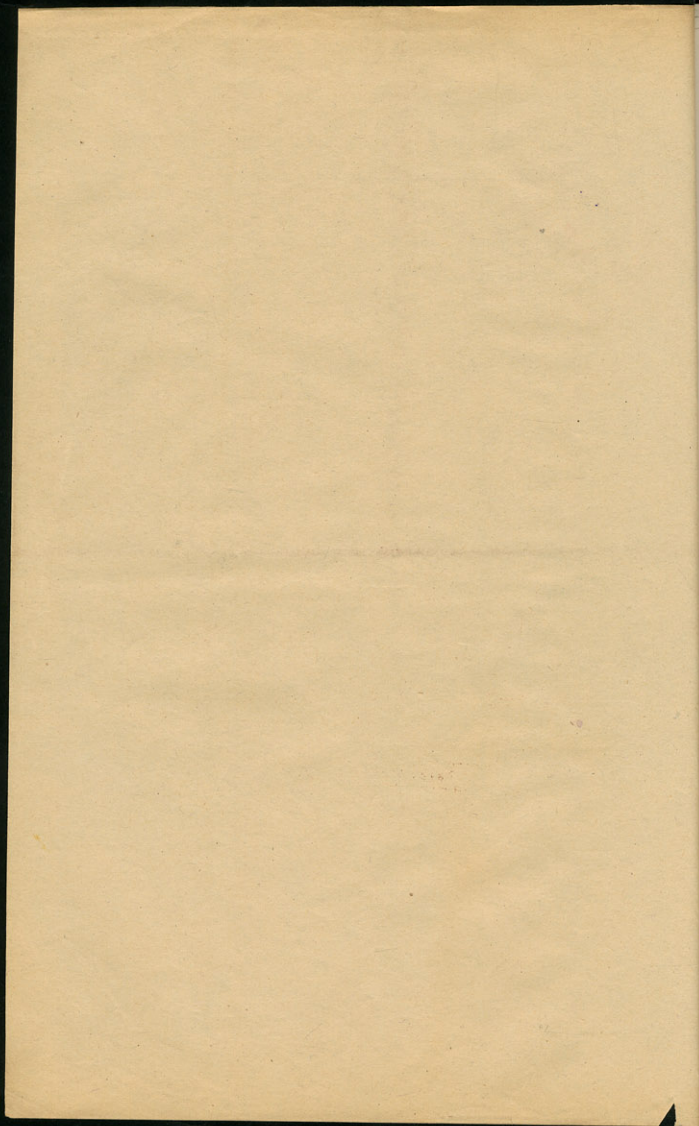
12

Rozwiązane zostały w tym czasie cztery oddziały Związku Strzeleckiego /decyzja władz organizacyjnych/, męski i żeński oddziały Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w Sokołach, powiatu wysoko-mazowieckiego /decyzją władz administracyjnych/ i dwa oddziały ochotniczych straży ogniowych.-

I n n e

Inne zrzeczenia ze względu na okres wakacyjny nie przejawiały wybitniejszej działalności, któraby zasługiwała na szczególne omówienie. -

[illegible]

OFICJONA BIAŁOSTOCKI

Nr 474/34 T

Sprawozdania z życia
polskich związków i
stowarzyszeń za trze-
ci kwartał 1933 roku.

Nar
Opn
Białystok, dnia 15 lutego 1934 roku

13

TAJNE - B P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

w Warszawie.

Urząd wojewódzki przesyła sprawozdanie z życia
polskich związków i stowarzyszeń za ^{całkowicie} trzeci kwartał 1933 r.

Za wojewodę

Modliński
/St. Modliński/

Naczelnik Wydziału Bezp. Publ.

Otrzymują do wiadomości:

Pan Wojewoda w Wilnie,
" " w Nowogródku,
" " w Brześciu nad Bugiem,
" " w Warszawie,
" " w Tarnopolu,
" " w Stanisławowie,
" " w Lublinie,
" " w Łodzi.

Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,

" " " " " w Wilnie,
" " " " " Okręgowego w Białymstoku,
" " " " " w Grodnie,
" " " " " w Łomży,
" " " " " w Suwałkach.

Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
" " " " " DOK. IX. w Brześciu n. Bugiem,
" " " " " DOK. I. w Warszawie,

K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
szyscy Panowie Starostowie Powiatowi
województwa Białostockiego

Pan Starosta grodzki w Białymstoku,

Pan Nomenclator wojewódzki P.P. w Białymstoku,
Pan Naczelnik Urzędu Sledczego w Białymstoku.

H F

Wydział Okręgowy Korpusu Nr IX

20. 34 L. 702

Pracowników

I. Część ogólna

Jak już podkreślono w poprzednim sprawozdaniu, na terenie województwa Białostockiego istnieje duża ilość związków i stowarzyszeń społecznych, różniczkujących ze szkodą dla pozytywnej pracy państwowej całość ruchu społecznego.- Na tę okoliczność czynniki państwowe zwróciły uwagę w okresie sprawozdawczym, podejmując równocześnie zabiegi w kierunku skomasowania istniejących stowarzyszeń o celach pokrewnych i działających na tym samym terenie. W pierwszym rzędzie przystąpiono do rozgraniczenia stref działalności pomiędzy poszczególnymi związkami i stowarzyszeniami prorządowymi, ażeby zniwelować pomiędzy nimi nierzadko ujemną w skutkach rywalizację i stworzyć im większe możliwości wykorzystania ofiarności publicznej społeczeństwa.-

Oceniając ogólnie działalność stowarzyszeń i związków społecznych w ubiegłym kwartale, należy podkreślić uintensywnienie poczynił Związku Rezerwistów i Związku Strzeleckiego, rozrost Legionu Młodych rozpoczęcie akcji organizacyjnej przez Obóz Młodych Pracy, wyraźne zaangażowanie się Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w akcję politycznej Stronnictwa Narodowego i silną akcję terenową Związku Młodzieży Ludowej.-

A. Związki młodzieży

Na ubiegły kwartał przypadło żywsze zainteresowanie się

przebywającej na terenie województwa Białostockiego młodzieży akademickiej życia społecznego. Wyrazem tego jest powstanie kilku oddziałów Akademickich Związku Strzeleckiego i przystąpienie kilkudziesięciu akademików do Legionu Młodych w powiatach o większym nasileniu działalności Stronnictwa Ludowego, wykorzystującego coraz silniej dla celów politycznych Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej. Fakt ten i likwidacja akademickich kół prowincjonalnych wskutek wydanych przez Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeń do Ustawy o stowarzyszeniach akademickich stworzyły już niewątpliwie proces przesunięcia młodzieży akademickiej do ogólnych stowarzyszeń młodzieżowych.

Stowarzyszenia młodzieżowe, działające na gruncie wiejskim, nie wniosły bardziej charakterystycznych momentów do życia społecznego, jeżeli pominąć akcję Związku Strzeleckiego i Związku Młodzieży Ludowej w miejscowościach o większym skupieniu ludności białoruskiej i litewskiej, mającą na celu urabianie umysłów tej ludności w płaszczyźnie asymilacji państwowej. Na gruncie robotniczym uwidoczniło się zakamienie działalności organizacyjnej Legionu Młodych niemal wszędzie tam, gdzie starał się on realizować w ujęciu lokalnym swój programowy radykalizm, o którym Urząd Wojewódzki wspominał w poprzednim sprawozdaniu.

B. Zrzeszenia gospodarcze.

Działalność zrzeszeń gospodarczych w dalszym ciągu kształtowała się pomyślnie w reakcji skutków kryzysu gospodarczego, zmniejszenia kapitału w latach poprzednich i wydatnego zmniejszenia się siły instruktorskiej, także minimalnej pomocy ze strony samo-

rzędów, zwracających do minimum swoje budżety. Pod koniec ubiegłego kwartału w kilku powiatach województwa poszczególnie zrzeszenia gospodarcze zdążyły opanować do pewnego stopnia sytuację i stworzyć psychologiczne odprężenie w nastrojach swych członków.

C. Zrzeszenia b. wojskowych

Stanowiące najbardziej zwartą i najsilniejszą pod względem ilości członków grupę stowarzyszeń społecznych wywierały niejednokrotnie decydujący niemal wpływ na bieg życia społecznego w ujęciu lokalnym. Przede wszystkim pod tym względem Związki Rezerwistów, którego działalność w kierunku tworzenia mieszanych oddziałów pod względem narodowościowym stwarza duże możliwości dla akcji czynników państwowych i społecznych zmierzających dla asymilacji państwowej białorusinów i litwinów. Poza pracę we własnych ogniwach Związek Strzelecki nie rzadko nadawał określony charakter działalności organizacji rolniczych i innych. Poza Związkiem Strzeleckim wyraźniej zaznaczały swą działalność jedynie Związki Legionistów i P.O.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe

Zarysował się silny rozwój stowarzyszenia popierania budowy szkieletu powozecznych. Dość intensywnie działało Zrzeszenie Pracy Obywatelskiej Kobiet i młodszy Związek Obrony Kresów Wschodnich, który utracił w ubiegłym kwartale podstawowe subwencje państwowe.

E. Zrzeszenia inne

Specjalnych uwag nie należąca.

II. Część szczegółowa.

Związek Strzelecki.

W powiatach łomżyńskim, suwalskim, augustowskim, ostrowskim, ostrołęckim, wysoko-mazowieckim i szczuczyńskim, pozostawał w walce ze Stowarzyszeniem Młodzieży Polskiej i stowarzyszeniami innymi, którym patronują Stronnictwo Narodowe i duchowieństwo katolickie. Z walki tej wychodził o tyle zwycięsko, że wzrastała jego wartość ideowa i, że powiększyła się sieć kół związkowych. Ogólnie Związek Strzelecki osiągnął poważne wyniki w akcji terenowej o charakterze P.T. i świetlicowej, organizując szereg koncentracji jesiennych i organizując kilkadziesiąt imprez kulturalno-oświatowych o charakterze dochodowym. Liczny udział wzięły organizacje Związku Strzeleckiego w uroczystościach Barotowych w Grodnie w dniach 25 i 26 listopada ub.r., na których obecny był Pan Prezydent Rzeczypospolitej.-

Związek Młodzieży Ludowej.

Działalność intensywnie w powiatach łomżyńskim, suwalskim, wysoko-mazowieckim, białostockim i wołkowyskim. Działalność jego wyczerpywały - akcja przystosowania rolniczego, propaganda organizacyjna i poczynanie kulturalno-oświatowe, szczególnie praca świetlicowa. W swym rozwoju organizacyjnym Związek określił sobie, że bynajmniej nie rywalizuje z innymi organizacjami prorządowymi, specjalnych akcji wymagających omówienia, Związek nie przeprowadzać.

Legjon Młodych

racji swego programowego radykalizmu i nieumiejętności stosowania go praktycznie w terenie. Załamak się niemal kompletnie w powiecie białskim, gdzie oddział jego w Białku-Podlaskim i Boćku przestał formalnie istnieć. Utrzymuje się przy życiu oddział w Łajstach, grupujący element mało wartościowy, wymagający gruntownej selekcji. - 1 listopada ub. r. został zorganizowany obwód sokółski, dotychczas nie-żywy i nie posiadający żadnego gruntu do działania. Celową i pozytywną w skutkach pracę prowadziły ognia Legjonu w powiecie Łomżyńskim, gdzie Legjon posiada doskonałe kierownictwo, umiające stosować w praktyce założenia programowe organizacji.

Obóz Młodych Pracy

Zapoczątkował działalność w sposób zupełnie udany w Białymostku i białostockim okręgu przemysłowym. -

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej

Nie powiększył wydatniej w okresie sprawozdawczym swego stanu posiadania pod względem organizacyjnym, zajęł zaś ściśle swą działalność z działalnością Stronnictwa Narodowego i b.o. .P. tak dalece, że większość kół Stowarzyszenia można obecnie uważać za sekcję młodych Stronnictwa Narodowego, kontynuującą pracę polityczną b. O. .P. Uwidoczniło się to szczególnie w wyborach samorządowych, w których Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej oficjalnie brało udział. Stwierdzono również, że oddziały Stowarzy-

szenia Młodzieży Polskiej stanowią niejako awangardę organizacyjną Stronnictwa Narodowego, którego koła powstają wszędzie tam, gdzie istnieją już koła Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. Zauważyć również należy, że cele młodzieżowe organizacje prorządowe wnoszą konkretne wartości do ogólnie pojmowanego ruchu społecznego, o tyle Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej prowadzi działalność zamkniętą w tym sensie, że ma na widoku wyłącznie interes własny i Stronnictwa, które mu patronuje. W ubiegłym kwartale zaszła zmiana na stanowisku sekretarza generalnego Stowarzyszenia dla diecezji łomżyńskiej. Obecny sekretarz stara się zachować pozory apoliteczności Stowarzyszenia wobec władz administracji ogólnej, tolerując jednak działalność na gruncie Stowarzyszenia tego rodzaju działaczy Stronnictwa Narodowego, jak Józef Przybyszewski, sekretarz Zaządu Okręgowego Stronnictwa Narodowego w Łomży, skazany przez Sąd Okręgowy Łomżyński wyrokiem z dnia 6 czerwca ub. roku za wywołanie rozruchów antyżydowskich w Radziłowie dnia 23 marca ub. roku na 2 lata więzienia i uniewinniony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie.-

Zrzeszenia gospodarcze.

Jedną z konkretniejszych akcji, jaką przeprowadziły zrzeszenia gospodarcze, było propagowanie Pożyczki Narodowej. Poza to działalność ich streszczała się do życia wewnętrznego i przeciwstawiania się skutkom kryzysu. Dość żywotne pod tym względem były koła gospodyń wiejskich, których ilość wzrosła. W przeciwieństwie do nich pomniejszyć się stan posiadania Paś Stefczyka, które w powiatach augustowskim, łomżyńskim i bielskim

17

ściowo przekładały stan depresji w zasięgu swego działania.-

Związki b.wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Powiększył znacznie stan swego powiadania, szczególnie w powiatach z ludnością białoruską i litewską, gdzie przyczyniał się do podsyłania procesów asymilacji państwowej tej ludności. W dniach 25 i 26 listopada wziął liczny udział w uroczystościach batorowych w Grodnie i w rewji przed Panem Prezydentem Rzeczypospolitej. Ponadto przeprowadził kilkanaście koncentracji w terenie, przodował^w propagowaniu Pożyczki Narodowej oraz ściegowaniu niemal każdej akcji społecznej o szerszym zasięgu, jeżeli leżały one na linii poczynania Rządu i władz państwowych.-

P. O. W.

W Łomży odbyła się uroczystość złożenia hołdu pamięci ś.p. Leonowie Kaliwodzie, Komendantowi okręgu Łomżyńskiego P.O.W., który padł w Łomży w walce ulicznej z Niemcami w roku 1918, połączona z uroczystością odsłonięcia sztandaru okręgu Łomżyńskiego P.O.W. W uroczystości wzięło udział około 600 pociągów. Według w ciągu kwartału organizacje P.O.W. okręgu Łomżyńskiego i augustowsko-suwańskiego przeprowadziły kilka akcji społecznych i brały udział w wyborach samorządowych.

Inne organizacje b.wojskowych nie nastręczyły specjalnych uwag.-

Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

Tego rodzaju organizacje, jak ochotnicze strażnice ogniowe,

lokalne stowarzyszenia kulturalne i inne nie wyróżniły się
nią działalnością. Ogólną ich działalność charakteryzuje z
tablica -

OJE O

Ar.1

Wosce
h. zwie
za p
rok

Wojna

oj

"

"

"

"

"

Froki

"

"

"

"

Wojna

"

"

P. F.

Wojna

Wojna

Wojna

Wojna

Wojna

Wojna

Biarytók, dnia 8... V. 1934r.

wyróżniły się świadanie z życia pol-
skich związków i stowarzys-
zeń, które w pierwszym kwartale
roku.

T A J N E .. B.P I L N E

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

W W a r s z a w i e.

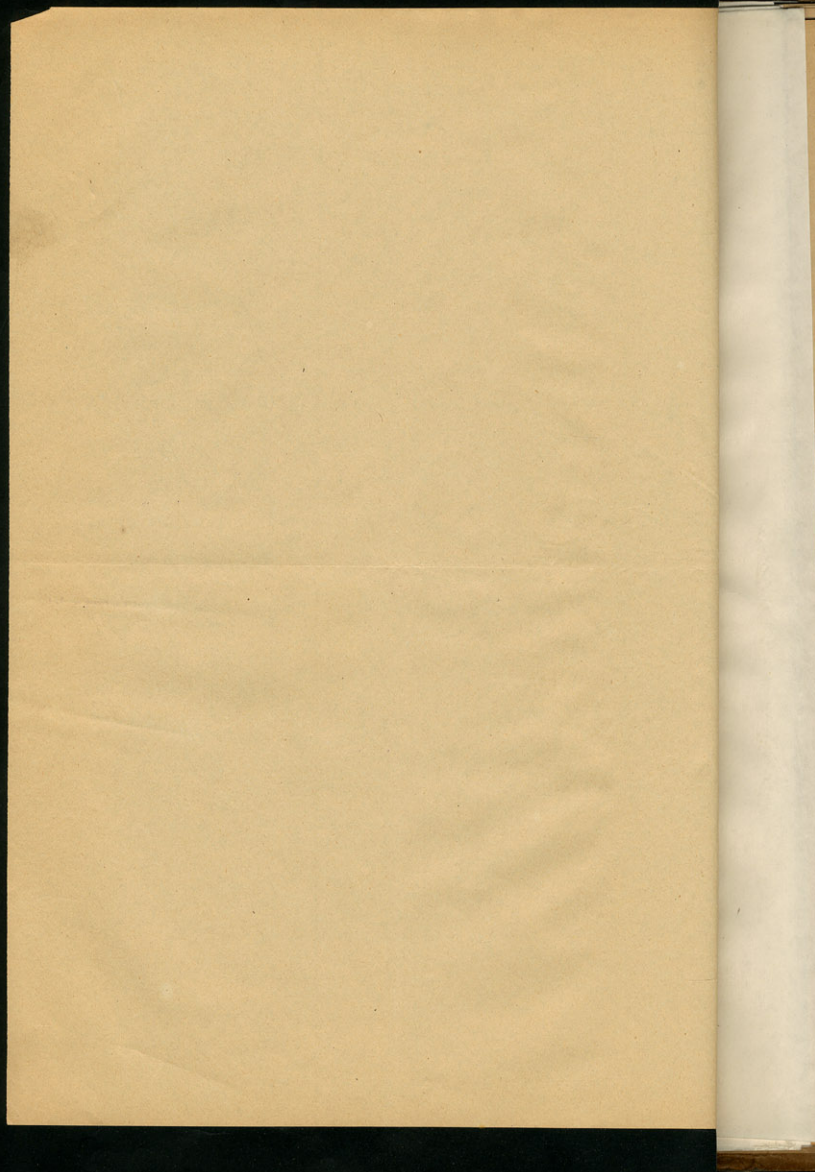
Urząd Główny przesyła sprawozdanie z życia
polskich związków i stowarzyszeń za pierwszy kwartał 1934 r.

За Н о в о д е

(József Bay.)
p.o.Naczelnik Wydz.Bezp.Publ.

ymują do wiadomości.

wojewoda w Wilnie,
" w Nowo roduku,
" w Brześciu n/Bugiem,
" w Warszawie,
" w Larnopolu,
" w Stanisławowie,
" w Lublinie,
" w Łomży
Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
" " w Wilnie,
" " Okręgowego w Białymstoku,
" " w Grodnie,
" " w Łomży
gen.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach,
Medycylny Referat Informacyjny DOK.III. w Grodnie,
" " DOK.IX. w Brześciu n(B.
" " DOK.I. w Warszawie,
O.P."Brygada"Grodno" w Grodnie,
Wysocy Panowie Starostowie Powiatowi
województwa Białostockiego,
n Starosta grodzki w Białymstoku,
n Komendant ojednostki P.B. w Białymstoku,
n nacelnik Urzędu Sledczego w Białymstoku.

I. Część ogólna.

Działalność polskich stowarzyszeń i związków w okresie sprawozdawczym była dość intensywna i wszechstronna. Poważnym czynnikiem, pobudzającym do niej były wybory do przedstawicielstw samorządowych i rozumiane w sposób obywatelski, jeżeli chodzi o stowarzyszenia i związki porządowe, rywalizacja z organizacjami, pozostającymi pod wpływem stronnictw opozycyjnych. Wybitne cechy rozwojowe nosiła działalność Związku Rezerwistów, Związku Strzeleckiego, Legionu Młodych i Związku Rodziły Ludowej. Na ubiegły kwartał przypadło także wyzwanie się apatii przez organizacje rolnicze i spółdzielcze, które stopniowo wyzbywają się depresji i zmieniają ^{nastroje} swój pogląd na walkę ze skutkami kryzysu gospodarczego. Penując w stowarzyszeniach i związkach polskich uzewnętrżniły się podczas obchodów imienin Prezydenta Rzeczypospolitej i Marszałka Piłsudskiego oraz wystąpień publicznych w związku z uchwaleniem przez Sejm nowej ustawy konstytucyjnej i zawarciem paktu nieagresji z Niemcami. Pewne, niezdrowe wartości wniosły do życia i działalności polskich stowarzyszeń i związków, a zwłaszcza Związku Rezerwistów, Związku Strzeleckiego i Legionu Młodych masowe akcje ekonomiczne, przeprowadzone w I-szym kwartale bieżącego roku przez pracownicze organizacje zawodowe w ośrodkach miejskich i przemyśle drzewnym. Ogólnie biorąc, zaznaczyć można, że działalność polskich stowarzyszeń i związków w ubiegłym kwartale w ostatecznym bilansie była pozytywniejsza, niż w kwartale poprzednim.

A. Związki młodzieży.

Młodzież akademicka.

W dalszym ciągu dostrzegane było dość żywe zainteresowanie si młodzieży akademickiej życiem społecznym i gospodarczym, o czym świadczą powstanie 5-ciu nowych oddziałów akademickich Związku Strzeleckiego, wzrost elementu akademickiego w organizacjach Legionu Młodych w Łomży, Grodnie, Białymstoku i Sokółce i poczynienia akademików na gruncie wiejskim. Pozostaje to niewątpliwie, jak już zaznaczono w poprzednim sprawozdaniu w związku przyczynowym z wydanem przez Państwa Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego rozporządzeń wykonawczych do Ustawy o stowarzyszeniach akademickich i likwidacją akademickich kół prowincjonalnych, co stworzyło proces przesiąkania młodzieży akademickiej do ogólnych stowarzyszeń młodzieżowych. Jest rzecz oczywista, że młodzież akademicka przesiąka także i to w dużej mierze do stowarzyszeń i związków opozycyjnych, podnosząc ich aktywność. Dowodzi tego Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej, które zostało dużo na likwidacji akademickich kół prowincjonalnych, mimo to wszystko, młodzież akademicka w życiu stowarzyszeń i związków polskich na terenie województwa Białostockiego samodzielnej i poważniejszej roli dotychczas jeszcze nie odgrywa.

Młodzież wiejska.

Grupujące młodzież wiejską organizacje społeczne zaabsorbowane były wyborami do samorządu wiejskiego. Odnosi się to zwłaszcza do Związku Strzeleckiego i Związku Młodzieży Ludowej. Pierwszy z nich działał w kierunku powiększenia swego stanu organizacyjnego i reorganizacji oddziałów w granicach gmin i powiatów, drugi zaś reorganizował pracę związków sąsiedzkich. Oba one urządziły szereg odpraw konferencyj i koncentracji, manifestując swoją ideologią w dniu obchodu Imienin Marszałka Piłsudskiego. W okresie ubiegłego kwartału nie tylko

nie osłabła, lecz raczej została nasilona walka Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej ze Związkiem Strzeleckim i Związkiem Młodzieży ijskiej, prowadzona przy czynnym poparciu i współudziale kleru katolickiego. Z walki tej obie organizacje przegrane wychodziły o tyle zwycięsko, że była ona dla nich bodźcem do intensywniejszej pracy, eliminowała z ich ogniw elementy chwiejne i słabe, a skłaniała elementy wartościowe do takiej pracy, którą przekonywała że nich ogół społeczeństwa polskiego. Oznaki walki i przeciwieństw wytwarzały zatem w obu traktowanych organizacjach teżnię i pobudliwość do pracy organizacyjnej. Zauważa prawie całkowicie w terenie działalność Związku Młodzieży ijskiej "Mici", częściowo wskutek tarć i wewnętrznych fermentów w stronnictwie ludowym. Podejmowane przez PPS. próby organizowania oddziałów Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w ośrodkach wiejskich pozostały bez wyniku.-

Młodzież miejska.

Ubiegły kwartał był okresem silnego rozwoju Legionu Młodych, którego organizacje w wielu wypadkach podwoiły liczebność swych członków. Nie był to zdrowy objaw w bilansie pracy Legionu Młodych, który objął w znacznym odsetku element mało wartościowy i nierazdo awanturniczy co w skutkach doprowadziło do tego, że jak np. w Białymstoku organizacja Legionu Młodych poszła na niezdrową walkę z Sekcją Młodych Stronnictwa Narodowego i wywołała wiele awantur, które nie podniosły bynajmniej jej pozycji wśród społeczeństwa. Wyłączając z tego wnioski praktyczne, instancje kierownicze Legionu Młodych przystąpiły pod koniec kwartału do gruntownej selekcji swych członków. Rozwinięto zapowiedziane ogniska Organizacji Młodych Pracy, które w Białymstoku, Hajnowce i innych miejscowościach skupiły w swych szeregach możliwy do urobienia element młodzieżowy. Zaznaczył się wyraźnie upadek wpływów Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego wśród młodzieży robotniczej, która niezawrze znajduje w nim odpowiednik dla swych potrzeb i orientacji,

gdy zastawia go z porządkiem organizacjami młodzieżowymi.

Nie powiększyło także swego stanu posiadania Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w ośrodkach miejskich, w których nastroje młodzież przyznać trzeba, kształtują się w kierunku radykalnym, stwarzając duży możliwości rozwoju Legionowi Młodych.-

Młodzież mieszana.

Jedyną niemal organizacją mieszaną, grupującą młodzież miejską i wiejską, jest w Województwie Związek Strzelecki, któremu w tym czasie brak kierowników młodych. Stąd też w jego ogniwach duży odsetek członków przypada na jednostki starsze, które właściwie znalazły się w nim w Związku Rezerwistów. Nasycenie Związku Strzeleckiego elementem starszym, często podchodzącym niewłaściwie do ruchu młodostrzeleckiego i nie rozwiązana dotąd kwestja, kto właściwie ponosi odpowiedzialność wobec społeczeństwa za całość sztafetu pracy związkowej, czynny społeczny, czy też wojskowy, nie wpływają dodatnio na rozwój Związku Strzeleckiego, do którego element starszy w pewnych wypadkach przenosi niezdrowe orjentacje polityczne i wywołuje w ogniwach Związku zgół niepotrzebne fermenty.-

Młodzież rzemieślnicza.

Pozostaje w lwiej części poza nawiasem stowarzyszeń i związków. Bierność jej w odniesieniu do życia społecznego przełamują powoływani Związek Strzelecki, Legion Młodych i Organizacja Młodzieży Pracującej, które zresztą na tym gruncie nie mogą wykazać się poważniejszymi wynikami.-

B. Zrzeszenia gospodarcze.

Nastąpił całkowity zahamowanie działalności W.T.O. i K.R., natomiast pewną aktywność wnosi do pracy O.T.O. i K.R. powołana do życia Białostocka Izba Rolnicza, podejmująca planowe wysiłki w kierunku ożywienia organizacji rolniczych i społeczno-gospodarczych.

Izba zorganizowała kursy przysposobienia rolniczego dla r. w powiatach i rozpoczęła propagandę, w której podkreśla konieczność organizowania się rolników oraz stwarzania organizacji rolniczych zdrowych podstaw finansowych. Charakterystycznym obj. wem tej propagandy są wypadki podejmowania przez organizacje rolnicze uchwał zobowiązujących członków tych organizacji do uiszczenia składek członkowskich w określonej wysokości zależnie od stanu posiadania materialnego. M.in. Sejmik Powiatowy w Ostrołęce uchwalił, że organizacje rolnicze winne zaniechać pobierania składek dobrowolnych i przejść do najrychlej na konieczny system wpłacania na rzecz tych organizacji przez rolników po trzy grosze od ha posiadanej ziemi równocześnie z podatkiem gminnym.

W ubiegłym kwartale zarysowały się silnie tendencje co do ożywienia będących w stagnacji organizacji handlowo-rolniczych i spółdzielni rolniczych. Stagnacja tych organizacji i niemocność ożywienia ich dotychczas były nierazko skutkiem nie tylko kryzysu, lecz także wynikiem podważenia wśród rolników zaufania do nich i obawy przed odpowiedzialnością materialną z tytułu członkostwa. Obecnie przeprowadzana jest w kilku powiatach propaganda za stwarzaniem podstaw finansowych dla organizacji spółdzielczych drogą określenia wkład miesięcznych w odpowiedniej wysokości i ścisłym ciągu roku systematycznie, bez odpowiedzialności deklaracyjnej i statutowej wynikałoby z tego pozornie, że ulega przekształceniu dotychczasowy ruch spółdzielczy.

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

W działalności związków i organizacji b.wojskowych przeważały momenty organizacyjne i statutowe, jeżeli pominąć ich udział w uroczystościach obchodu dnia 19 marca i manifestacjach w związku z uchwaleniem przez Sejm nowej ustawy konstytucyjnej. Na podkreślenie zasług jakby zażalenie się szczytowego dotąd rozwoju organizacyjnego Związku

zawisław w poszczególnych powiatach, częściowo z powodu braku sprzyjającego kierownictwa okręgowego, częściowo zaś wskutek drobnych tarć wewnętrznych, które uważać można za przejściowe skutki niezyciowego doboru jednostek kierowniczych w okresie letnim ubiegłego roku, na który przypadek najsilniejszy rozwój organizacyjny Związku. Pozytywne były prace Związku Rezerwistów w powiatach z ludnością białoruską, gdzie powiększył się dość znacznie stan posiadania jego oddziałów mieszanych, polsko-białoruskich. Zastrzeżenie budzi tylko przewaga w wielu oddziałach mieszanych elementu białoruskiego nad polskim, spostrzeżenia bowiem praktyczne mówią, że praca takich oddziałów w kierunku stworzenia procesu asymilacji państwowej ludności białoruskiej ulega często wypaczeniu.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

Silne były rozwój organizacyjny i akcja propagandowa Towarzystwa popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, L.O.P.P. i Ligi Morskiej i Kolonjalnej. Wnoszące dużo wartości do życia społecznego organizacje ochotniczych straży ogniowych zaabsorbowane były przystosowaniem swej struktury do ram Związku Straży Pożarnych, jako Stowarzyszenia wyższej użyteczności publicznej. Moment krytyczny psychicznego zarysować się w Związku Pracy Obywatelskiej Kobiet po ogłoszeniu znanego listu pasterskiego Episkopatu Polskiego. List ten odczytany dwukrotnie z ambon wywołał zróżniczkowane nastroje społeczeństwa w odniesieniu do Z.P.O.K., a w samych organizacjach Związku spowodował ożywione dyskusje. Poszczególne organizacje Związku zareagowały odpowiedniami publikacjami, w których wyjaśniały społeczeństwu, że nie znajdują w dotychczasowej działalności swojej obiektywnych podstaw do przyznania słuszności księżom biskupom i zapewniły to społeczeństwu, że w pracy tej pomimo wszystko nadal wytrwają. Oceniając list pasterski w perspektywie czasu, stwierdzić można, że nie osłabił on bynajmniej organizacyjnej spójności Z.P.O.K., ani też

pomniejszyć możliwości jego rozwoju organizacyjnego

E. Zrzeszenia inne.

Tarcia, jakie zaistniały w IV-tym kwartale ub.roku pomiędzy Związkiem Inwalidów Wojennych R.P. i Legją Inwalidów Wojsk Polskich, zostały zlikwidowane, niemniej jednak Legja Inwalidów Wojsk Polskich wskutek ujawnionych przez władze administracji ogólnej w drodze nadzoru nadużyć pieniężnych, popełnionych przez prezesa zarządu wojewódzkiego w Białymstoku, Antoniego Wteckiewicza straciła wiele możliwości rozwojowych.

II. Część szczegółowa.

a/ Związki młodzieżowe.

Legion Młodych.

Mając wiele możliwości rozwoju organizacyjnego, Legion Młodych nie umie ich wykorzystać, gdyż z jednej strony nie posiada odpowiednich kierowników ruchu młodo-legjonowego, z drugiej zaś nie-właściwie przystosowuje do warunków terenowych swoje założenia ideologiczne.

Jego programowy radykalizm, odpowiedni w ośrodkach o nasilonych wpływach Stronnictwa Narodowego i Chrześcijańskiej Demokracji, nie jest należycie interpretowany w ośrodkach przemysłowych z przewagą nastrojów wybitnie radykalnych. Stąd też w tych ostatnich organizacje Legionu Młodych zostały otwarte dla elementów różnorodnych, często komunizujących i awanturniczych. Elementy te w sposób swoisty rozumieją walkę z Sekcją Młodych Stronnictwa Narodowego i najbardziej niewłaściwie rozważają zagadnienie żydowskie. W konsekwencji takich niewłaściwości w Białymstoku Legion Młodych w sposób reklamowy dla Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego spowodował kilka awantur ulicznych, a w Hajnówce stał się legalnym gruntem dla agitacji komunistycznej. Skłoniło to władze i zainteresowane czynniki do zajęcia się sprawami wewnętrznymi Legionu Młodych i przyspieszenia powołania do życia

Towarzystwa Przyjaciół Legjonu Młodych, któreby przeprowadziło selekcję członków i wytyczyło konkretny plan pracy organizacjom młodo-legionowym. Zwołane została odprawa komendantów obwodu Legjonu Młodych, na której przedyskutowano program prac bieżących na najbliższy okres czasu i dano odpowiednie nastawienia organizacjom w terenie. Poczynione już kroki i zabiegi pozwalają przypuszczać, że Legjon Młodych zajmie właściwe miejsce na płaszczyźnie prądowego ruchu społecznego wśród młodzieży. Nieodwołnie konieczne jest jednak określenie wyraźnego stosunku Legjonu Młodych do politycznego ruchu prądowego i Związku Strzeleckiego. -

Związek Strzelecki.

Zorganizował sześć kursów przysposobienia rolniczego, utworzył oddziały pracy w Białymstoku i powiecie grodzieńskim, powiększył wydatnie stan swego posiadania organizacyjnego i przeprowadził wiele udanych akcji o charakterze kulturalno-oświatowym. Oddziały akademickie Związku w poszczególnych miastach powiatowych objawiają być żywymi ośrodkami pracy kulturalno-oświatowej i ogniskami nierazko życia towarzyskiego, przysparzając Związkowi zwolenników. Charakterystycznym jest, że oddziały akademickie Związku Strzeleckiego umiejętną propagandą i właściwym podejściem do konkretnej pracy terenowej prowadzą skuteczną dywersję w odniesieniu do organizacji Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej. Tem też należy tłumaczyć wypadki gwałtownych wystąpień duchowieństwa katolickiego przeciwko tym oddziałom. -

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej.

Wnio dużego nakładu pracy i silnego poparcia moralnego i finansowego ze strony Stronnictwa Narodowego, Chrześcijańskiej Demokracji i duchowieństwa katolickiego minimalnie tylko powiększyły swój stan posiadania pod względem organizacyjnym. Fakt ten wymaga o tyle podkreślenia, że kiedy Związek Strzelecki i Związek Młodzieży Ludowej przeprowadzają różne akcje finansowe na cele ogólnospołeczne i kultu-

ralno-oświatowe dba wyłącznie o własne interesy. W kwartale ubiegłym stwierdzono, że jakkolwiek Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej jest nadal uważane za przybudówkę młodzieżową Stronnictwa Narodowego i P.S. Chrześcijańskiej Demokracji, to jednak patronaty jego unikają rażącego wciągnięcia go na płaszczyznę działań politycznych i często nie wykluczają możliwości współpracy oddziałów Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej ze Związkiem Strzeleckim. Nie ulega oczywiście wątpliwości, że idąc na taką współpracę, patronaty Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej liczą na rozwinięcie odpowiedniej propagandy wśród Związku Strzeleckiego. Ustalono również, że oddziały Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej przygotowują członków dla Sekcji Młodych Stronnictwa Narodowego taki sam sposób, jak to czyniły w odniesieniu do b. Obozu Wielkiej Polski. Było kilkanaście wypadków brania udziału przez oddziały Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej w obchodach imienin Marszałka Łukasiewskiego.

Związek Młodzieży Ludowej.

Działalność jego wyczerpywały udział w wyborach do samorządu wiejskiego, reorganizacja związków sąsiedzkich, praca świetlicowa, przygotowywanie kursów rolniczych i organizowanie imprez teatralnych. Doskonałym środkiem propagandy na rzecz Związku Młodzieży Ludowej były specjalne audycje radiowe, udzielane jego wybitnym zespołom.

Podjęta w ubiegłym roku akcja przeciwna w odniesieniu do Związku Młodzieży Ludowej przez Związek Młodzieży Wiejskiej "Mici" zakończyła się dla ostatniego niepowodzeniem. Obecnie Związek Młodzieży Ludowej jest jedyną, masową organizacją młodzieżową na terenie wiejskim, jeżeli pominąć Związek Strzelecki.-

Organizacja Młodzieży Pracy.

Silniej rozwijała się w Białymstoku, gdzie grupuje młodzież bezrobotną, zatrudnianą częściowo przy miejskich robotach publicznych

b/ Zrzeszenia gospodarcze.

Koła gospodki wiejskich w kilku powiatach Województwa zorganizowały t.zw. "kursy zdrowia", które posiadały dużą frekwencję. OTO. i KZ przy pomocy Izby Rolniczej urządziły siedem kursów rolniczych, które ukończyło 315 osób. Uaktywniono działalność 3-ich spółdzielni rolniczo-handlowych i 9-ciu Kas Stefczyka. Ponadto Białostocka Izba Rolnicza wypracowała plan pracy na najbliższe miesiące, przewidujący zorganizowanie wojewódzkiego kursu dla instruktorów rolniczych i wykorzystanie go dla celów ożywienia pracy w terenie nad podniesieniem kultury gospodarstw rolnych.-

c/ Związki b.rolniczych.

P.O.T. w powiatach augustowski i suwalskim urządziło cykl gawęd wieczorowych inicjowało pracę innych organizacji społecznych i przeprowadziło skutecznie akcję pomocy dla bezrobotnych członków.

Związek Osadników rolniczych uruchomił w Grodnie zakład wychowawczy dla szkółki szkolnej pod nazwą "Ognisko" i zainteresował nim ogół społeczeństwa w powiecie.

Związek Rezerwistów przeprowadził 8 koncentracji z udziałem około 1500 członków inicjował obchody w dniu 19 maja i manifestacje w związku z uchaleniem przez Sejm nowej ustawy konstytucyjnej i zawarciem paktu o nieregresji z Niemcami.

d/ Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

Związek ochotniczych straży pożarnych zakończył reorganizację oddziałów powiatowych zjazdem okręgowego delegatów w Białymstoku, na którym została wybrana rada wojewódzka Związku Straży Pożarnych R.P.-

Związek Pracy Obywatelskiej Kobieta poza reagowaniem na list księży biskupów dla przeciwdziałania jego skutkom prowadził rozległą akcję pomocy bezrobotnym, a zwłaszcza dożywienia dzieci, nie zaniedbując pracy świetlicowej i organizowania odczytów na takie tematy, jak

AKTUALNY STAN CYFROWY

polских легальных стоварышей, звязкѣх і спѣдзельнѣх

[illegible]

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 1. sierpnia 1934 roku

Nr.BP.1272/1/34 T.

T a j n e - b. P i l n e

Sprawozdanie z życia pol-
skich związków i stowarzy-
szeń za drugi kwartał 1934
roku. -

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w W a r s z a w i e

Urząd Wojewódzki przesyła sprawozdanie z życia pol-
skich związków i stowarzyszeń na drugi kwartał 1934 roku. -

Za W o j e w o d ę

/ Józef B a y /
p.o.Naczelnika Wydziału Bezp.Publ.

Przekazuje do wiadomości:

1. Pan Wojewoda w Wilnie,
2. " " w Nowogrodku,
3. " " w Brześciu n/Bugiem,
4. " " w Warszawie,
5. " " w Tarnopolu,
6. " " w Stanisławowie,
7. " " w Lublinie,
8. " " w Łodzi.

9. Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
10. " " w Wilnie,
11. " " Okręgowego w Białymstoku,
12. " " w Grodnie,
13. " " w Łoszu,
14. " " Wydz.Zem.Sądu Okręgowego w Suwałkach.

15. Samodzielny Referat Informacyjny DOK.III. w Grodnie,
16. " " IX w Brześciu nad Bugiem,
17. " " I w Warszawie,

18. K.O.P."Brygada" Grodná" w Grodnie.

19. Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,

20. Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,

21. Pan Komendant Wojewódzki PP.w Białymstoku.

22. Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

Dowództwo Okręgu Korpusu № IX.

Wpłynęło dn.

1/ VIII 1934.

3618.

Załączników -

Gen. P. E. Inf. D.O.K. IX.

Gotowan 10/ VIII 34

Inf. tyn. r.

W.D.

Urząd Wojewódzki Białostocki

Nr.BP.1272/1/34 T.

Sprawozdanie z życia polskich zw

i stowarzyszeń za II-gi kwartał 1

I. Część pierwsza

Działalność polskich stowarzyszeń i związków była w naszym ciągu intensywna i miała dość szeroki zasięg. Wiązała ona w dużym stopniu przyczynowo z wyborami do rad miejskich, które pobudzały intensywność w działaniu poszczególnych organizacji społecznych. W płaszczyźnie traktowanych wyborów Stowarzyszenia i Związki pryncypalnie rywalizowały skutecznie z organizacjami, pozostającymi pod wpływem stronnictw opozycyjnych. W tym czasie pod tym względem zajmował Związek Rezerwistów, zaś intensywny był Związek Strzelecki, Związek Młodzieży Ludowej i Legion Młodych. Spostrzeżenia z okresu sprawozdawczego pozwalają dopatrywać, że Związek Strzelecki wskutek na stawienia jego działalności głównie na wyszkolenie wojskowe i W.F. tracił na rzadko charakter społecznej organizacji wychowania obywatelskiego, na co Urząd Wojewódzki zwrócił uwagę właściwym czynnikiem odniesienia do Legionu Młodych zaznaczyć należy, że jego ogniska przeżywają jakby pewnego wspadają proces przystosowania swych do ideologicznych do terenowych warunków pracy i, że w związku z tem powstawały w tych ogniskach tarcia, które wyłożyły konieczność zwołania w sierpniu br. zjazdu i zlotu okręgowego w Białymostku oraz powoływania do życia Kół Seniorów dla każdego z oddziałów. Traktując o związku Młodzieży Ludowej, wypada nadmienić,

./.

zarysował się zgoła niesdrowy jego stosunek do Związku Strzeleckiego, będący wynikiem dotychczasowego nastawienia ze strony czynników kierowniczych Związku Strzeleckiego na przekształcanie kół Związku Młodzieży Ludowej na Oddziały Związku Strzeleckiego w tych miejscowościach, w których istniały dotąd Koła Związku Młodzieży Ludowej, a powstały Oddziały Związku Strzeleckiego. W tej też sprawie została rozprawiona na teren dyrektywa co do rozgraniczenia stref działania pomiędzy Związkiem Strzeleckim i Związkiem Młodzieży Ludowej w ten sposób, ażeby rywalizacja pomiędzy temi organizacjami nie hamowała ich rozwoju i, ażeby organizacje te wzajemnie się uzupełniały pracą terenową.-

Wszystkie, prorzadowe organizacje społeczne wzięły masowy udział w demonstracjach w dniach 18 czerwca w związku z mordem, dokonany na osobie śp. Ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego, dając wyraz swemu potępieniu dla bezpośrednich i moralnych sprawców zbrodni i zapewniając Państwu, że może całkowicie na nie liczyć w swych poczynaniach co do zapewnienia w krajuładu, porządku i bezpieczeństwa.-

A. Związki Młodzieży

Młodzież akademicka

Młodzież akademicka większej roli w życiu społecznym i gospodarczym województwa białostockiego w kwartale ubiegłym nie odegrała. Powstały wprawdzie trzy nowe oddziały akademickie Związku Strzeleckiego i wzrósł cokolwiek element akademicki w organizacjach Legionu Młodych w Grodnie, Białymstoku, Ostrowi Mazowieckiej i Włoskiej-Mazowieckiej, nie stworzyło to jednak wyraźniejszych form dla

uchian młodzieży akademickiej w ruchu społecznym i gospo-
 rożym, ani też nie pomniejszono nas, snia tą młodzieżą stow-
 łą i związków społecznych, pozostających pod wpływami
 stronniostw opozycyjnych. Stworzenie tych form ukławi niewą-
 ędziadziakność Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Akademickiej
 którego Komitet Wojewódzki znajduje się w stałym organizac-
 ani-

jennie

Młodzież wiejska

Na okres sprawozdawczy przypadły intensywne roboty w
 Stąd też udział Młodzieży Wiejskiej w życiu społecznym i go-
 dawczym był mniejszy, niż w pierwszym kwartale i to tembar-
 że została ona uprzednio wyczerpana w dużym stopniu wyborami
 łożarzów gminnych. Działalność głównie na terenie wiejskim 2
 ze Młodzieży Ludowej, Związek Strzelecki i Stowarzyszenie
 łożarzy Polskiej. Pierwszy z nich dążył do powiększenia swego
 stanu organizacyjnego, przeciwstawiał się próbom i tentacjom
 przekształcania jego kół na oddziały Związku Strzeleckiego i
 przygotowywał jesienne kursy sądeckie, gminne, powiatowe i
 wojewódzkie dla przodowników pracy związkowej. Związek Str-
 łożarzy dążył przede wszystkim w zakresie PW. i WP., zaś Stow-
 łożenie Młodzieży Polskiej wykorzystywane było przez Stron-
 ictwo Narodowe i PS. Chrześcijańskiej Demokracji w kierunku tr-
 ątkowania wpływów tych stronnictw na teren. Ponadto Stowarz-
 ężenie Młodzieży Polskiej, inspirowane przez duchowieństwo k-
 tolickie, prowadziło nie-rzadko dość ostrą walkę ze Związkiem
 Strzeleckim i Związkiem Młodzieży Ludowej, która w obu tych
 organizacjach pobudzała je do reakcji, wytwarzając tężyzną i
 maczną nastawienie na pracę organizacyjną. Jak już zaznaczono

w poprzednich sprawozdaniach, zamarła całkowicie na terenie województwa Białostockiego działalność Związku Młodzieży Wileńskiej "Wici", głównie wskutek tarć i fermentów wewnętrznych w Stronnictwie Ludowym.

Młodzież miejska

Po okresie intensywnego i silnego rozwoju Legionu Młodych, zaistniały w ogniwach tej organizacji wyraźne tarcia i fermenty na tle przystosowywania zadań ideologicznych Legionu Młodych do warunków i właściwości pracy terenowej. Tarcia te uzewnętrzniły się szczególnie w białostockim obwodzie Legionu Młodych, w którym pod koniec czerwca doszło nawet do rozłamu. Zapoczątkowana w pierwszym kwartale br. selekcja członków w poszczególnych ogniwach Legionu Młodych nie zapobiegła tym tarciom, a przeciwnie nawet doprowadziła do ich zaostrzenia, wobec czego wyłożyła się konieczność przedsięwzięcia radykalnych środków zaradczych w formie mianowania komisarzyzanego Komendanta Okręgu, oraz zarządzenia zjazdu i zlotu okręgowego na sierpień. Co do Związku Strzeleckiego na terenie miejskim podkreślić należy, że podnoszone są zastrzeżenia przeciwko tworzeniu samodzielnych oddziałów akademickich Związku. Podnoszący te zastrzeżenia oświadczają, że doprowadza to do powstawania w łonie związku organizacji elitarnych, ze szkodą dla konsolidowania na jego gruncie wartościowych elementów o różnym poziomie umysłowym, różnych zawodach i t.p..

Organizacja Młodzieży Pracującej /OMF/ pozytywnej działalności nie uzewnętrzniła.

ii i
czekich,
powstało

Młodzież mieszana

Do niedawna jedyną niemal organizacją mieszaną, grupującą młodzież miejską i wiejską, był w województwie P. Łódzkiem Związek Strzelecki, obecnie stała się taką samą organizacją Młodych. W obu tych organizacjach znaczny odsetek członków pochodzi z jednostki starsze, które, jak Urząd Wojewódzki podkreślał i kilkakrotnie, winne się znaleźć w Związku Rezerwistów, jednostki bowiem, podchodzą niewłaściwie do ruchu młodo-strzeleckiego, a także młodo-legionowego i przemierzają na grunt tego ruchu niezadowolone i polityczne, które w konsekwencji doprowadzają do fałszywych orientacji politycznych. Dlatego też Urząd Wojewódzki uważa za wskazane spowodowanie zahamowania dopływu elementu starszego do traktowanych organizacji.

Młodzież rzemieślnicza

Pozostaje nadal poza nawiasem stowarzyszeń i związków społecznych. Przekazywanie jej bierności w odniesieniu do życia społecznego przez Związek Strzelecki, Legion Młodych i Organizację Młodzieży Pracującej odbywa się bardzo powoli.

B. Zrzeszenia gospodarcze

Zobrazowany w poprzednim sprawozdaniu stan działalności i działalności browolnych organizacji rolniczych przy równoczesnym podtrzymywaniu ludności rolniczej do organizacji spółdzielczych, tworzenia i silniejsze przekonanie, że należy możliwie szybko przystąpić do tworzenia, opartych na zdrowych podstawach, organizacji rolniczych o charakterze masowym i do pewnego stopnia przymusowych. Sprawa

zaprzątała uszyły wszystkich nieaal czynników, interesujących się sytuacją gospodarczą wsi. Z dotychczasowego przepracowania tej sprawy wyłania się koncepcja Powiatowych Związków Rolniczych, która w ogólnym zarysie przedstawia się następująco: Związek zrzesza wszystkich rolników w powiecie na podstawie uchwał rad gromadzkich i gminnych kolegów wyborczych. Ogniwami związków są koła gromadzkie w skali poszczególnych wsi i koła gminne w skali gminnej. Członkowie związku wpłacają jednorazowo wpisowe w naturze /określoną ilość klg. żyta od każdego ha posiadanej ziemi/ a następnie uiszczają również w naturze określone statutem składki członkowskie. Wpłaty tytułem wpisowego tworzą początkowy kapitał obrotowy i jakby interwencyjny związku /uyskują go Powiatowe Związki Rolnicze ze sprzedaży określonej statutem części zboża/ który przy poparciu materialnem samorządów gminnych i powiatowego oraz ewentalnej pomocy kredytowej państwowych i komunalnych instytucji kredytowych będzie działał w kierunku: 1/Regulowania cen na zboże w skali lokalnej przez skupywanie go w formie zastawu od rolników, zmuszanych do wyzybywania się zboża w nieodpowiednim czasie /skupywanie dokonywane jest w formie zastawu do określonego czasu, po którego upływie jeżeli rolnik zboża nie wykupił może być ono sprzedane z tem, że różnica w cenie sprzedażnej i zastawu zostanie wypłacona rolnikowi po potrąceniu istotnych kosztów przechowania zboża i kosztów administracyjnych związku/; 2/Udzielania członkom związku w wypadkach nieszczęścia odpowiednich zapomóg; 3/Organizowania i regulowania spędu inwentarza żywego na jarmarki po uprzednim zainteresowaniu nimi nabywców i ustaleniu ceny sprzedażnej; 4/Tworzenie spółek rolniczo-przemysłowych; 5/Organizowania sprzedaży lnu, konopi, sa-

rodziców, wełny i t.p.. Związek buduje przy pomocy samorządów
ekspedycję na zboże, brane pod zastaw, urządza punkty zbioru jaj
i ewentualnie spradu drobiu, nawiązuje łączność z nabywcami bydła
i produktów wytworzości rolnej w większych ośrodkach kraju, za-
wiera umowy na dostawy do wojska i t.p.. Nieokreślone w zarysach
tylko cele, zadania i działalność związku zostaną opracowane w
szczegółach na podstawie postulatów, zgłaszanych bezpośrednio z
terenu. Organizacja Powiatowych Związków Rolniczych rozważa
jest z punktu widzenia konieczności konsolidowania ludności wiej-
skiej na gruncie pracy gospodarczej i kulturalno-oświatowej, na-
wiązującej na celu podniesienie kultury gospodarstw rolnych pod pewnego
rodzaju nadzorem czynników państwowych i społecznych czynników pro-
rządowych, a także z punktu widzenia potrzeby wciągnięcia do tej
pracy powołanych do życia ustawą samorządową rad gromadzkich i
gminnych kolegów wyborczych. Organizacja Powiatowych Związków
Rolniczych, jak przyznaje Izba Rolnicza, nie zahamuje w niczem
rozwoju dobrowolnych organizacji rolniczych i spółdzielnych, a
przeciwnie powiąże je i podniesie do poziomu organizacji elitar-
nych wyższego rzędu. Na urządzonych w terenie kilku konferencjach
zainteresowanych czynników wypowiedziano się za rychłym przystą-
pieniem do tworzenia Powiatowych Związków Rolniczych, podkreślając
że doraźnym ich zadaniem winna być wymiana zboża siewnego. Sprawa
Powiatowych Związków Rolniczych jest przepracowana w szybkim temp.
i jako taka zostanie naświetlona Ministerstwu w opracowaniu specy-
nem. O konieczności powołania do życia tego rodzaju organizacji ma
swoich świadczy fakt, że np. w powiecie ostrowskim z braku tej
organizacji umasowiono działalność Spółdzielni Rolniczo-Handlowej,
i przez jej interwencję uzyskano na miejscowym rynku z ożowym pod

wyżkę cen do poziomu, notowanego na Warszawskiej giełdzie zbożowej.-

C. Zrzeszenia b.wojskowych

W działalności związków i organizacji b.wojskowych nie dostrzeżono bardziej charakterystycznych momentów, jeżeli pominąć fakt, że najliczniejszy z tych związków, Związek Rezerwistów, zdolał przełamać podkreślone w poprzednim sprawozdaniu drobne tarcia wewnętrzne i zapewnić sobie dalsze możliwości rozwoju organizacyjnego. Na uwagę zasługują pozytywne prace Związku Rezerwistów w powiatach z ludnością białoruską, gdzie warosła ilość jego oddziałów mieszanym polsko-białoruskich z przewagą elementu polskiego.-

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno

oświatowe

Intensywna była działalność organizacyjno-propagandowa Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, Ligi Morskiej i Kolonjalnej w związku z tegorocznym obchodem "Święta Morza", L.O.P.P. w związku z Tygodniem Lodu, Ochotniczych Straży Pożarnych z racji przystosowywania się do organizacji Związków Straży Pożarnych R.P., jako stowarzyszenia wyższej użyteczności publicznej. Zarysowała się również silnie rozwojowa działalność Związku Pracy Obywatelskiej Kobiety, który nie stracił na skutek listu pańskiego Episkopatu Polskiego, nie ze swego zaufania wśród społeczeństwa i możliwości rozszerzania swej pracy dla Państwa pozytywnej. -

./.

R. Zrzeszeni: inne

Uwag nie nastręczają.-

II. Część szczegółowa

A. Związki młodzieży

Legion Młodych

Niewłaściwe nastawienie działalności Komendy Okręgu i Legionu Młodych w Białymstoku, o czem Urząd Wojewódzki doniósł Ministerstwu w poprzednim sprawozdaniu doprowadziło do zamknięcia w tych ogniwach. Rozkaz ten, który skłonił Komendanta Okręgu L.M. do zwolnienia legionisty Włodzimierza Rógiwicza ze stanowiska Komendanta Okręgu i mianowania Wacława Zagórskiego komisarzem Komendy Okręgu, a następnie spowodował usunięcie organizacji legionistów Stanisława Tołkoczko, zastępcę komendanta Okręgu i kilku jego zwolenników, zaistniał częściowo na skutek stosunkowania się kierowników wspomnianych organizacji do powoływanego do życia Koła Seniorów i współpracy Legionu Młodych z B.B.W. z R.. Komisarz Komendy Okręgu, Wacław Zagórski zarządził na dzień 15 sierpnia r.b. w Białymstoku zjazd i zlot Okręgu poprzedzony odprawą komendantów obwodów, która odbyła się w Białymstoku w dniu 29 lipca r.b.. Przygotowywania do zjazdu i zlotu pozwalają dopatrywać, że zjazd wypracuje właściwe wskazania w odniesieniu do dalszej działalności organizacji Legionu Młodych na terenie Województwa Białostockiego, określi swój stosunek do Koła Seniorów i B.B.W. w sensie uznania tych organizacji za inst

odrąbać i pokoić kres wszelkiego rodzaju niewłaściwościom w działalności Legionu Młodych na terenie województwa białostockiego, które hamowały jego rozwój, nie budowały zaufania do niego społeczeństwa i sprzyjały szkodliwemu rozwojowi na gruncie organizacji Legionu Młodych radykalizacji terenowej. -

W ubiegłym kwartale powstały nowe ognia Legionu Młodych w Mońkach, pow. białostockiego, Wysokiem-Mazowieckiem i Ostrołęce, obwód, w Grodnie, Żomży i Wołkowysku pozyskały około 150 nowych członków, zaś obwód białostocki utracił około 100 członków w wyniku tarć wewnętrznych. -

Związek Strzelecki

Zorganizował 10 kursów przysposobienia rolniczego, kilkanaście koncentracji, ponad 30 zawodów strzeleckich, zawody o POS. oraz kilkadziesiąt marszów i ćwiczeń nocnych, nie zaniedbując pracy świetlicowej. Wszystkie ognia związków podjęły akcję eliminowania ze swych szeregów jednostek małowartościowych. Akcja ta jest już na ukończeniu. Ognia te brały liczny udział w obchodach 3-go Maja, Tygodnia LOPP-u i Święta Morza, oraz w akademiach i manifestacjach i nabożeństwach żałobnych w związku z mordem, popełnionym na osobie śp. Ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego. Wskutek trwających w polu intensywnych prac osłabła działalność oddziałów wiejskich. Ogólnie oddziały Związku Strzeleckiego urządziły około 1500 imprez sportowych, przedstawień, zabaw, zebrań świetlicowych i tp., które przysporzyły związkowi znaczne środki finansowe na cele społeczne i własne. Stan posiadania Związku zwiększył się wydatnie w powiatach żomżyńskim, grodzieńskim w Białymstoku. w Grandziecach, powiatu grodzieńskiego zorganizowano kurs instrukcyjny dla 80 strzelców

w Grodnie powstał Komitet Budowy Domu Strzelca, który przystąpił do budowy tego domu, zatrudniając większą ilość strzelców, w Ostrowie Mazowieckiej powołano do życia Międzyorganizacyjną Komisję Strzelecką dla propagandy sportu strzeleckiego.-

Dnia 13 maja br. w Białymstoku odbył się zjazd delegatów Okręgu III Związku Strzeleckiego, na którym przemawiali p.o. Wojewoda Stanisław Michałowski, Generał Smorawiński, posełanka Praussowa, tymczasowy Prezydent m. Białegostoku Nowakowski, poseł Terlikowski, Prezes Zarządu Okręgowego d-r Adam Piasecki i inni. Po przyjęciu do wiadomości sprawozdania z działalności okręgu i komendy okręgu oraz słuchaniu referatu posła Terlikowskiego na temat zmiany konstytucji wybrano nowy zarząd okręgowy w składzie: d-r Adam Piasecki, Dyrektor Izby Skarbowej w Białymstoku - prezes, poseł Konstanty Terlikowski - Wice-Prezes, Rósański, Bolesław Kozłowski, kapitan Skwarnicki, Adam Kozłowski, Naczelnik Wydziału Izby Skarbowej, Kryński, Inspektor Meljuchajny, Michał Łazarski, poseł, inż. Grochowski, Nowicka, Godlewska i inż. - członkowie. Na zakończenie zjazdu powzięto kilka rezolucyj natury ideowej.-

Dnia 29 kwietnia odbył się w Białymstoku zjazd delegatów Związku Strzeleckiego z powiatu białostockiego, na którym wybrano nowy zarząd i wytyczono program pracy na najbliższą przyszłość dla oddziału związku w powiecie -

Silniej związane były oddziały Związku Strzeleckiego z powiatem katolickim w Raczkach, powiatu augustowskiego oraz Suwałkach i Filipowie, powiatu suwalskiego. Ustosunkowały się nieprzychylnie do Związku Strzeleckiego dwa istniejące w powiecie suwalskim oddziały Związku Młodzieży Ludowej, którego 34 koła w tymże powiecie zostały przekształcone na oddziały Związku Strzeleckiego.-

Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej

Pomimo silnego poparcia ze strony duchowieństwa katolickiego nie powiększyło swego stanu posiadania organizacyjnego. Dostrzeżone w ubiegłym kwartale liczne fakty świadczą, że w Stowarzyszeniu Młodzieży Polskiej istnieją tendencje nawiązywania przez jego ogniwa współpracy z prorządowymi organizacjami społecznymi. Objawami tej współpracy za ubiegły kwartał są fakty wspólnego urządzania akademii i nabożeństw żałobnych z powodu mordu, dokonanego na osobie śp. Ministra Spraw Wewnętrznych Bronisława Pierackiego. Powszechnie Oddziały Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej urządziły msze pamiątkowe katolickiej w Augustowie i Teolinie, powiatu augustowskiego, zorganizowały uroczystość poświęcenia sztandaru oddziału żelazkiego w Żakudowie, powiatu białostockiego i zorganizowały kilkaset odczytań, pogadanek i gier sportowych. W Ostrowi Mazowieckiej odbył się 10-dniowy kurs dla gospodyń, dnia 28 kwietnia w Łomży Zjazd Okręgowy Delegatów Męskich Oddziałów i dnia 5 maja tamże Zjazd Okręgowy Delegatów Oddziałów Żelazskich. W zjazdach tych wzięło udział 360 delegatów ze 196-ciu oddziałów. Zjazdy odbyte przy udziale księdza biskupa pomocnego Dembka, opracowały program prac dla oddziałów i uchwałyły szereg rezolucyj organizacyjnych.

Nadmienić należy, że istnieje możliwość pewnego zniwieliania wpływów Stronnictwa Narodowego i Pr. Jhrzecijańskiej Demokracji na terenie Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej, chodzi jednak o to, aby organizacje prorządowe odpowiednio tę możliwość wykorzystwały.

Związek Młodzieży Ludowej

Doprowadzono w ubiegłym kwartale do ustalenia zasady, że Związek Młodzieży Ludowej nie będzie organizował swych kół w tym miejscowościach, w których istnieją Oddziały Związku Strzeleckiego i odwrotnie. W ten sposób położy się kres szkodliwej rywalizacji, której wynikiem byłoby wzajemne osłabianie się obu organizacji. Nadto poczyniono szereg kroków w kierunku ożywienia działalności Zarządu Wojewódzkiego i Kierownictw Powiatowych Związku, które nierzadko były bezczynne. Najsprawniej działały Oddziały Związku Młodzieży Ludowej w okręgu Łomżyńskim, gdzie pobiłowały dwa domy ludowe z własnych funduszy i zorganizowały kilka pożytecznych imprez. W powiatach z ludnością białoruską oddziały związku zostały nastawione na pozytywną pracę asymilacyjną wśród ludności białoruskiej. Nadto w związku z koncepcją tworzenia Powiatowych Związków Rolniczych i dla zapewnienia tym związkom odpowiednich kadr kierowników pracy przystąpiono do opracowania organizacji programów jesiennych kursów Związku Młodzieży Ludowej w sąsiednich gminach, powiatowych i wojewódzkiego. W ubiegłym kwartale powstało 13 nowych kół związku.-

Organizacja Młodzieży Pracującej

W oddziały powstały w Sokółce i Łapach, powiatu wysokomazowieckiego.-

B. Zrzeszenia gospodarcze

Ożywiona była działalność Zjednoczenia Rolniczo-Handlowego

Związku Kupców Polskich w Grodnie. Odbyty w Grodnie zjazd delegatów Okręgowej Spółdzielni "Jutrzenka" stwierdził określony zysk spółdzielni i postanowił wypłacenie udziałowcom dywidendy. W dniu 17 czerwca w Ostrołęce odbył się powiatowy zjazd rolników w sprawie utworzenia powiatowej organizacji rolniczej, opartej na samorządzie terytorjalnym i powołania do życia spółdzielni powiatowej, opartej finansowo na udziałach samorządu terytorjalnego, Komunalnej Kasy Oszczędności i istniejących w powiecie drobnych spółdzielni i Kas Stefczyka. W Łysych, powiatu ostrołęckiego zlikwidowano spółdzielnię spożywczą. W powiecie szczuczynskim dostrzeżono ożywienie działalności O.T.O. i K.R., akcją konwersyjną w kasach Stefczyka i znaczny postęp w pracach spółek wodnych.

Z inicjatywy Kółka Rolniczego w Grądkach-Szczepanikach, powiatu wysokomazowieckiego odbył się także rejonowy zjazd gospodarzy, z udziałem działaczy gospodarczych z całego powiatu. Oceniając ogólnie działalność dobrowolnych organizacji i zrzeszeń gospodarczych, należy zaznaczyć, że nie spełniają one nawet w minimalnym zakresie swego zadania i że przeto konieczne jest poszukiwanie możliwości podjęcia do życia masowej organizacji rolniczej, któraby organizowała rolnictwo do walki ze skutkami kryzysu gospodarczego.

C. Związki b.wojskowych

Działalność najsilniejszego liczenie z tych związków, Związku Rezerwistów obliczona była na skonsolidowanie działalności społecznej zróżniczkowanych organizacyjnie rezerwistów i b.wojskowych. Ugniwa Związku kładły nacisk na przeszkolenie wojskowe i

uświadczenie obywatelskie swych członków. W szczególności działalność Związku Rezerwistów przedstawia się następująco: Dnia 15 w ^{kwietnia} Augustowie odbył się Zjazd Powiatowy delegatów zwiazku, na którym wybrano nowy zarząd powiatowy i postanowiono przeprowadzić selekcję członków we wszystkich oddziałach, w powiecie białostockim w Jasionówce - otwarto świetlicę, w powiecie ostrołęckim - zatrudniono znaczną ilość bezrobotnych członków związku przy regulacji rzek i zorganizowano dwa nowe oddziały, w powiecie szczuczyńskim - ilość członków związków ogólnie warosła do 200-tu, w powiecie wysoko-mazowieckim - wybrano nowy zarząd powiatowy i zatrudniono kilkadziesiąt członków przy budowie strzelnic, w powiecie wołkowyskim - odbyły dnia 24 czerwca r.b. zjazd powiatowy wybrał nowy zarząd, w powiecie suwalskim - oddziały związku przygotowują się do ćwiczeń wiosennych; w tymże powiecie powstały dwa nowe oddziały związku.-

Dość ożywiona była działalność oddziałów Związku Byłych Ochotników Armii Polskiej w Grodnie i Białymstoku. W Białymstoku dnia 17 czerwca na walnem zebraniu Białostockiego Koła P.O.W. wybrano nowy zarząd i postanowiono zainteresować się troskliwie bezrobotnymi powiatkami.-

W Białymstoku dnia 22 kwietnia odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru Okręgowego Związku Obronców Kresów Wschodnich. W roczystości tej wziął udział generał Osiński.-

D. Zrzeszenie ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe

Związek Straży Pożarnych przeprowadzał prace związane z nadaniem mu praw stowarzyszenia wyższej użyteczności publicznej. Ochotnicze Straże Ogniowe urządziły kilkadziesiąt przedstawień,

/.

impres dochodowych i zbiórek na cele ogólne i własne. Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet urządził kilkanaście kolonii i półkolonii dla dzieci, w tym kilkanaście kolonii dla dzieci polskich z Niemiec, prowadził kursy kroju i szycia i brał czynny udział w odbytych wyborach do rad miejskich. Działalność Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych rozwijała się pomyślnie, nie mniej jednak hamowała ją agitacja stronnictw opozycyjnych, które usiłowały narzucić społeczeństwu przekonanie, że zebrane przez Towarzystwo fundusze zostaną zużyte przez władze szkolne na zgoła inne cele. W związku z tym wywołania się rozważenia sprawa, czy nie należałoby ogłaszać publicznie wyników akcji finansowej Towarzystwa i rozdziału zebranych przez nie kwot.

Dnia 8 kwietnia w Białymstoku odbył się trzeci doroczny zjazd oddziału Białostockiego Związku Harcerstwa Polskiego, zaś dnia 29 kwietnia zjazd delegatów Kół Obwodów Północnego Z.O.E.Z.

E. Organizacje nowe-powstałe i rozwiązane

Negatywne -

D.

Urząd Wojewódzki Białostocki

Aktualny stan cyfrowy

polstkich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni

Charakter organizacji	Stan w dniu 1 IV 1934r	Stan w czasie od 1 kwietnia do 30 czerwca 1934r.					Zlikwidowano w drodze uchwały trybunału państwowego 26	Założono nowych	Stan w dniu 1 lipca 1934r.
		zwie- szono	w nad- zorze	Rozwiązano	przez wła- drogą wła- dze państ- wnych uchwał tryb. 26	7			
I	2	3	4	5	6	7	8	9	949
a/ Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	927	-	-	-	-	-	21 / 5 /	-	1903
b/ Oddziały	1680	-	-	-	-	-	1 / 1 /	-	162
c/ Stowarzyszenia zwykłe	161	-	-	-	-	-	18 / 17 /	-	200
a/ Spółdzielnie	182	-	-	-	-	-	17 / 17 /	-	112
b/ Ich oddziały	95	-	-	-	-	-	1 / 1 /	-	60
a/ Związki zawodowe	59	-	-	-	-	-	10 / 7 /	-	112
b/ Ich oddziały	102	-	-	-	-	-	-	-	-
a/ Centralne stowarzyszenia i związki	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b/ Ich oddziały	1284	-	1	-	-	-	3 / 3 /	-	128
c/ Ich oddziały	237	-	-	-	-	-	5 / 5 /	-	243

W rubryce 8-ej w nawiasach wykazano dane cyfrowe z powiatu szczuczyńskiego oddzielnie istniejących już tam dawniej stowarzyszeń. Dane te w poprzednich sprawozdaniach nie były uwzględnione. Cyfry bez nawiasów oznaczają stan na 1 lipca 1934r.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Białystok, dnia 25 października 1934 roku

Nr.BP.1272/3/34 T.

Tajne - b. Pilne

Sprawozdanie z życia polskich
związków i stowarzyszeń za
trzeci kwartał 1934 roku.-

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I Polityczny

w Warszawie

Urząd Wojewódzki przesyła sprawozdanie z życia
polskich związków i stowarzyszeń na trzeci kwartał
1934 roku.-

Za Wojewodę

Józef Bay
Naczelnik Wydziału Bezp.Publ.

Otrzymują do wiadomości:

- 1 Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2 " " w Nowogrodku,
- 3 " " w Brześciu nad Bugiem,
- 4 " " w Warszawie,
- 5 " " w Tarnopolu,
- 6 " " w Stanisławowie,
- 7 " " w Lublinie,
- 8 " " w Łodzi.
- 9 Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 10 " " w Wilnie,
- 11 " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12 " " w Grodnie,
- 13 " " w Łomży,
- 14 " " Wydz.Zam.Sądu Okręgowego w Suwałkach,
- 15 Samodzielny Referat Informacyjny D.O.K. II. w Grodnie,
- 16 " " IX w Brześciu nad Bugiem,
- 17 " " I w Warszawie,
- 18 K.O.P."Brygada Grodno" w Grodnie,
- 19 Wszyscy Panowie Starostowie Powiatowi Województwa Białostockiego,
- 20 Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 21 Pan Komendant Wojewódzki PP.w Białymstoku,
- 22 Pan Naczelnik Urzędu Sledczego w Białymstoku.-

DOWÓDZTWO OKRĘGU KORPUSU I		
SAMODZIELNY REFERAT INFORMAC.		
WYPLYNĘŁO DN.		
5.10	1934	L 5564
Załączników		

Spr. Ref. Inf. D.O.K. IX.

na akcją zbierkową na rzecz powodziarn, w której udział bezpośredni brały wszystkie bez wyjątku polskie organizacje społeczne.-

Akcja powodziowa w pierwszym okresie hamowała do pewnego stopnia i inne kierunki pracy społecznej.-

Silny oddźwięk w życiu organizacji młodzieżowych znalazł zjazd Legionu Młodych okręgu białostockiego. Zjazd ten wykazał cały szereg momentów o znaczeniu zasadniczym, a więc: skrajnie radykalny charakter Legionu Młodych, przejście z pracy ideowo-wychowawczej do pracy w całym słowa znaczeniu politycznej, na wszystkich odcinkach życia i zdecydowane uchylenie się od współpracy z Bezpartyjnym Blokiem Współpracy z Rządem. Następstwem tego zjazdu oraz metod działalności Komendy Okręgu było zawieszenie władz Okręgu oraz działalności obwodu Białystok. Niezadowolona z takiego obrotu sprawy część najbardziej radykalnie usposobionych członków Legionu Młodych, w liczbie około 40 osób, zgłosiła swoje przystąpienie do PPS-dawnej Frakcji Rewolucyjnej.-

Do poważniejszych przejawów polskiego życia społecznego zaliczyć należy obchód 20 rocznicy Kampanji Kadrowej, "Tydzień Straży Pożarnej" i "Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża".-

Stowarzyszenia, znajdujące się pod wpływami ugrupowań opozycyjnych, łącznie z patrolującymi im stronnictwami, przeżywały okres przygnębienia w związku z nikłym wynikiem akcji wyborczej do rad miejskich. W Stronnictwie Narodowym przytrzymanie szeregu ludzi w związku z zamachem na ministra Pierackiego zahamowało na jakiś czas w ogóle pracę społeczną. Przeprowadzone jedynie tu i ówdzie nikłe akcje polityczne dowodziły, że praca wewnętrzna kontynuowana jest nadal, i oczekiwać należy dalszego jej rozwoju. Znalazło to w pełni wyraz w końcu kwartału III-go.-

A. Związki młodzieżowe.

Młodzież akademicka.

Młodzież akademicka, podobnie jak i w poprzednim kwartale, większej roli w życiu województwa Białostockiego - nie odegrała. Przyczyną tego stanu rzeczy jest rozproszkowanie polityczne elementu akademickiego a poza tem b. niski procent akademików jeśli chodzi o ich udział w poszczególnych stowarzyszeniach.-

Młodzież wiejska.

W okresie sprawozdawczym, /okresie najintensywniejszych robót polnych/ u związków organizacyj młodzieżowych wiejskich w życiu społecznym i gospodarczym był naogół niski. Młodzież wiejska zgrupowana w kołach Młodzieży Ludowej i Związku Strzeleckim kontynuowała pracę według poprzednich nastawień i to przeważnie w ramach wewnętrznych.-

Młodzież wiejska opozycyjna, zgrupowana w Katolickich towarzystwach Młodzieży, większej inicjatywy poza pracą kulturalno-oświatową nie przejawiała. Prace w zakresie przygotowania kulturalnego tej młodzieży, specjalną intensywnością również się nie zaznaczyły.-

Młodzież miejska.

Jeśli chodzi o młodzież inteligentną wspomnieć należy o fermentach jakie zaistniały w Obwodzie Białostockim Legionu Młodych oraz usiłowania większości członków tego Obwodu do wyłamania się z pod orbity wpływów BBWR.

Poza periodycznymi zebraniem i organizacyjnymi i kilku ciekawymi odczytami, życie młodzieży miejskiej zgrupowanej w Legionie Młodych zaznaczyło się zawieszeniem działalności miejscowego Obwodu.-

Młodzież mieszcza.

36

Dotychczas jedyną nieomal organizacją grupującą młodzież miejską i wiejską, jest Związek Strzelecki. Zapowiadane i rozpoczęte już wkraczanie na teren wiejski Legionu Młodych zostało zahamowane, wskutek wewnętrznych fermentów tej organizacji i wspomnianego już wyżej zawieszenia działalności Komendy Okręgu.

Młodzież rzemieślnicza.

Ten odłam młodzieży w większości swej pozostaje nadal poddawianym stowarzyszeń i związków spokojnych. Nie liczne jedynie jednostki należą do Związku Strzeleckiego, Legionu Młodych oraz Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży.

B. Zrzeszenia gospodarcze.

Dążąc do przekroczenia depresji, organizacje gospodarze ożywiły nieco swe prace. Pogłębiano organizację wewnętrzną, dostosowując ją do wymogów chwili. Dostrzeżono też pod i wśród rolnictwa do tworzenia własnych organizacji gospodarczych, mających na celu uregulowanie zbytu, podniesienie kultury i t.d. Cechą charakterystyczną tych poczynañ była całkowita ich bezpartyjność, aczkolwiek nie brak było też również usiłowań do stworzenia organizacji gospodarczych wsi pod patronatem czy to Stronnictwa Narodowego, czy też Stronnictwa Ludowego.

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

Zrzeszenia te kontynuowały nadal swe prace wewnętrzno-organizacyjne zakładając nadto nowe ogniska oraz pomnażając liczbę swych członków. W akcji tej na czołowe miejsca wysunął się Związek Rezerwistów, który zasięgiem swym obejmuje tereny z mniejszością białoruską. Bardzo żywej akcji organizacyjnej

oczekiwać należy w tym kierunku w okresie jesiennym i zimowym.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-
- oświatowe.

W dalszym ciągu żywą działalność organizacyjno-propagandową wykazywały: LOPP., P.C.K., Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet i Straże Pożarne. Bardzo intensywnie pryncjuje Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych uzyskując piękne rezultaty.

E. Zrzeszenia i n n e .

Bez specjalnych uwag.-

F. Organizacje nowopowstałe i rozwiązane.

Poza reorganizacją Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej, nie godnego specjalnej wzmianki nie notowano. Reorganizacja ta ma na celu pogłębianie wpływów kleru wśród szerokich warstw tut. społeczeństwa.

II. Część szczegółowa.

A. Związki Młodzieżowe.

Legjon Młodych.

Z pośród istniejących na terenie Województwa Białostockiego placówek Legjonu Młodych zasługuje na szczególną uwagę jedynie Obwód białostocki.

W sierpniu odbył się w Białymstoku Okręgowy Zjazd Legjonu Młodych przy udziale około 600 osób. Podczas obrad zaznaczył się z jednej strony zdecydowanie wrogi nastroj w odniesieniu do BEWzR., z drugiej zaś chęć przejścia do pracy czysto-politycznej, obejmującej zasięgiem wieś i masy robotnicze.

37

Hasło wygłoszone miały charakter skrajnie radykalny. Jeśli chodzi o rezolucje - najbardziej charakterystyczne przytaczam: 1/ unikanie pomocy ze strony BBWR., gdyż nie daje to korzyści i czyni ujemne wrażenie na proletariacie polskim, 2/ wszczęcie walki z prawem ugrupowaniem BBWR., gdyż ono nie jest wyrazicielem ideologii Marszałka Piłsudskiego /Niedopuszczono do uchwalenia/, 3/ pociąganie do odpowiedzialności przemysłowców, gdy na ich terenie, t.j. w zakładach przemysłowych dojdzie do krwawych zajęć /wniosek ten upadł/, 4/ zlikwidowanie obozów pracy, gdyż godzą one w interesy wykwalifikowanych robotników. Naskutek obecności przedstawiciela Wydziału Bezpieczeństwa, rezolucjom nadano łagodną formę stylistyczną.-

Dalsze rezolucje domagały się rozszerzenia działalności Legionu Młodych na tereny robotnicze i wiejskie, zerwania wszelkich stosunków z mniejszością żydowską i wykluczenia żydów z organizacji, przeciwstawiania się polityce Watykanu, przestrzeganie 46-godzinnego tygodnia pracy, bezpłatnego nauczania dla dzieci robotników w zakładach średnich.-

Pozatem zjazd stwierdził, że autorytetem dla Legionu Młodych są Związki Legionistów i Peowiaków.-

Na zjeździe tym ponadto wybrano komendanta Okręgu Legionu Młodych w Białymstoku, którym został Wacław Zagórski, na inspektora zaś powołano Włodzimierza Różgiewicza, dotychczasowego Komendanta.-

Wobec stawianych kierownikom Legionu Młodych w Białymstoku różnego rodzaju zarzutów, Komenda Główna, po przeprowadzeniu szeregów dochodzeń, stwierdziła szereg poważnych uchybień organizacyjnych i w konsekwencji - zawiesiła władze okręgu i Obwodu białostockiego przy równoczesnym zawieszeniu również i udziałności tego Obwodu, mianując komisarzem komendantem Bronisława Olszewskiego z Warszawy. W związku z tem nastąpił

rozłam i 40 najbardziej radykalizowanych i warcholskich członków opuściło Legion Młodych, zgłaszając swoje przystąpienie do PPS. d.Tr. Rew. unikając jednocześnie odstąpić lokal Legionu Młodych tej partji. Lokal ten jednak, na wniosek Komendy Głównej, został opieczetowany.

Z innych przejawów działalności Legionu Młodych należy podkreślić powołanie do życia w Białymstoku koła Senjorów Legionu Młodych.

Jeśli chodzi o oddziały Legionu Młodych w innych miejscowościach, to stwierdzić należy, że ostatnia reorganizacja władz centralnych Legionu Młodych zahamowała rozwój organizacji, podrywając do reszty nitki i bez tego autorytet organizacji.-

Związek Strzecki^{le}.

Prace Związku Strzeleckiego rozwija się systematycznie w kierunku zupełnie dobrym. Przy doborze członków zwraca się obecnie wielką uwagę nie na ilość, lecz na ich jakość oraz na wyznawaną przez nich ideologję. Stan posiadania Związku Strzeleckiego ilościowo zwiększył się.-

Z ważniejszych prac, które poczynione były z inicjatywą Związku Strzeleckiego, należy wymienić i wybudowanie na terenie powiatu augustowskiego dwóch strzelnic i Domu Strzeleckiego, zorganizowanie w Augustowie kursu żeglarstwa śródlądowego, zorganizowanie wycieczki do Gdyni, prowadzenie dobrze zaopatrzonej czytelnicy w Suwałkach, zorganizowanie kursu szybownictwa i t.p. Poza tem Związek Strzelecki zorganizował szereg zawodów, popisów, i prez rozrywkowych, z których dochód przeznaczono przeważnie na rzecz powodzi. Poza tem Związek brał bardzo żywy udział w obchodach okolicznościowych.-

Związek Młodzieży Ludowej.

Związek Młodzieży Ludowej prowadzi w dalszym ciągu bardzo żywą akcję kulturalno-oświatową. Poza udziałem^w zespołowych kon-

kursach rolniczych prowadzi Związek Młodzieży Ludowej z wielkim nakładem pracy i środków przysposobienie^{rolnicze} na terenie większości powiatów, osiągając piękne wyniki. Jest to organizacja b. poważna i odpowiednio pokierowana odegrać może w życiu wsi rolę pierwszorzędną. Ponadto Związek ten w powiecie ostrołęckim urządził trzy zjazdy sąsiedzkie swych kół, zaś na terenie powiatu wołkowskiego założył nowe koło. - Akcja organizacyjna na terenie powiatów wschodnich jest pomyślnie kontynuowana. -

lickie Stowa-

zenie Młodzieży

Przekształconemu z dawnego S.M.P. - Katolickiemu Stowarzyszeniu Młodzieży /męskiej i żeńskiej/ nadano zewnętrznie kierunek przede wszystkim religijny, to też Stowarzyszenie to organizowało liczne pielgrzymki, do sąsiednich, a często nawet do odleglejszych parafii. Jeśli chodzi o akcję kulturalno-oświatową, urządziło Stowarzyszenie przedstawienia teatralne i zabawy, z których część dochodu przeznaczało na rzecz powodziarni. Większość wysiłków skierowało jednak na sprawy wewnętrznoorganizacyjne i pozyskanie jak największej liczby członków celem pogłębienia swoich wpływów.

Urząd Wojewódzki zmuszony jednak jest zaznaczyć, iż mimo apolitycznego charakteru Stowarzyszenia, podlega ono ca. kiem wyrażnie wpływowi Stronnictwa Narodowego, którego członkami są wszyscy niemal księża diecezji łomżyńskiej. Na terenie diecezji Wilno sprawa ta przedstawia się znacznie lepiej. -

B. Zrzeszenia gospodarcze.

Wskutek pewnej nieznacznej poprawy konjunktury, organizacje gospodarczo-rolnicze rozpoczęły intensywniejszą działalność gospodarczą i organizacyjną. Działalność organizacyjna miała na celu dostosowanie pracy do obecnych warunków a także chęć wyjścia z impasu, spowodowanego kryzysem.

Na terenie powiatu Łomżyńskiego urządzono szereg zebrań Kółek Rolniczych dla omówienia wszelkich aktualnych spraw obchodzących bezpośrednio rolnika. Ożywiono również działalność kilku kółek przez wyüranie nowych zarządów.-

W Ostrołęce w pełnym toku znajdują się prace nad zmontowaniem spółdzielni rolniczo-handlowej.-

Taką samą spółdzielnię rolniczo-handlową zorganizowano w Ostrowi-Mazowieckiej. Obie te spółdzielnie rozwijają działalność na całym terenie swoich powiatów.-

Przystąpiono również do organizowania Powiatowych Związków Rolników w powiatach wołkowskim, grodzieskim i sokólskim. Rozwój tych organizacyj odegra niewątpliwie b.poważną rolę w życiu gospodarczym wsi. Dotychczasowe organizacje gospodarcze powiatu sokólskiego usilnie zabiegały w celu znalezienia zbytu na nadwyżkę zboża.-

Jeśli chodzi o instytucję drobnego kredytu, a zwłaszcza o Kasy Stefczyka, przeżywały one w dalszym ciągu duże trudności z powodu ciasnoty gotówkowej.-

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

Wśród związków b.wojskowych na pierwsze miejsce wysuwa się Związek Rezerwistów, który bierze wydatny udział we wszelkich poczynaniach. W okresie sprawozdawczym szczególny nacisk kładł on na przeszkolenie wojskowe i uświadczenie obywatelskie swych członków, ułatwiając zarazem swym członkom uzyskanie jakiegokolwiek pracy. Szeregi Związku stale powiększają się przez napływ świeżych członków.

Istniejące na terenie powiatu suwalskiego oddziały Związku Rezerwistów urządziły w okresie sprawozdawczym lokalne oświeczenia, w których wzięło udział przeszło 200 ludzi.

Organizacje: Związek Legionistów i P.O.W. poza wenętrz-

39

nemi pracami organizacyjnymi, działalności zewnętrznej nie przejawiały.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

Wymienione w tej rubryce organizacje przejawiały swą działalność przeważnie na polu kulturalno-oświatowym i społecznym i to w stopniu nikłym.

Na czoło wysuwa się L.O.P.P. ze swą pracą propagandowo-organizacyjną, zmierzającą do uświadamiania społeczeństwa o swych celach i zadaniach.-

Następnie Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet w okresie sprawozdawczym skierował nieomal cały swój wysiłek ku organizowaniu pomocy ofiarom powodzi. Poza tem Z.P.O.K. utworzył w Druskiénikach, powiatu grodzieńskiego, i w Choroszczy, powiatu białostockiego kolonje dla dzieci z terenów, objętych powodzią .
Nadto prowadził kolonję dla dzieci polskich z Niemiec.

Z pośród innych stowarzyszeń, które działały w ramach swych statutów, wymienić jeszcze należy Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powszechnych, które z wielkim rozmachem zabiegało koło zbierania funduszy na budowę szkół, uzyskując bardzo piękne rezultaty.-

F. Organizacje nowopowstałe i rozwiązane.

- Negatywne.-

$\frac{0}{0} = \frac{\infty}{\infty}$ $\frac{0}{\infty} = \frac{\infty}{0}$ $\frac{0}{0^+} = \frac{\infty}{0^-}$ $\frac{0}{0^-} = \frac{\infty}{0^+}$

polskich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni.

Charakter organizacji.	Stan w dniu 1.7.34.	Stan w czasie od 1 lipca do 30 września 1934 roku.	Zlikwidowano w tym czasie w tym czasie.	Zakończono w tym czasie.	Stan w dniu 1.1.1934 r.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9
a/ Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	948	-	-	-	-	-	9	967
b/ Oddziały	1903	-	-	1	4	x/ 166	125	1857
c/ Stowarzyszenia zwykłe	162	-	-	-	1	-	78	239
e/ Spółdzielnie	200	-	-	-	-	-	-	200
b/ Ioh/oddziały/placówki	112	-	-	-	-	-	-	112
e/ Związki zawodowe	60	-	-	-	-	-	-	60
b/ Ioh oddziały	112	-	-	-	-	-	1	113
a/ Centralne stowarzyszeń wyższej użyteczności	-	-	-	-	-	-	-	-
b/ Ioh oddziały zarejestrowane	128	-	1	-	-	-	52	180
c/ Ioh oddziały zwykłe	243	-	-	-	5	-	x/ 88	326
x/ W rubryce 7 przy oddziałach stowarzyszeń i związków zarejestrowanych wykazano 77 oddziałów Stowarzyszenia i oddziały Polskiej, zlikwidowanych wskazywanych stały stały, oraz 88 oddziałów stały po- zyskania, które przeniesiono do rubryki 8. przy oddziałach zwykłych wyższej użyteczności.								

URZĄD WOJEWÓDZKI BIAŁOSTOCKI

Ar. IN. 1272/3/34 T.

Sprawozdanie z życia polskich
związków i stowarzyszeń na IV.
kwartał 1934 roku.

BIAŁYSTOK, dnia 22 stycznia 1935 r.

TAJNE - B. P I L N E !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

w Warszawie

W związku z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 4.VII.1933 r. Nr. PP. 15/20/1, przedkładam w załączeniu sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za IV. kwartał 1934 r.

Za Wojewodę

E. T. Krakowski
Z-ca Naczelnika Wydziału Społ. Pol.

Otrzymują: do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie,
- 2/ " " w Nowogrodku,
- 3/ " " w Brześciu n/B.,
- 4/ " " w Warszawie,
- 5/ " " w Tarnobroziu,
- 6/ " " w Stanisławowie,
- 7/ " " w Lublinie,
- 8/ " " w Łodzi,
- 9/ Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 10/ " " " w Wilnie,
- 11/ " " " Okręgowego w Białymstoku,
- 12/ " " " w Łomży,
- 13/ " " " w Uroczynie,
- 14/ " " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach,
- 15/ Ekspozytura Nr. 1 Oddz. II. Szt. Gł. w Wilnie,
- 16/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,
- 17/ " " " DOK. I. w Warszawie,
- 18/ " " " DOK. IX. w Brześciu n/B.,
- 19/ K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,
- 20/ Czasy Pa. owie. Starostowie Powiatowi Wojew. Białostockiego,
- 21/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,
- 22/ Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,
- 23/ Pan Naczelnik Urzędu Sledczego w/m.

H.F.

Stamp: DOWÓDCA G. GEN. KONTUSI Nr IX. SŁUCHAJĄCY...
Wpłynęło DOK. 1935 5 1389
Załącznik

Stamp: Sąd. Ref. Int. D.O.K. IX. Notowa 12/5-35

SPRAWOZDANIE KWARTALNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń społecznych
na terenie Województwa Białostockiego za czas od 1 X.
do 31 XII. 1934 roku.

Część ogólna

Okres sprawozdawczy zaznaczył się pewnym ożywieniem ruchu poszczególnych organizacji społecznych. Sprzyjała po-temu odpowiednia pora roku: w mieście - powrót do stałych zajęć po wywozasach letnich jednostek kierowniczych, na wsi zaś - ukończenie intensywnych robót polnych.-

Na czoło wysunęły się organizacje o charakterze wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego oraz związki b.wojskowych. Młodzież organizowała się w lwiej części w szereгах Związku Strzeleckiego, zaś b.wojskowi w Związku Rezerwistów. Współpraca tych organizacji prowadziła do konsolidacji społeczeństwa i nadawała częstokroć kierunek jego poczynaniom w życiu społeczno-politycznem.-

Z organizacji opozycyjnych najsilniej uwydatniła się działalność Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, będącego współzawodnikiem, w wielu wypadkach poważnym, Związku Strzeleckiego.-

A. Związki młodzieżowe.

a/ Stowarzyszenia młodzieży szkół akademickich.

Jak i w poprzednim kwartale, młodzież akademicka w życiu woj.białostockiego większej roli nie odegrała z uwagi na niski procent akademików, w dodatku rozproszkowanych, w poszczególnych stowarzyszeniach.

41

b/ Młodzież miejska

Przejawy pewnej działalności, wnoszonej w poprzednim kwartale przez młodzież inteligentką, zgrupowaną w Legjoniach Młodych - niemal całkowicie zanikły, z powodu wewnętrznych fermentów w tej organizacji, bądź to na tle ścierania się poglądów o jej ideologię, bądź też zawieszenia działalności obwodów L.M., jak to miało miejsce w Białymstoku. Również młodzież rzemieślnicza, jak i robotnicza nie uwydatnia większej działalności. Organizacje Młodzieży Pracującej nie wykazują żadnej inicjatywy organizacyjnej. Zaledwie drobna część z pośród miejskiej młodzieży robotniczej podlega wpływom PPS-GKW. /TUR/

c/ Młodzież wiejska.

W okresie sprawozdawczym, przypadającym na porę roku, kiedy intensywne i pochłaniające całą uwagę wsi, roboty polne ustają - ożywioną działalność wśród młodzieży wiejskiej uprawiają Związki Młodzieży Ludowej. Działalność ta szła po linii uświadamiania młodzieży wiejskiej w duchu państwowo-twórczym. Akcją Związku Młodzieży Ludowej przyćmiewał niejako swą działalnością Związek Strzelecki. Zamiar unifikacji organizacji młodzieżowych spotkał się z ogólnym aplauzem młodzieży wiejskiej.-

Młodzież mieszana

Do najbardziej aktywnych zrzeszeń młodzieży mieszanej zaliczyć należy Związek Strzelecki. Dorobek jego w dziedzinie wychowania obywatelskiego młodzieży jest znaczny. Współzawodnikiem - tem polu, i to poważnym w niektórych powiatach, jest Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, grupujące

również młodzież mieszaną. - Ostatnio Stow. to rozwinęło silną działalność organizacyjną. Patronuje tej akcji kler katolicki, który w większości wypadków popiera ideologię Str. Narodowego.

B. Zrzeszenia gospodarcze /rolnicze/.

Trwającą w dalszym ciągu depresja gospodarcza nie sprzyja jakiejś rozwojowi zrzeszeń gospodarczych. Istniejące organizacje czyniły wysiłki, by skutki czynić możliwie znośnymi dla rolnika. W tym celu organizowano spółdzielnie, pokazy i t.p. Szczególnie dobrze rozwijały się spółdzielnie mleczarskie. Ponadto podnieść należy ożywioną działalność kół Gospodyń Wiejskich w kierunku kulturalno-oświatowym.

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

Na czoło ruchu b.wojskowych wysuwa się Związek Rezerwistów, odgrywając wybitną rolę społeczną. Grupując sobie różne warstwy, cementuje on zwartość ogólnospołeczności, nadając często kierunek wszelkim poczynaniom. Zespolając ze sobą działalność z innymi pokrewnymi organizacjami, staje się on czynnikiem decydującym w wielu sprawach o charakterze społeczno-politycznym. W życiu innych związków wojskowych nie było momentów, zasługujących na szczególne omówienie.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-ośw.

Bardzo ożywioną działalność wykazywała, jak i poprzednio, LOPP. w kierunku uświadamiania szerokich warstw ludności o skutkach wojny gazowej.

Z kolei żywą akcją kulturalno-oświatową, a zwłaszcza w okresie sprawozdawczym - charytatywno-społeczną prowadził ZOPI.

II. Część szczegółowa

A. Związki młodziężowe.

Akoję naogół była bardzo słaba. Legion Młodych, jako organizacja, jest mało popularna wśród społeczeństwa, toteż nie znajduje ona należytego poparcia. Poza tem częste tarcia wewnętrzne również hamują jej rozwój. Istniejące oddziały w poszczególnych powiatach w przeważnej mierze są w stanie likwidacji. Jedynie w pow. ostrowskim L.M. prowadził intensywną akcję organizacyjną. Rozwiązany w Białymstoku L.M., rozpoczął na nowo swe czynności, ograniczając się narazie do rejestracji swych członków. Zamotował również należy powstanie nowego oddziału L.M. w osadzie Ciechanowiec, pow. bieleckiego. -

Zwiazek Strzelecki.

Wśród prądowych organizacji młodzieżowych najwybitniejszą rolę w życiu odgrywa Związek Strzelecki. Praca ta daje się szczególnie zauważyć w okresie jesiennym i zimowym, kiedy zwłaszcza młodzież wiejska, mająca wówczas więcej wolnego czasu, jest wciągana przez Zw.Strz. do pracy społecznej. W tym celu wiele uwagi poświęcano pracy świetlicowej, organizowano przysposobienia rolnicze, brano żywy udział we wszelkich uroczystościach państwowych. Wielką uwagę przywiązywano do strony ideowej członków. Z tej racji przeprowadzane były selekcje wśród członków Zw. Strz. Intensywność działalności Zw. Strzeleckiego natrafiała na poważne przeszkody w powiatach, opanowanych przez Str.Narodowe. Tutaj ekspozytura Str.Narodowego - Akcja Katolicka - z jej Katolickimi Stowarzyszeniami

43
Młodzieży silnie w óżzawodniczyły ze Związkiem Strzeleckim, odnosząc w niektórych miejscach przewagę /pow.wysoko-mazowiecki, ostrołęcki/. Za taki stan rzeczy, głównie w odniesieniu do pow.ostrołęckiego, ponoszą częściowo winę wybitniejsi działacze Zw.Strz., z powodu wszechzynania - często na tle czysto osobistem - pomiędzy sobą swarów i nieporozumień. Nadto w pow. ostrołęckim istnieją trudności w doborze odpowiednich ludzi na stanowiska referentów wychowania obywatelskiego i na komendantów kompanji.-

W pow. sokólskim na ożywienie ruchu strzeleckiego ujemnie wpływa brak należytej współpracy ze strony władz szkolnych, które, nie-zawsze wnikają w całokształt życia społeczno-politycznego i prowadzą działalność kulturalno-oświatową na własną rękę. Stan ten ulegnie zmianie wskutek ingerencji ze strony Urzędu Wojewódzkiego.

W okresie sprawozdawczym zanotowano powstanie 3 nowych oddziałów Zw.Strz./w pow. ostrołęckim - 1 i w pow.wólkowskim - 2/.-

wiązek Młodzieży
Ludowej.

Na czoło działalności Związku Młodzieży Ludowej wysuwa się, odbyty dn.17 października 1934 r. w Białymstoku zjazd Wojewódzki delegatów kół Młodzieży Ludowej, który zgromadził około 400 osób, reprezentujących 11 powiatów woj.białostockiego. Przeprowadzona na zjeździe dyskusja wykazała społeczne wyrobienie delegatów, ich troskę o losy Państwa i wsi. Dużo czasu zajęła sprawa unifikacji młodzieży wiejskiej i uzgodnienie pracy na terenie wsi, przyczem powzięto uchwałę o konieczności jak najszybszej fuzji wszystkich odrębnych organizacji młodzieżowych. Za połączeniem tem wypowiedziały się nieomal wszystkie koła Związku Młodzieży Ludowej.

Jeśli chodzi o pracę pozarządowych kół, to w walce jej nie zawsze są widoczne. Powodów tego doszukiwać się należy z jednej strony w supremacji wśród młodzieży wiejskiej Związku Strzeleckiego, z drugiej zaś - przeciwko jej ze strony Katolickiego - towarzyszenia młodzieży. Po wsiach, gdzie obok siebie istnieją dwie organizacje młodzieży o poglądach prorrządowych, zawsze górą jest Związek Strzelecki, bardziej pociągający młodzież.

Mimo to, Związek Młodzieży Ludowej w dalszym ciągu prowadzi ożywioną akcję kulturalno-oświatową i społeczną, tworząc konkursowe zespoły rolnicze i biorąc wydatny udział w lokalnych wystawach rolniczych oraz różnych imprezach rozrywkowych. Wydatnie zwiększył się stan posiadania Związku M.Lud. w pow. wolskowskim, gdzie w okresie sprawozdawczym powstało 15 nowych ogniw organizacyjnych.

Katolickie Stow.
Młodzieży.

Akcja Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży sprowadzała się głównie do pracy kulturalno-oświatowej. Prowadzą ją księża z dużym nakładem energii. Charakterystycznym jest, że w wielu miejscowościach Stow.M.K.Kat. brało udział w obchodzie Święta Państwowego 11 listopada. Organizacja ta jest b.poważnym współzawodnikiem dla prorrządowych ugrupowań młodzieżowych, a zwłaszcza - Związku Strzeleckiego. Powodem tego jest to, że patronami jak i właściwymi kierownikami Kat.Stow.Młodzieży są przeważnie, księża, którzy w przytłaczającej swej większości, jeśli nie jawnie, to przynajmniej ukrycie, hołdują poglądom Str.Narodowego i wśród pozyskanej sobie młodzieży wszczepiają ideologię tego Stronnictwa.

Działalność Kat.Stow.Młodzieży była bardzo ożywiona. Urządzano odczyty, często z przezroczami, a niejednokrotnie nawet z filmami, organizowano konkursowe zespoły rolnicze,

44

brano udział w wystawach rolniczych.-

Ruch organizacyjny wykazuje wydatne postępy, zorganizowano bowiem w różnych powiatach 18 nowych kół.-

B. Zrzeszenia Gospodarcze /rolnicze/.

Kółka Rolnicze.

Mimo przeżywanego kryzysu, istniejące Kółka Rolnicze wykazują pewną ruchliwość. Sprowadzały one dla swych członków sól, nawozy sztuczne, nasiona, rasowy inwentarz żywy. Ogólnie jednak, akcja Kółek Rolniczych była słaba, w pierwszym rzędzie dlatego, że nie mają one obecnie odpowiednich energicznych kierowników. Dawniej, w okresie dobrej koniunktury, kierownicy ci byli płatni, więc zabiegali oni usilnie o rozwój powierzonych sobie placówek, obecnie zaś, z powodu braku funduszy, angażowanie płatnych kierowników stało się niemożliwym.-

Spółdzielnie Mleczarskie.

W pow. białostockim, żomżyńskim i in. dodatnimi wynikami pracy wykazały się spółdzielnie mleczarskie, przyczem sieć ich stopniowo rozszerza się.-

Koła Gospodyń Wiejskich.

Najbardziej ruchliwymi z pośród wszystkich innych zrzeszeń gospodarczych są Koła Gospodyń Wiejskich. Organizują one wszelkiego rodzaju kursy, jak: higieny, uprawy soi, szycia, gotowania i t.p. Obecnie zmierzają one do pozyskania jak największej liczby członków, co na wsi jest stosunkowo trudnym zadaniem, zważywszy na niechęć i podejrzliwość ludności wiejskiej do wszelkich nowych poczynąń. Jeśli chodzi o oblicze polityczne organizacji Kół Gospodyń Wiejskich, to w wielu wypadkach nie są one prorządowe. Powodów tego doszukiwać się należy w znacznym stopniu we wpływie kleru.

C. Zrzeszenia b.wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Z pośród organizacji b.wojskowych na pierwsze miejsce wysuwa się Związek Rezerwistów. Działalnością jego objęte są wszystkie powiaty. Prace Związku Rezerwistów skierowane były nie tylko na własny odcinek, ale i na szerszą ogólnospołeczną płaszczyznę, na której odgrywał rolę jako wzór tężyzny organizacyjnej, a zarazem spełniał zadania wychowawcze w stosunku do organizacji młodzieżowych. Zw.Rez.urządził szereg odczytów na temat wiedzy wojskowej, zwołał odprawy i zjazdy powiatowe w pow.ostrowskim i sokólskim. Żywy brak udziału we wszelkich obchodach państwowych. Zasięg swych wpływów stale rozszerzał, w wyniku czego akcja organizacyjna odbywała się na stopie bardzo intensywnej, o czym świadczą nowopowstałe 15 oddziałów: w pow. białostockim-9, ostrołęckim-1, szczuczyńskim-2 i wołkowyskim-3. Poza akcją organizacyjną, Związek Rezerwistów organizował szereg zabaw i przedstawień amatorskich, które zasilili częściowo kasę Związku, a częściowo - kasę Komitetu Pomocy Ofiarom Powodzi.

Związek Legionistów. Działalność Związku Legionistów wyraziła się w urzeczywistnieniu szeregu odczytów dla młodzieży szkół średnich w Grodnie, obrazujących fragmenty walk o Niepodległość. Ponadto na zebraniu członków Związku Legionistów w Sokółce w dn.18 października postanowiono wyeliminować ze swego Związku powoliaków i wcielić ich do koła POW.

P.O.

Niezręczną działalność wykazało POW. jedynie w pow. ostrowskim, gdzie w dniu 16 grudnia odbyło się zebranie, poświęcone omówieniu spraw organizacyjnych i finansowych organizacji, poczem dokonano wyboru nowego zarządu.-

Związek b. ochotni-

Białymstoku dn. 14 października odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru białostockiego okręgu Związku b. Ochotników I Korpusu W.P. Uroczystość tę uświetnili generałowie Zeligowski i Konarszewski oraz szereg innych wybitnych osobistości ze sfer urzędowych i politycznych.

Zw. Osadników Woj-
skowych.

Z pośród istniejących w woj. białostockim związków osadników wojskowych, nieznaczna żywotność wykazał jedynie związek w pow. grodzieńskim, urządzając w pna. ~~przez~~ okresie sprawozdawczym szereg pogadek na temat organizacji gospodarstw rolnych oraz zagadnień natury oświatowej. -

Zw. Oficerów Rezer-
wy.

Z życia związku Oficerów Rezerwy zanotować należy powstanie nowego koła w Suwałkach oraz walny zjazd oficerów rezerwy w Wołkowysku. Nowopowstałe koło w Suwałkach urządziło kilka wykładów oraz ówceń aplikacyjnych. -

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P.

Usilne zabiegi koło uświadamiania jak najszerszych warstw społeczeństwa o skutkach wojny gazowej i lotniczej oraz urządzanie w tym celu pogadek i pokazów- wypełniały działalność LOPP. Pewne przeszkody w szerzeniu tego uświadamienia napotykał LOPP w braku dostatecznej ilości odpowiednio przygotowanych instruktorów.

Z.O.P.K.

Jak i poprzednio Z.O.P.K. prowadził ożywioną akcję kulturalno-oświatową i charytatywno-społeczną. Szczególnie na tem ostatniem polu związek znalazł wdzieczne zadanie wobec zwiększającego się bezrobocia z nastaniem chłodów zimowych, a stąd i powiększania się szeregów potrzebujących do-
różnej pomocy. W tym celu ZOPK. zorganizował w "rodnie świetlic

dla bezrobotnej młodzieży, zaś w Białymstoku, Suwałkach i innych większych miastach rozwinął akcję dożywiania dzieci. Częstokroć jednak akcja ta kuleje wskutek tarć wewnętrznych w łonie samej organizacji, wywoływanych ambicjami poszczególnych członków.-

Związek Straży
Pożarnych.

Ze względu na odpowiednią porę roku, poszczególne oddziały Straży Pożarnej urządziły szereg imprez rozrywkowych, część dochodu z których przeznaczono na powodźnian. Nadto prowadzono pracę wyszkoleniową członków.-

E. I n n e .

T-wo Popierania
budowy publ. szkół
powszechn.

Działalność T-wo popierania budowy publicznych szkół budowy publ. szkół powszechnych sprowadzała się głównie ku zbieraniu funduszków na rzecz budowy szkół. W tym celu urządzono szereg imprez rozrywkowych, loterii fantowych, kwest i t.p.

Katol. Stow. Mężów
i Katol. Stow. Ko-
biet.

Okres sprawozdawczy zaznaczył się szczególnie intensywną akcją organizacyjną Katolickiego Stow. Mężów i Katol. Stow. Kobiet. Zabiegó koło tworzenia nowych kół czynili księża. Działalność wymienionych stowarzyszeń, jak dotychczas, pozostaje w ramach, zakreślonych przez statut.-

F. Zrzeszenia nowe i rozwiązane.

Załączony do niniejszego sprawozdania stan liczbowy stowarzyszeń, związków i spółdzielni charakteryzuje cyfrowo ilość nowopowstałych, zawieszonych wzgl. rozwiązanych organizacji.

Na uwagę zasługuje zorganizowanie nowych 4 oddziałów ZOPK./2 - w pow. augustowskim i 2 - w pow. grodzieńskim/,

46

11 kół Katolickiego Stow.Mężów /pow.augustowski-2, grodzieński - 2, ostrołęcki - 1, wołkowyski - 1 i wysoko-mazowiecki-5/, 9 kół Katolickiego Stw.Kobiet /pow.augustowski -1, białostocki -1, ostrołęcki -1 i wysoko-mazowiecki -6/ oraz 2 koła w pow.białostockim T-wa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych. Ze związków zaś zawodowych - powstanie w pow.białostockim oddziału związku robotniczego "Praca Polska" /Str.Narodowe/-

Do zawieszonych w okresie sprawozdawczym należą związki zawodowy robotników przemysłu drzewnego w pow.sokólskim. Zawieszenie nastąpiło wskutek stwierdzonej działalności wyrotowej, uprawianej przez ten związek.-

-:-:-:-:-

Aktualny stan cyfrowy

polских legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni.

Charakter organiz.	Stan w dn. 1934.	Stan w czasie od 1 października do 31 grudnia 1934 r.	Zwie- szono.	W nad- zorze.	Przez władze państwowe.	Rozwiązano.	Zlikwidowa- nych w trybie art. 26.	Założo- nych	Stan w dniu 1 I 1935
1	2		3	4	5	6	7	8	9
a/ Stowarzyszenia i zw zarejestrowane	957					19	2	20	956
b/ Oddziały	1857					11		142	1838
c/ Stowarz. zwykłe	239							20	259
e/ Spółdzielnie	200					2		1	199
b/ Ich oddziały/pla- cówki	112								112
a/ Związki Zawodowe	60								60
b/ Ich oddziały	113		1					8	121
a/ Centralę stowarzy- szeń i jej udy- szczy									
b/ Ich oddz. zarejestr.	180							9	189
c/ Ich oddziały zwykłe	326						3	2	325

Otrzyma

1/ Pan
2/ w
3/ w
4/ w
5/ w
6/ w
7/ w
8/ w
9/ w
10/ w
11/ w
12/ w
13/ w
14/ w
15/ w
16/ w
17/ w
18/ w
19/ w
20/ w
21/ w
22/ w
23/ w
24/ w
25/ w
26/ w
27/ w
28/ w
29/ w
30/ w
31/ w
32/ w
33/ w
34/ w
35/ w
36/ w
37/ w
38/ w
39/ w
40/ w
41/ w
42/ w
43/ w
44/ w
45/ w
46/ w
47/ w
48/ w
49/ w
50/ w
51/ w
52/ w
53/ w
54/ w
55/ w
56/ w
57/ w
58/ w
59/ w
60/ w
61/ w
62/ w
63/ w
64/ w
65/ w
66/ w
67/ w
68/ w
69/ w
70/ w
71/ w
72/ w
73/ w
74/ w
75/ w
76/ w
77/ w
78/ w
79/ w
80/ w
81/ w
82/ w
83/ w
84/ w
85/ w
86/ w
87/ w
88/ w
89/ w
90/ w
91/ w
92/ w
93/ w
94/ w
95/ w
96/ w
97/ w
98/ w
99/ w
100/ w

Podano

Po przyjęciu do wiadomości

A. A.

WOJEWODA BIAŁOSTOCKI

Lublin, dn. 19

1935 roku

Nr. PM. 475/I/34 T.

Sprawozdanie z życia polskich
związków i stowarzyszeń za
I kwartał 1935 roku.

PAJNE - B. PILNE !

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

Departament I Polityczny

w Warszawie

LUBELSKI GŁOS WIELKOPOLSKI

Redakcja do: 2 MAJ 1935

Zat.

Waga

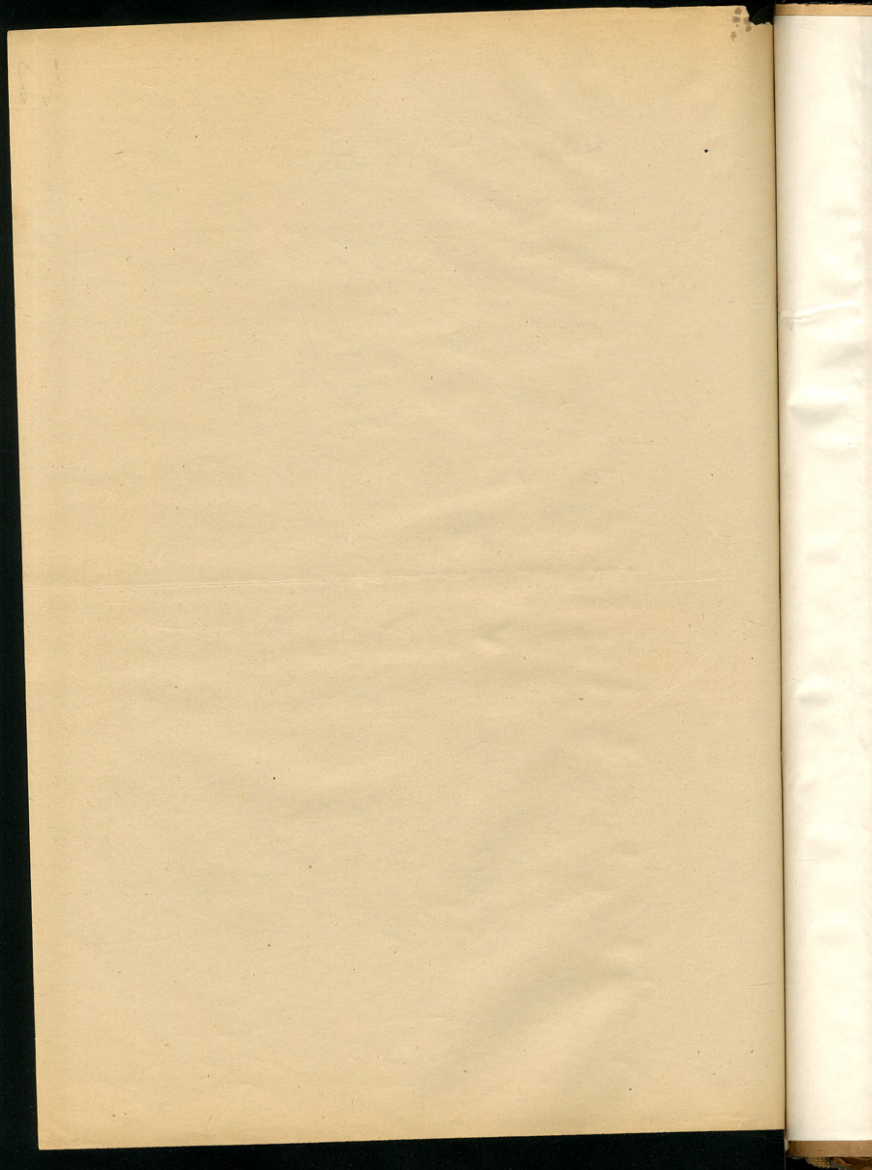
W związku z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 4.VII.1933r. Nr. PP. 15/20/1, przedkładać w załączeniu sprawozdanie z życia polskich związków i stowarzyszeń za I kwartał 1935 roku.-

WOJEWODA

NACZELNIK WYDZIAŁU społ.-POLIT.

Otrzymują do wiadomości:

- 1/ Pan Wojewoda w Wilnie.
- 2/ " " Nowogródka.
- 3/ " " Brześciu n/B.
- 4/ " " Warszawie.
- 5/ " " Tarnopolu.
- 6/ " " Stanisławowie.
- 7/ " " Lublinie.
- 8/ " " Łodzi.
- 9/ " " Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie.
- 10/ " " " Wilnie.
- 11/ " " " Okręgowego w Białymstoku.
- 12/ " " " " Łomży.
- 13/ " " " " Grodnie.
- 14/ " " " " Wydz. Zam. S.O. w Suwałkach.
- 15/ Ekspozytura Nr. 1 Oddz. II Szt. Gł. w Wilnie.
- 16/ Samodzielny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie.
- 17/ " " " " " w Warszawie.
- 18/ " " " " " " II w Brześciu n/B.
- 19/ KOP, "Brygada Grodno" w Grodnie.
- 20/ Wzyscy Panowie Starostowie Powiatów Wojew. Białostockiego.
- 21/ Pan Starosta Grodzki w Białymstoku.
- 22/ Pan Komendant Wojewódzki PP w Białymstoku.
- 23/ Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w/m.

48

SPRAWOZDANIE KWARTALNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń społecznych na terenie
Województwa Białostockiego za czas od 1.I do 31.III.1935 roku

Część ogólna

Działalność organizacji społecznych w okresie sprawozdawczym była nsogół b. żywa. Uwzględniając porę zimową ludność /większa w szczególności/ mogła więcej czasu poświęcić pracy społecznej. Obył się też cały szereg kursów, wykładów, prelekcji, które się cieszyły dużą przeważnie frekwencją. Obyło się poza tem dużo walnych zebrań, na których dokonano wyborów nowych władz. Wreszcie urządzano szereg imprez dochodowych bądź na cele własne, bądź też na cele o znaczeniu ogólniejszem.-

Na czołe stoją organizacje o charakterze wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego, jak Związek Strzelecki, który grupuje duży odłam młodzieży, następnie Związek Rezerwistów i Katol. Stowarzyszenia Młodzieży.

A. Związki Młodzieżowe

a/ Stowarzyszenia Młodzieży Szkół Akademickich:

Żywszej działalności nie przejawiały, ze względu na nikłą ilość akademików, rozproszonych w dodatku na terenie całego województwa. Poza urządzeniem w okresie ferji Bożego Narodzenia w większych ośrodkach miejskich zebrań towarzyskich, których dochód zasilił fundusze organizacji, innej działalności organizacje akademickie nie przejawiały.-

b/ Młodzież miejska.

Młodzież miejska inteligencka, zgrupowana w Legionie Młodych, żadnej działalności na zewnątrz nie prowadziła. Przyczyniły się do tego ciągłe tarcia wewnątrz organizacji, czy to na tle ścierania się poglądów ideowych, czy też na tle osobistych animozji. Wydano jedynie kilka jednówek, poświęconych deklaracjom ideowym.-

Młodzież robotnicza w nikłym odsetku zgrupowana w O.M.P., żadnej inicjatywy nie wykazuje. Część, należąca do T.U.R., urządziła kilka odczytów.-

c/ Młodzież wiejska .

W okresie sprawozdawczym nastąpiło zunifikowanie organizacji młodo-wiejskich. Pozostałe ogniwa Z.M.L., istniejące w znikomej ilości w terenie, nie mają możliwości rozwoju. Młoda Wieś rozwija się pomyślnie i rokuje jaknajlepsze nadzieje. Poza tem na wsi działa z dużem powodzeniem Związek Strzelecki i w powiatach zachodnich nagminnie pracujące Związki Młodzieży Katolickiej.-

d/ Młodzież mieszana .

Bardzo czynną i popularną organizacją jest Związek Strzelecki. Ciske grupy młodzieży zwracają się do zarz.pow.z prośbą o utworzenie Oddziału Związku Strzeleckiego w poszczególnych miejscowościach. Działalność Zw.Strz.daje bardzo dobre rezultaty w dziedzinie wychowania obywatelskiego. Drugą organizacją, skupiającą bardzo poważną ilość młodzieży, jest Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży. Dotychczas organizacja ta stała pod wyłącznemi wpływami stronnictw opozycyjnych /Ch.D.i Str.Nar./. Obecnie widać pewne zmiany w taktyce sto-

warzysew. Zaobserwowano, iż w obchodach z okazji Imienin Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, Marszałka Piłsudskiego oraz uchwalenia Konstytucji po raz pierwszy organizacje te wzięły oficjalny udział.

B. Zrzeszenia gospodarcze /rolnicze/

Akoja Powiatowych Związków Rolniczych rozwija się bardzo pomyslnie. Buduje się szereg spichrów zbożowych i przeprowadza wymianę ziół. Cała akcja cieszy się uznaniem ludności wiejskiej. Zysp zióła w niektórych spichrach osiągnął 90% ustalonej normy. Dużą popularnością cieszy się Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe, które mają się zająć na jesieni racjonalnym skupem zióła. Dobrze też zaczynają rozwijać się spółdzielnie mleczarskie.

C. Zrzeszenie b.wojskowych

Na pierwsze miejsce wysuwa się Związek Rezerwistów, który usiłuje objąć swoimi wpływami wszystkich członków w dziedzinie wychowania obywatelskiego i urabiać ich na dobrych obywateli. Praca w tym względzie prowadzona jest jednak nierówno i wymagać będzie reorganizacji, która w najbliższym czasie zostanie wdrożona. Inne organizacje b.wojskowych prac, godnych wzmianki, nie prowadziły.

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświat.

Bardzo żywą działalność prowadzi L.O.P.P., organizując szereg kursów OPL i OPG oraz zakładając nowe koła, Towarzystwo Popierania Budowy Szkół Powaszechnych i Związek Zachodni, który prowadzi żywą akcję propagandową.

Z organizacji kobiecych należy wymienić Z.P.O.K.
który po wewnętrznym kryzysie wszedł na tory realnej
pracy oraz Koła Gospodyń Wiejskich, które urządziły
szereg kursów kroju, szycia, gotowania i t.p.

ooooo00ooooo

W.D.

50

II. Część szczegółowa .

A. Związki Młodzieżowe .

Legjon Młodych:

Akcja Legjonu Mł. bardzo skąba, ogranicza się tylko do zebrań i dyskusyj ideowych. Legjon Mł. brał udział w uroczystościach z okazji imienia Pana Prezydenta, Marszałka Piłsudskiego i uchwalenia Konstytucji. Komenda Okręgu została przeniesiona z Białegostoku do Łomży.-

Związek Strzelecki:

W dalszym ciągu zajmuje pierwsze miejsce wśród porządkowych organizacji młodzieżowych. Działalność Związku była w okresie zimowym bardzo intensywna i specjalny nacisk był kładziony na pogłębienie strony ideowej członków. Odbył się cały szereg kursów i odpraw, jak: kursy świetlicowe przed., przysposobienia rolniczego, PW. i WF., kursy podoficerów odprawy komendantów, referentów wychowania obywatelskiego i inne.-

Związek Strzelecki rozwija się pomyślnie z wyjątkiem tych powiatów, gdzie nie ma należytej współpracy pomiędzy Związkiem, a nauczycielstwem /Sokółka, Ostrołęka/.-

Związek Strzelecki bierze udział we wszystkich uroczystościach, urządzanych przez organizacje porządkowe.-

Związek Młodej Wsi

W dniu 5 lutego odbył się zjazd Zw. Mł. Wsi przy udziale 500 delegatów z terenu całego województwa, na którym zapadła uchwała unifikacyjna. Mniej więcej w 90% Koła z Mł. Ind. przesyły do Młodej Wsi. Młoda Wieś, rozszerzając coraz bardziej swe wpływy, stara się również o silniejsze związanie całej

organizacji. Przeszkodą jest zbyt mała ilość instruktorów. W tej chwili organizuje się powiatowe kursy dla przodowników pracy społecznej na wsi.-

Związek Młodzie-
ży Ludowej:

Istnieje na terenie województwa kilkadziesiąt kół, jednak działalność, zasługującą na omówienie nie obserwuje się. Należy się spodziewać, że przy intensywnej pracy Młodej Wal. koża te wypowiedzą się za unifikacją, względnie zlikwidują się.-

Związek Jarcerstwa
Polskiego:

Żywszej akcji w okresie zimowym nie prowadzi, poza przygotowaniem do zlotu w Spale.-

Katolickie Stowa-
rzenie Młodzie-
ży:

Drugą co do liczebności organizacją młodzieżową na terenie województwa i skutecznie współzawodniczącą ze Związkiem Strzeleckim jest Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży. Kierownikami i duchowymi przywódcami są księża, którzy przy każdej sposobności wywierają presję, aby młodzież wstępowała do organizacji. Przy okazji chodzenia po kołędzie, księża omijali tych gospodarzy, których synowie należą do Związku Strzeleckiego. Zdarzały się nawet wypadki, że księża omijali całe wioski, w których były oddziały Zw.Strzeleckiego. Przy dużej religijności ludu wiejskiego akcja werbunkowa do Ksł. Stow.Mł. jest bardzo ułatwiona. Znamienny był udział Kat.Stow. Mł. w obchodach imienia Pana Prezydenta i Marszałka Piłsudskiego, a nawet w uroczystościach z okazji uchwalenia Konstytucji. W okresie zimowym K.St.Mł. zorganizowały kursy kultur: no- oświatowe i rolnicze.-

Rozatem odbyły się prawie wszędzie akademie p. ięskie.

a w okresie karnawału zabawy i przedstawienia na dochód własnej organizacji. ~~xxxxxxx~~

Stan posiadania Kat.Stow.Mł.vzrasta.-

B. Zrzeszenia gospodarcze /rolnicze/.

Powiatowe Związki
rolnicze.

Rozwijają się bardzo pomyślnie. Akcja budowy spichrzów posuwa się w szybkim tempie. Zsypanie zboża do spichrzów postępuje, w niektórych powiatach osiągnął 90% wysokości przewidzianej. Z terenów mniejszościowych akcja ta przesunęła się na teren Suwałk i Ostrołęki, gdzie znalazła b. żywy i konkretny oddźwięk. Popularyzacja Pow.Zw.Roln.wzrosła z uwagi na rozporządzenie o wymianie ziarna siewnego, udzielanie bezprocentowej pomocy i t.p.-

Kółka Rolnicze:

Działalność Kółek Rolniczych ostatnio osłabła, ze względu na brak środków i odpowiednich kierowników. Akcja w celu ożywienia tych organizacji w toku.-

Spółdzielnie Mleczarskie:

Zaczynają rozwijać się pomyślnie. W okresie sprawozdawczym powstały nowe placówki. Rozważany jest obecnie plan racjonalnej rozbudowy tych organizacji.-

C. Zrzeszenie b.wojskowych

Związek Rezerwistów:

Z pośród organizacji b.wojskowych najliczniejszym i naogół najbardziej czynnym jest Związek Rezerwistów. Działalność jego, jak już zaзначono na wstępie, jest jednak dość nierówna i pod tym względem wymagałaby pewnego aktywowania, a nawet ożywienia. Odpowiednie pokierowanie pracami Związku

dać dość pięknie rezultaty, szczególnie w powiatach mieszanych. W tym kierunku idą ^{też} zamierzenia Związku.-

Związek bierze udział we wszystkich uroczystościach i obchodach - wykazując b.dużą ofiarność.-

Prace z zakresu wiedzy wojskowej, prowadzone są intensywnie. Zanotowano szereg ćwiczeń w terenie, oraz wykładów fachowych z dziedziny terenoznawstwa, broni, broni pancernej i t.p.-

W okresie sprawozdawczym Związek Rezerwistów prowadził zbiórkę na wykupienie Żukowa.-

W dniu 19 marca 6 sztafet Związku /w tem jedna konna/ przybyło do Białegostoku z adresami dla Marszałka Piłsudskiego.

Dodać należy, iż Związek Rezerwistów jest organizacją wyjątkowo zdyscyplinowaną

Związek Legionistów:
Legionistów jest 1000, z czego 500 jest w Białymstoku, a 500 w Grodnie.

Poza jednym odczytem i kilku zebraniami towarzyskimi innej działalności nie notowano.-

Związek Osadników
Wojskowych:
Osadników jest 1000, z czego 500 jest w Białymstoku, a 500 w Grodnie.

Oddział w Grodnie urządził zjazd, na którym były poruszane sprawy gospodarcze.-

Związek Oficerów
Rezerwy:
Oficerów jest 1000, z czego 500 jest w Białymstoku, a 500 w Grodnie.

W Grodnie i Suwałkach zorganizowano wykłady z dziedziny wiedzy wojskowej.-

Związek Oficerów
w stanie spoczynku:
Oficerów w stanie spoczynku jest 1000, z czego 500 jest w Białymstoku, a 500 w Grodnie.

W Białymstoku powołano oddział Związku. Na prezesa wybrano pułk.dr.Brodowicza, Naczelnika Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej w Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku.-

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe

L.O.P.P.

Prowadził bardzo żywą działalność statutową. Przedewszystkiem należy wspomnieć o kursach O.P.L. i O.P.G. dla przemysłowców w Białymstoku /kursy ukończyło 65 osób/. Szereg kursów O.P.L. i G. odbyły się także i w innych ośrodkach województwa.-

Koło szybowcowe w Mostach, pow. grodzieńskiego otrzymało szybowiec, poza tem odbył się w Grodnie konkurs modeli latających.-

Stan posiadania L.O.P.P. wzrósł o 3 koła.-

P.B.K..

Oddział w Białymstoku i Grodnie prowadził kursy dla analfabetów oraz świetlice we wszystkich oddziałach wojskowych pod kierownictwem sił fachowych.-

Karnawał został wyzyskany na urządzenie imprez dochodowych dla zasilenia funduszy organizacji.-

P.O.K.

Po okresie wewnętrznych tarć, Związek rozpoczął obecnie żywą działalność statutową. Specjalnie intensywnie pracuje w Białymstoku, Łomży i Grodnie, gdzie prowadzi się akcję dożywiania, dzieci, bezrobotni/, oraz świetlice dla bezrobotnych.-

E. I n n e :

tolickie Stow.

żów i Kat. Stow.

biet:

W okresie sprawozdawczym prowadziły Kat. Stow. żywą działalność w ramach statutu.-

W kilku wypadkach na zebraniach stowarzyszeń były poruszane sprawy polityczne i sprawa przyszłych wyborów. Założono nowych 10 oddziałów Kat. Stow. Kobiet i 6 oddziałów Katol. Stowarzyszenia Mężów.-

ROZDZIAŁ II. BILANSOWANIE

polkich legalnych stowarzyszeń, związków i spółdzielni

AKTUALNY STAN OPIRNOŚCI

Charakter organizacyjny	Stan w dn. 1.1.1936r.	Stan w dn. 31.12.1936r.	Sytuacja w czasie od 1.1. do 31.12.1936r.	Rozwiązano przez władze państw. organów uchwałą	Wzrost w tym czasie	Stan w dn. 31.12.1936r.
1	2	3	4	5	6	7
Stowarzyszenia i związki zarejestrowane	966	1	-	-	-	9
Spółdzielnie	1968	-	-	-	-	966
Wszystkie	259	-	-	-	10	2054
Spółdzielnie	189	1	-	1	-	196
Wszystkie / płaceni 113	-	-	-	-	-	113
Związki zawodowe	60	-	-	-	-	60
Wszystkie	121	-	-	-	1	124
Centralne stow. wyższej uczelniosci	-	-	-	-	-	-
Wszystkie	189	-	-	-	-	189
Wszystkie	326	-	-	-	1	326

OTWODA BI
Nr PN.475/2
Przewodzenie
między i st
I kwartał
Po przyjęciu do
A. A.
ublin, dn. 13.12.1936

Otrzymują do
Pan Wojewo
Pan Prokura
Ekspozytur
Semorzieln
K.O.P. "Bry
szyscy Pa
Pan Staros
Pan Kowand
Pan Naczeln

H. F.

WOJEWÓDZA BIAŁOSTOCKIEGO

Białystok, dnia 1 sierpnia 1935 roku

53

Nr. PN. 475/2/35 T.

przewodzenie z życia polskich
związków i stowarzyszeń za
II kwartał 1935 roku.

TAJNE - PILNE!

Do

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
Departament I. Polityczny

o przyjęciu do wiadomości

A. A.

Lublin, dn. 13 SIER. 1935

w Warszawie

związku z zarządzeniem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych
z dnia 4 VII. 1933 r. Nr. PP. 15/20/1, przedkładam w załączeniu spra-
wodzenie z życia polskich związków i stowarzyszeń za II kwartał
1935 roku.

WOJEWÓDZA

Stefan PASIAŃSKI

Otrzymują do wiadomości:

Pan Wojewoda w Wilnie

" " w Nowogrodku

" " w Brześciu n/B.

" " w Warszawie,

" " w Łomży

" " w Stanisławowie

" " w Lublinie

" " w Łodzi

Pan Prokurator Sądu Apelacyjnego w Warszawie,

" " w Wilnie,

" " Okręgowego w Białymstoku

" " w Łomży

" " w Grodnie

" " Wydz. Zam. S. O. w Suwałkach,

Kapozytura Nr. I. Oddz. II. Szt. Ok. w Wilnie,

Samozwrotny Referat Informacyjny DOK. III. w Grodnie,

" " DOK. IX. w Brześciu n/B.,

" " DOK. I. w Warszawie,

K.O.P. "Brygada Grodno" w Grodnie,

wszyscy Panowie Starostowie Powiatów Wojew. Białostockiego,

Pan Starosta Grodzki w Białymstoku,

Pan Komendant Wojewódzki P.P. w Białymstoku,

Pan Naczelnik Urzędu Śledczego w Białymstoku.

H.F.

LUBELSKI URZĄD WOJEWÓDZKI

numer dz. 18 SIER. 1935 192

Zal.

Waga

PL. 102

SPRAWOZDANIE KWARTALNE

59

z życia polskich związków i stowarzyszeń społecznych na
terenie województwa białostockiego za czas od 1.IV. do
31.VI. 1935 roku.

- - - 0.0 - - -

Część ogólna.

Działalność organizacyj społecznych w okresie sprawozdawczym
osłabła. Wpłynął na to przede wszystkim okres 6-tygodniowej żałoby
po śmierci ś.p. Marszałka Białostockiego, a jeżeli chodzi o orga-
nizacje obejmujące swoją działalnością wieś - rozpodęcie robót
polnych. Pod koniec okresu sprawozdawczego zaobserwowano jednak
pewne ożywienie, które będzie niewątpliwie rozwijać się i nadal.

Na czele stoją nadal organizacje w.f. i p.w. oraz Katolickie
Stowarzyszenie Młodzieży. Pewne ożywienie obserwuje się także wśród
Kół Gospodyń Wiejskich, które urządziły cały szereg konkursów jak
hodowli warzyw, drobiu, czystości i t.p.

A. Związki Młodzieżowe.

a/ Stowarzyszenie Młodzieży Szkół Akademickich.

Poza urządzeniem w okresie ferji Wielkiej Nocy kilku imprez do-
chodowych, żadnych innych przejawów życia organizacje akademickie
nie wykazały.

b/ Młodzież wiejska.

Legjon Młodych żadnej działalności nie przejawia. Nie widzi się
również żywszej działalności wśród młodzieży zgrupowanej w O.M.P.

T.U.R. urządza odczyty na aktualne zagadnienia polityczne i
społeczne. Systematycznej jednak pracy oświatowej nie prowadzi.

c/ Młodzież wiejska.

"Młoda Wieś" w okresie sprawozdawczym cały swój wysiłek kładła na wzmocnienie organizacji i dopiero w przeciągu ostatnich kilku tygodni poświęciła więcej miejsca i czasu na działalność propagandową. W okresie jesiennym projektuje się urządzenie całego szeregu wykładów, odczytów i kursów, tworzących pewną całość jeśli chodzi o dziedzinę wychowania obywatelskiego i przysposobienia rolniczego.-

Pozatem wieś jest opanowana b. silnie przez Związek Strzelecki i Katol. Stow. Młodzieży. Organizacje katolickie w ostatnich czasach znacznie zwiększają swój stan posiadania.-

d/ Młodzież mieszańska.

Na naczelnem miejscu należy postawić Związek Strzelecki. Po śmierci Marszałka Piłsudskiego wykazał on w kilku wypadkach brak zdyscyplinowania, jednak po usunięciu ze Związku elementu mniej wartościowego tworzy w tej chwili organizację na terenie Województwa Białostockiego najbardziej zwartą, zdyscyplinowaną i ideową. Drugie miejsce zajmują Katolickie Stowarzyszenia Młodzieży. W ostatnich czasach obserwowano chęć wykorzystywania tej organizacji dla celów politycznych, przez opozycję jednakże zamiary sparaliżowano. Rozwój organizacji katolickich postępuje.-

E. Zrzeszenia gospodarcze.

Dobrze na ogół rozwijają się, dzięki pozyskaniu sił instruktorów Koła Gospodyń Wiejskich i to prawie we wszystkich powiatach województwa.-

Powiatowe Związki Rolnicze zyskują coraz większe uznanie wśród szerokich rzesz rolników, zwłaszcza w powiatach wschodnich województwa. Na spec. lną uwagę zasługują szkoły pożyczek konsum-

55

cyjno - siewnych. Dużą także popularnością cieszą się Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe, starające się o skupienie w swych rękach dostaw produktów rolnych i hodowlanych dla wojska.-

C. Zrzeszenia b. wojskowych.

Na uwagę zasługuje jedynie działalność Związku Rezerwistów, który troszczy się nie tylko o wychowanie obywatelskie lecz i o utrzymanie sprawności bojowej swych członków.-

Inne organizacje b. wojskowych poza urządzeniem zwykłych zebrań i udziałem w uroczystościach żałobnych żadnej godnej uwagi działalności nie przejawiały.-

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne.

Bardzo wydatnie pracował L.O.P.P. organizując cały szereg pokazów i odczytów, oraz Straże Pożarne, które starały się zdobyć odpowiedni sprzęt i podnieść sprawność swoich oddziałów.-

E. Zrzeszenia nowopowstałe i rozwiązane.

Powstało szereg oddziałów Katol. Stowarzyszenia Młodzieży i Kół Gospodyń Wiejskich. Rozwiązany natomiast został obwód Legjonu Młodych w Białymstoku i kółko Benjorów Legjonu Młodych.-

zespół szczegółowa.

-1-1-1-1-1-1-1-

A. Zrzeszenia Młodzieżowe.

Legion Młodych.

Żadnej działalności nie przejawia. Obwód w Białymstoku i oddział w Suwałkach zostały rozwiązane mocą własnych uchwał. Pozatem we wszystkich powiatach rozwiązały się Koła Senjorów -

Związek Strzelecki.

W okresie sprawozdawczym prowadził akcję zmierzającą do usprawnienia organizacji. W związku z tem były przeprowadzone lustracje komend powiatowych i poszczególnych oddziałów w wyniku których dokonywano zmian personalnych usuwając z organizacji element mniej wartościowy. Związek Strzelecki brał udział we wszystkich uroczystościach organizowanych przez obóz przetrwały -

Prace określone statutem były przeprowadzane na ogół dobrze. Podkreślić należy udział Związku w uroczystościach żałobnych -

Młoda Wieś.

Związek w okresie sprawozdawczym starał się w pierwszym rzędzie o silniejsze związanie całej organizacji z uwagi na wrogą działalność Z.M.L. W ciągu ostatnich kilku tygodni Młoda Wieś zaczęła rozwijać szerszą działalność. Najbliższym zamierzeniem Związku jest urządzenie dożynek w Białymstoku, a następnie kursa przodowników -

Związek Młodych Lud.

Kilkadziesiąt koł Z.M.L. żadnej działalności nie przejawia -

rolnicze Stowarzy-
szenie Młodzieży.

W okresie sprawozdawczym Katol. Stow. Młodzieży Męskiej i Żeńskiej urządziły cały szereg zlotów okręgowych i powiatowych przy bardzo licznych udziałach członków. Zloty miały być wykazaniem tężyzny i sprawności członków Związku. Bardzo znamiennym jest fakt że w kilku wypadkach w wystąpieniach anty-żydowskich natknięto się na udział członków Katol. Stow. Młodzieży Męskiej. Poza tem w ostatnich tygodniach Stronnictwo Narodowe stara się wciągnąć członków Katol. Stow. Młodzieży Męskiej do "Sekcji Młodych". Szczególnie daje się to zauważyć w powiatach zachodnich Województwa. Niemniej jednak zdarzały się i wypadki udziału Katol. Stow. Młodz. w uroczystościach organizowanych przez obóz prorządowy. Katol. Stow. Młodzieży ostatnio zaczynają więcej uwagi poświęcać wychowaniu fizycznemu. Stan posiadania K.M.S. wzrasta.

B. Zrzeszenia gospodarcze.

powiatowe Związki
Rolnicze.

Zaczynają zyskiwać coraz większe uznanie wśród rolników. Przyczyniły się do tego udzielane zapomogi. Buduje się nowe spichrze. Zapoczątkowano pracę organizacyjną i w powiatach zachodnich.

Kółka Rolnicze.

Obserwuje się pewne ożywienie. Staraniem Kółek Rolniczych odbyło się kilka wyjazdów i pokazów gospodarstw wzorowych. Odbyły się konkursy uprawy i hodowli. Zaangażowani instruktorowie prowadzą stałe wykłady na tematy aktualne w związku z pracami w polu.

Spółdzielnie Rol-
niczo-Handlowe

Spółdzielnie Rolniczo-Handlowe rozwijają się pomyślnie. Na specjalną uwagę zasługuje Zjednoczenie Rolniczo-Handlowe w Grodnie, które swemi wpływami objęło nawet część województwa Nowogródzkiego /powiat szczuczynski/. "Zjednoczenie" dąży do stworzenia jak największej ilości agentur w powiecie, aby w

ten sposób umożliwić rolnikom łatwiejszy zbytyt produktów rolniczych nie narażając ich na zbędny koszt przewozu do miast i miasteczek. Ponadto Zjednoczenie zorganizowało stały skup bydła i trzody chlewnej eliminując w ten sposób kosztowne pośrednictwo. Pomyślnie rozwija się spółdzielnia Rolniczo-Handlowa w Łomży, która jest wyłączną dostawczynią mięsa dla garnizonu łomżyńskiego i zakładów opieki społecznej w Łomży.-

W okresie sprawozdawczym odbył się "Dzień Konia" zorganizowany staraniem organizacji rolniczych, połączony z promowaniem najładniejszych i najlepiej utrzymanych okazów.-

Kasy Stefczyka.

Pracuje z dużymi trudnościami dzięki zaangażowaniu kapitałów.-

Koła Gospodyń Wiejskich.

Wykazały dużą ruchliwość, urządzając szereg kursów gospodarczych i odczytów na temat wiosennych robót w polu, bieżącej uprawy lnu i t. p. Na uwagę zasługuje akcja uświadamiania o znaczeniu uprawy lnu. Poza tym odbyło się kilka szeregów konkursów, uprawy lnu, uprawy ogródków warzywnych, drobiu i t. p.

Staraniem K.G.W. założone zostały dziecińce, z których korzysta ponad 100 dzieci. Największy dziecińiec został założony w Troszynie, pow. ostrołęckiego, liczący 43 dzieci.

K.G.W. stała się organizacją budującą największe zainteresowanie kobiet wiejskich.-

C. Zrzeszenia b. wojskowych.

Związek Rezerwistów.

Najliczniejszą w tej grupie organizacją - Związek Rezerwistów - przeprowadził wybory zarządów w poszczególnych oddziałach, oraz dokonał w licznych wypadkach selekcji członków.

57

usuwać element ideowo nie związany z organizacją. W Suwałkach za bezczynność został rozwiązany decyzją Zarządu Głównego, Zarząd Powiatowy.-

Związek Rezerwistów brał wszędzie udział w uroczystościach żałobnych.-

Cwiczenia przeprowadzane przez Związek wykazały dobrą postawę członków i dostateczne wykształcenie. W okresie sprawozdawczym działalność Związku jest mniej intensywna, co się tłumaczy rozpoczęciem robót w polu.-

Związek P.O.W.

Zarząd Okręgu w Suwałkach postanowił wybudować w Sejnach pomnik poległym w powstaniu sejmieńskim.

Inne organizacje b.wojskowych, jak już zaznaczono w części ogólnej żadnej akcji poza udziałem w uroczystościach żałobnych nie prowadziły.-

D. Zrzeszenia ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P.

Na terenie całego Województwa -przeprowadziła dzień propagandowy, który jednak został przerwany wskutek śmierci Wodza Narodu. W tygodniu tym odbył się cały szereg odczytów zebrań oraz pokazów. L.O.P.P. zorganizowała kilka kursów dla drużyn odkażających i obserwacyjno-meldunkowych. Na podkreślenie zasługuje przystąpienie jako członków popierających L.O.P.P. wszystkich gromad /30/ gm. Indur, pow. grodzieńskiego.

Stan posiadania wzrósł o 5 kół.-

P. C. K.

Odbył się tydzień zbiórki, który jednak spodziewanych wyników nie dał z uwagi na okres Żałoby Narodowej. P.C.K. prowadzi normalną pracę statutową.-

P.R.K.

Oddziały w Biakymstoku i Grodnie prowadziły świetlice we wszystkich formacjach wojskowych pod kierownictwem się fa-

owych. Ponadto w Grodnie były prowadzone przez siły nauczycielskie wykłady z dziedziny wychowania obywatelskiego. Innej godnej uwagi działalności nie obserwowano.

**Polska Matczyna
Szkoła.**

Przeprowadziła zbiórkę na Dar Narodowy.

Z. P. A. K.

Po usunięciu wewnętrznych trudności rozpoczął pozytywną pracę. W okresie sprawozdawczym uruchomiono szereg kolonij letnich dla najbardziej potrzebujących dzieci m.in. w Druskienikach, Michałowie, powiatobiskowskiego, Jeziorach, pow. gródzińskiego. Z P. A. K. dąży do zwiększenia ilości ogniw organizacyjnych i pozyskania nowych członków, szczególnie na terenie wsi. Stan posiadania - wzrósł o 4 oddziały.

Zw. Straży Pożarnych.

Straże pożarne prowadziły intensywną akcję ratowniczą przy częstych pożarach jakie miały miejsce w porze letniej. W akcjach tych okazało się że sprzęt ratowniczy jest nieodpowiedni i wymaga uzupełnienia. Straże pożarne brały udział w uroczystościach żałobnych i we wszystkich świątach państwowych.

Nowy statut dał możliwość wprowadzenia nowych bardziej odpowiednich ludzi na stanowiska kierownicze.

**Liga Morska i Kolo-
njalna.**

W większych ośrodkach miejskich województwa staraniem Ligi odbyło się Święto Morza i zbiórka na T.O.K.

E. Inne

Katol. Stow. Kobiet i
Katol. Stow. Mężczyzn

Prowadziły żywą działalność nie wychodząc jednak poza ramy statutu. Jedynie w powiatach suwalskim i augustowskim na zebraniach Katol. Stow. przeważały na tematy polityczne posied. Pukien /Ch. D./--

F. Stowarzyszenia nowopowstałe i rozwiązane

- Kraśńskie Centralne Stowarzyszenie, oddział w Grodnie
- 3 Litewskie Kółka Rolnicze w powiecie grodzieńskim.
- O. M. P. oddział w Suwałkach
- Zw. Ochotn. Armji Polskiej, oddział w Grajewie.
- Stowarzyszenie Dowódczyków "Ku Chwałą Ojczyzny", oddział w Grajewie.
- Federacja Polskich Związków Obrońców Ojczyzny, oddział w Grajewie.
- 5 oddziałów Z. M. L. "Młoda Wieś".
- 5 Kół L. O. P. P.
- 4 oddziały Z. P. O. K.
- 2 oddziały Katol. Stowarzyszenia Kobiet.
- 2 oddziały Katol. Stowarzyszenia Mężów.
- 6 oddziałów Katol. Stow. Młodzieży Żeńskiej.
- 3 oddziały Katol. Stow. Młodzieży Męskiej,
- rozwiązano mocą własnych uchwał:
- 6 kół "Senjorów Legionu Młodych".
- Obwód Legionu Młodych w Białymstoku i
- Oddział Legionu Młodych w Suwałkach.--

Sytuacja w czasie od I.IV.1935 r.

Charakter organizacji.	Stan w dn. I.IV. 1935 r.	Za- wie- szo- no	W nad- zo- rze.	Powiązano przez drogę wkładze własnych państw, uchwał	Zlikwi- dowano w trybie art. 26.	Zako- ńczono no. wych.	St. n. w dniu I.IV. 1935 r.
1	2	3	4	5	6	7	8
a/ Stowarzyszenia i związki zarejestro- wane.	965	-	-	1	-	-	6 970
b/ oddziały	2054	-	-	6	6	-	42 2084
Stowarzyszenia zwykłe	254	-	-	-	9	-	245
Spółdzielnie	198	-	-	-	2	-	1 197
ich oddziały/placówki/	112	-	-	-	-	-	112
związki zawodowe	60	-	-	-	-	-	60
ich oddziały	124	-	-	-	-	-	19 143
Centrale stow. wyższej uży- teczności	-	-	-	-	-	-	-
ich oddziały zarejestrowane	189	-	-	-	-	-	5 194
ICH ODDZIAŁY ZWYKŁE	326	-	-	-	-	-	1 327

H.F.

SPRAWOZDANIE KWARTALNE

z życia polskich związków i stowarzyszeń społecznych
na terenie Województwa Białostockiego za czas od 1.VII.
do 30.IX.1935r.

W s t ę p

Działalność organizacji społecznych utrzymała się na poprzednim poziomie. Jedynie okres wyborczy, a zwłaszcza jego ostatnia faza wywołała pewne ożywienie wśród organizacji, stojących na gruncie prorzadowym. Organizacje te starały się uświadomić swych członków o ważności aktu wyborczego i obowiązku głosowania. Organizacje gospodarcze, jak również organizacje, grupujące młodzież wiejską, urządzały konkursy uprawy i hodowli; poza tem były prowadzone przez te organizacje zespoły przysposobienia rolniczego.-

Z organizacji młodzieżowych na pierwszy plan wybija się działalność Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży, które poza normalną pracą statutową urządziło szereg zlotów powiatowych i okręgowych przy licznych udziałach członków. Działalność innych organizacji uległa osłabieniu co da się wytłómaczyć okresem wakacyjnym.-

CZĘŚĆ OGÓLNA .

A. Organizacje Młodzieży .

Istniejące na terenie województwa Akademickie Koła Prowincjonalne nie przejawiały żadnej działalności.-

Legjon Młodych również żadnej działalności nie przejawiał.-

Z organizacji grupujących młodzież wiejską jedynie T.U.R.

/.

prowadził działalność odczytową, która niekiedy schodziła na tory polityczne co się specjalnie dało zaobserwować podczas wyborów.-

Zapoczątkowana w poprzednim okresie organizacja "Czerwonego Harcerstwa" ze względu na niepowodzenie została zaniechana.-

Organizacja Młodzieży Pracującej prowadziła prace świetlicowe

Na wsi dużą ruchliwość przejawiał Związek Młodej Wsi, organizując Ogólno-Wojewódzkie Dożynki w Białymstoku, które były imprezą ze wszechmiar udaną.-

Związek Młodzieży Ludowej, który posiada jeszcze na terenie województwa kilkanaście kół, wykazał ostatnio, zwłaszcza w pow. białostockim, pewne ożywienie. Na zjeździe powiatowym Z.M.L. w pow. suwalskim zapadła uchwała za przystąpieniem do Młodej Wsi.-

Wśród organizacji młodzieży wiejskiej i wiejskiej na czoło wysuwa się Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, organizując liczne zloty. Pośród członków tego stowarzyszenia dało się zauważyć duże zainteresowanie sprawami politycznymi.-

Związek Strzelecki prowadził jak zwykle prace p.w.i w f., a na gruncie wiejskim organizował zespoły przysposobienia rolniczego.

Związek Harcerstwa Polskiego poświęcił dużo wysiłków jaknajokazalszemu wystąpieniu na zlocie w Spale.-

B. Organizacje gospodarcze .

Koła Gospodyń Wiejskich wykazywały dużą ruchliwość. Spółdzielnie rolniczo-handlowe przyczyniły się w dużej mierze na zahamowanie zniżki cen produktów rolnych. Dużem powodzeniem cieszą się Powiatowe Związki Rolników, które po całorocznych doświadczeniach przystępują obecnie do intensywniejszej pracy, budując szereg spółdzielni zbożowych. Również pomyślnie rozwijają się spółdzielnie mleczarskie. W okresie sprawozdawczym życie gospodarcze wsi zaczęło się kształtować.

wać nieco pomyślniej, co jest skutkiem wzrostu cen artykułów spożywczych, a specjalnie hodowlanych.-

C. Organizacje b.wojskowych .

W grupie tych organizacji najliczniejszą i najbardziej ruchliwą jest Związek Rezerwistów. Ostatnio na czele Związku, jako prezes okręgu, stanął wicewojewoda białostocki Zgrzebniok, który rozpoczął prace reorganizacyjne, lustrując poszczególne oddziały i zwracając do pobudzenia większej żywotności i sprawności organizacji. Inne organizacje b.wojskowych prowadziły normalną działalność statutową.-

Oddziały Zw.Ochotn.Armji Polskiej zostały rozwiązane w związku z decyzją Komisarza Rządu na most-Warszawę.-

D. Organizacje ogólnospołeczne

Dużą ruchliwość wykazały Straże Pożarne, które w związku z "Tygodniem Strażackim" urządziły szereg imprez i pokazów.-

Również w związku z "Tygodniem P.Cz.K." organizacja ta rozwinęła szeroką propagandę, która w rezultacie przyniosła wzrost stanu organizacyjnego i zasilenie funduszków.-

Na specjalne podkreślenie zasługuje ruchliwość w okresie wyborczym organizacji kobiecych ze Związkiem Pracy Obywatelskiej Kobiet na czele, które urządziły szereg zebrań i zgromadzeń wyborczych, cieszących się znaczną frekwencją.-

Działalności Zw.Pracy Obywatelskiej Kobiet należy zawdzięczać dość liczny udział kobiet w głosowaniu, szczególnie w ośrodkach miejskich.-

W. D.

4

61

CZĘŚĆ SZTREGŁOWA

A. Organizacje Młodzieży

Legjon Młodych

Organizacja ta żadnej działalności nie przejawia. W okresie sprawozdawczym zostały zlikwidowane obwody w Starosielcach, pow. białostockiego i w Wołkowysku.-

Młodzież Miejska

Organizacje Młodzieży Pracujące

Ognisko białostockie zostało zreorganizowane. Istniejące dotychczas jedno ognisko zostało podzielone na dwa: męskie i żeńskie, dzięki czemu dało się uzyskać większą wydajność pracy i większe zainteresowanie młodzieży.-

Inne ogniska prowadziły zwykłą działalność.-

Młodzież Wiejska

Związek Młodek Wsi.

Związek w okresie letnim kładł szczególny nacisk na prowadzenie zespołów przysposobienia rolniczego, natomiast mniejszą uwagę zwracał na pracę oświatową, która ze względu na porę najintensywniejszych robót w polu była trudną do przeprowadzenia. Staraniem Związku zostały zorganizowane w dniu 1 września ogólnowojewódzkie dożynki w Białymstoku, na które przybyło około 1.000 osób ze wszystkich powiatów województwa. Dożynki wykazały duży dorobek kulturalny oraz krzepnięcie organizacyjne Związku. Ze względu jednak na zbyt małą ilość instruktorów praca związku nie może osiągnąć należytych rozmiarów.-

Związek Młodzieży Lu-
dowej.

Na uwagę zasługuje działalność Z.M.L.w pow.białosto-
ckim. Istniejące w powiecie 13 koł Z.M.L.prowadzi przyspo-
sobienie rolnicze i pracę oświatową. W Juchnowcu zostały
zorganizowane "dożynki powiatowe", na które przybyło ponad
300 osób. W Rybnikach, gm.Obrubniki staraniem koła Z.M.L.
została wybudowana świetlica. Urządzono również szereg im-
prez dochodowych. Świadczy to o pewnej żywotności Z.M.L.
Mimo to na zjeździe powiatowym Z.M.L.w Hucie, pow.suwał-
skiego zapadła uchwała za unifikacją ze Zw.Młodej Wsi.-

Zaznaczyć należy, iż Z.M.L.korzystał do m-ca paździer-
nika rb.z koncesji tytoniowej w Sokółce, z której miesięcz-
nie otrzymywał 300 zł.od dzierżawcy. Koncesja ta na inter-
wencję Urzędu Wojewódzkiego została Z.M.L odebrana.-

Młodzież miesza .

Związek Strzelecki.

Związek Strzelecki prowadził kursy przysposobienia
wojskowego III i II stopnia oraz strzelanie o Odznakę
Strzelecką. W Grandziczach pod Grodnem był prowadzony kurs
instruktorski dla strzelców i strzelczyń. Na terenie wiej-
skim Związek organizował zespoły przysposobienia rolnicze-
go, które cieszyły się dużym powodzeniem. W Grodnie odbyła
się uroczystość poświęcenia "Domu Strzelca". Na uroczysto-
ści tej obecny był generał Rydz-Śmigły, którego imieniem
dom został nazwany. W uroczystości wzięło udział ponad 1500
strzelców i strzelczyń.-

W okresie sprawozdawczym odbyły się wybory Zarządów
Powiatowych oraz Zarządu Okręgu. Na prezesa Zarządu Okręgu
został ponownie wybrany dr.Adam Piasecki, dyrektor Izby

Skarbowej, na wiceprezesa sen. Terlikowski Konstanty, adwokat z Grodna.-

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży.

Organizacja ta przejawia w dalszym ciągu działalność b.żywną, a dzięki poparciu kleru zyskuje coraz większe wpływy, szczególnie wśród młodzieży wiejskiej.-

K.S.M. na terenie wsi walczy o wpływy ze Strzelcem i bardzo często z tej walki wychodzi zwycięsko.-

W okresie sprawozdawczym staraniem K.S.M. na terenie Djecezji Łomżyńskiej zostały urządzone zloty w Augustowie /1.000/, Andrzejewie, pow.ostrowskiego /1.000/, Grajewie /650/ i Sokołach, pow.wysoko-mazowieckiego /1.100/. W wszystkich zlotach brał udział ks.biskup łukomski, albo ks.biskup-sufragan Dembek.-

W łonie stowarzyszenia coraz silniej uwidaczniają się wpływy Str.Narod. Specjalnie daje się to zauważyć w Djecezji Łomżyńskiej, gdzie nierzadko się zdarza, że członkowie stowarzyszenia w mundurach organizacyjnych przybywają na zebrania Str.Narodowego. W zajeściach w Sokołach kilkunastu członków K.S.M. brało czynny udział. Na kurs dla kierowników placówek, urządzony przez Str.Narodowe w Ostrowi-Mazowieckiej uczęszczano również kilkunastu członków K.S.M. Przejawy masowego udziału członków stowarzyszenia w robocie partyjnej zaczynają niepokoić kierowników stowarzyszenia, którzy mają zamiar usuwać wszystkich członków, należących do Str.Narodowego.-

K.S.M. brały udział we wszystkich uroczystościach kościelnych, a także uroczystości obchodzący rocznicę "Cudu nad Wisłą". Stan posiadania organizacji w okresie sprawozdawczym wzrósł o 10 oddziałów.-

B. Organizacje gospodarcze.

Powiatowe Związki Rolników.-

Zapoczątkowana na jesieni roku ubiegłego budowa śpichrzów gminnych zyskuje coraz większe uznanie wśród szerokich rzesz rolników. Szczególnem powodzeniem cieszy się ta akcja w powiatach zamieszkałych przez ludność białoruską. W ciągu okresu sprawozdawczego została ukończona budowa 3 śpichrzów, a 8 znajduje się na ukończeniu.-

Spółdzielnie Rolniczo- Handlowe.-

Na pierwszym miejscu stoja spółdzielnie mleczarskie, a ze spółdzielni rolniczych przoduje "Zjednoczenie" w Grodnie. "Zjednoczenie" ostatnio postanowiło założyć filję w Białymstoku w celu zaopatrywania garnizonu białostockiego w produkty żywnościowe.-

W Białymstoku odbyła się konferencja działaczy spółdzielczych, samorządowych i rolniczych pow. białostockiego, na której postanowiono wybudować elewator zbożowy i oddać go do użytku nowopowstałej spółdzielni rolniczo-handlowej.-

Kasy Stefczyka.-

Zajmowały się przerachowywaniem swych wierzytelności krótkoterminowych na długoterminowe.-

Kasy Stefczyka ze względu na zamrożenie swych kredytów walczą ostatnio z dużemi trudnościami.-

Koła Gospodyń Wiejskich

Koła Gospodyń Wiejskich prowadziły ożywioną działalność. Dzięki pozyskaniu sił instruktorskich prace te postępowały dobrze. W okresie wyborczym Koła skutecznie agitowały wśród kobiet za wzięciem udziału w głosowaniu.-

W pow. białostockim K.G.W. przystępują do masowej

produkcji weźnianych rękawic dla armji.-

C. Organizacje b.wojskowych .

Związek Rezerwistów.-

Na czele Zarządu Okręgu Zw.Rez.stanął wicewojewoda białostocki Zgrzebnik, który odrazu przystąpił do pobudzenia Związku do żywszej działalności. Związek prowadził prace wyszkoleniowe teoretyczne oraz ćwiczenia polowe w kilku wypadkach łącznie ze Związkiem Strzeleckim. Selekcja członków odbywa się w dalszym ciągu. Związek brał żywy udział w agitacji wyborczej, a w dniu głosowania rezerwistów w dużej części należeli do Straży Wyborczych, przyczyniając się w ten sposób do spokojnego przebiegu aktu wyborczego.-

Inne organizacje b.wojskowych, poza udziałem w agitacji wyborczej, działalności, zasługującej na uwagę, nie prowadziły.-

D. Organizacje ogólnospołeczne i kulturalno-oświatowe.

L.O.P.P.

Prowadził pracę wyszkoleniową i propagandową. Specjalny nacisk był kładziony na ćwiczenia praktyczne drużyn oddziałowych i posterunków obserwacyjno-meldunkowych. W Grodnie odbył się eliminacyjny konkurs modeli latających przed mającym się odbyć ogólnowojewódzkim konkursem w Białymstoku. We wrześniu L.O.P.P.przygotowywał się do "Tygodnia LOPP.", który odbył się w pierwszych dniach października.-

Polski Czerwony Krzyż.

P.C.K.urządził ćwiczenia z zakresu ratownictwa oraz kursy dla siostr. W Grodnie P.C.K.buduje garaż dla 6 aut

rozwiązane

tockiego

iznym stoku - okręg

sanitarnych. W sierpniu rb. odbył się "Tydzień P.O.K.", połączony z pokazami ratownictwa oraz zbiórką na cele organizacji. W pow. białoostockim stan posiadania wzrósł o 7 oddziałów.-

Nowopow

Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet.-

Rozwinał bardzo żywą działalność w okresie wyborczym. W inicjatywy Związku we wszystkich miastach powiatowych w powództwa powstały Między-Organizacyjne Komitety Organizacji Kobiety, które miały na zadanie wspólne przeprowadzenie akcji wyborczej. Staraniem ZPOK. odbyło się szereg zgromadzeń i wieców kobiecych, które dodatkowo wpłynęły na udział kobiet w głosowaniu.-

białostok.

Działalność filantropijna Z.P.O.K. w okresie sprawozdawczym wyraziła się w prowadzeniu kolonij letnich dla najbiedniejszych dzieci.-

Związek Straży Pożarnych.-

Przerejestrowywanie straży w związku z nowym statutem dobiega końca. Dzięki temu w dalszym ciągu czynione są przesunięcia na stanowiskach komendantów oddziałów. W końcu września rb. odbył się "Tydzień Strażacki", w którym przeprowadzono szereg imprez dochodowych.-

rozwiązane

Obecnie Związek Straży Pożarnych przeprowadza lustrację wszystkich oddziałów. Lustracje te wykazują w wielu wypadkach brak odpowiedniego sprzętu pożarniczego.-

E. R ó ż n e .

Katolickie Stowarzyszenia Kobiet i Katolicka Stowarzyszenia

Frowadziły zwykłą działalność statutową.-

D.

./.

F. Organizacje nowopowstałe i rozwiązane

Nowopowstałe: Związek Popierania Turystyki Wojew. Białostockiego

Stow. Lekarzy Ubezpieczalni Społecznej w Białymstoku - okręg,

Katolickie Stow. Młodzieży Męskiej - 5 kół,

" " " Żeńskiej - 5 kół,

Okręg Białostocki Katolickie Stow. Kobiet

Związek Młodej Wsi - 2 koła,

Związek Młodzieży Indyw. - 3 koła,

Związek Oficerów Rezerwy - okręg Białystok,

Związek Strzelecki - 1 oddział,

Związek Rezerwistów - 1 oddział,

Litewskie Kółka Rolnicze - 2 oddziały,

Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet - 5 oddziałów,

Polski Czerwony Krzyż - 7 kół,

Katolickie Stowarzyszenie Kobiet - 4 koła,

" " Mężów - 2 "

rozwiązane:

Związek b. Ochotników Armii Polskiej - 6 oddziałów,

Legjon Młodych - 2 obwody.-

